

TAMPEREEN YLIOPISTO

Paula Ropponen

RUOTSISTA JA VIROSTA SUOMESSA

Määrällinen sisällön erittely uutiskriteereistä Suomen Tietotoimiston
politiikan uutisoinnissa

Tiedotusopin pro gradu -tutkielma

Maaliskuu 2010

TAMPEREEN YLIOPISTO
Tiedotusopin laitos

ROPPONEN, PAULA: Ruotsista ja Virosta Suomessa. Määrällinen sisällön erittely uutiskriteereistä Suomen Tietotoimiston politiikan uutisoinnissa.

Pro gradu -tutkielma 92 s., 10 liites.
Tiedotusoppi

Maaliskuu 2010

Tässä pro gradu -tutkielmassa tarkastellaan uutiskriteereitä Suomen Tietotoimiston STT:n politiikanuutisoinnissa Ruotsista ja Virosta. Tarkoituksena on ollut selvittää, ovatko uutiskriteerit samanlaiset vai erilaiset, kun uutisoidaan kahdesta Suomelle läheisimmästä naapurimaasta.

Tutkimuksen aineisto on rajattu politiikaksi määriteltäviin ulkomaanuutisiin. Mukana tutkimuksessa ovat Ruotsia ja Viroa käsittelevät politiikan uutiset joka toiselta kuukaudelta politiikan kaudelta 2008–2009. Aineistona ovat siis syyskuu 2008, marraskuu 2008, tammikuu 2009, maaliskuu 2009 ja toukokuu 2009. Jutut on kerätty STT:n sähköisestä arkistosta Mediapankista lokakuussa 2009. Aineisto kattaa yhteensä 214 juttua, joista 143 on Ruotsista ja 71 Virosta. Tutkimusmenetelmänä on käytetty määrällistä sisällön erittelyä. STT tuottaa suurimman osa maakuntalehtien ulkomaanaineistosta. Siksi tämä tutkimus kuvastaa paitsi STT:n politiikan uutisointia ja uutiskriteereitä Ruotsista ja Virosta myös uutisia näistä maista suurella osalla suomalaisia sanomalehtiä.

Tuloksena on, että uutiskriteerissä on eroja politiikan uutisoinnissa Virosta ja Ruotsista. Päästäkseen uutiseksi tapahtuman Virossa täytyy olla negatiivisempi, etnosentrisempi ja henkilölistetymmpi kuin tapahtuman Ruotsissa. Tapahtuman Ruotsissa täytyy puolestaan olla relevantimpi tavallisille ihmisille kuin tapahtuman Virossa. Uutiskriteerierojen lisäksi Ruotsista ylittää uutisoidaan puolet enemmän kuin Virosta. Viron poliittisten tapahtumien täytyy siis kokonaisuudessaan olla Ruotsin poliittisia tapahtumia voimakkaampia ja täyttää paremmin useampi uutiskriteeri, jotta tapahtumat voivat ylittää uutiskynnyksen. Erot Suomen ja näiden maiden läheisyydessä selittävät eroja uutiskriteereissä. Ruotsi on hieman läheisempi Suomelle kuin Viro. Lisäksi Ruotsi on muun muassa bruttokansantuotteeltaan ja väestöltään korkeammalla valtioiden välisessä hierarkiassa kuin Viro.

Eroista huolimatta uutiskriteereissä on myös yhtäläisyyksiä. Tutkimuksen tulokset ovat samansuuntaisia odotettavuuden, yksinkertaistamisen, konfliktisuuden, toimijoiden, tunteisiin vetoavuuden ja aiheiden osalta. Uutisoinnissa molempien maiden politiikasta painottuvat voimakkaasti toimijoina politiikan eliitit. Poliitiikan uutiset ovat yksinkertaistettuja, eivätkä ne vetoa tunteisiin kovin usein. Ne myös kertovat perinteisistä kovista politiikan aiheista. Uutiset olivat harvoin yllättäviä. Juttujen käsittelemät asiat kuuluivat tavallisesti normaaliin politiikan päiväjärjestykseen, ja ne kertoivat usein pitkistä prosesseista, kuten lainsäädännöstä.

Sisällysluettelo

1. JOHDANTO	1
2. UUTINEN, UUTISKRITEERIT JA ULKOMAAN UUTISOINTI	4
2.1 Mikä on uutinen?	4
2.2 Uutiskriteerit ja ulkomaanuutiset	5
2.1.1 Läheisyys ja etnosentrisyys: Naapurimaa mansikka, muu maa mustikka.....	11
2.2.2 Ajankohtaisuus ja negatiivisuus: Kun kello tikittää ja negatiivinen kuulostaa hyvältä	14
2.2.3 Toimijat: Eliitit ja oma napa esillä.....	15
2.3 Uutistytön rutiinit kriteerien rajoina.....	18
3. UUTISTOIMISTOT JA STT	22
3.1 Suomen Tietotoimisto	22
3.1.1 Suomen Tietotoimiston uutiskriteerit.....	24
3.2 Uutistoimiston valta ja STT	27
3.3 Kovat uutiset ovat pop uutistoimistossa.....	28
4. NAAPURIMAIEN LÄHEISYYS	30
4.1 Mikä vaikuttaa uutisointiin valtiosta?	30
4.2 Suomi ja pikkuveli	31
4.3 Suomi ja isovelji.....	34
5. TUTKIMUSKYSYMYKSET JA AINEISTO	38
5.1 Tutkimuskysymykset	38
5.2 Aineisto	38
6. METODINA MÄÄRÄLLINEN SISÄLLÖN ERITTELY	43
6.0.1 Metodien ongelmat	45
6.1 Koodausrunko	46
6.1.1 Koodausesimerkkejä ja koodausrunnon ongelmia.....	50
6.2 Tutkimuksen luotettavuus	52
6.3 Tutkimuksen validiteetti	55
7. ANALYYSI JA TULOKSET	58
7.1. Juttujen määrä, koko ja lähteet.....	58
7.2 Juttujen aiheiden luonteet ja aiheet	60
7.3 Juttujen kohdennukset.....	65
7.4 Juttujen toimijat.....	66
7.5 Tapahtumien sävyt.....	68

7.6 Konfliktisuus.....	70
7.7 Etnosentrisyys	71
7.8 Henkilöllistäminen	73
7.9 Relevanssi	74
7.10 Tunteisiin vetoavuus	75
7.11 Odotettavuus	76
8. LOPUKSI.....	77
8.1 Yhteenveto	77
8.2 Pohdintaa.....	79
9. LÄHDELUETTELO.....	83
9.1 Kirjallisuus ja artikkelit.....	83
9.2 Internet-lähteet	89
9.3 Julkaisemattomat lähteet	91
9.4 Muut lähteet	91
9.5 STT:n jutut	92
10. LIITTEET	93
Liite1: Tutkimuksen koodausrunko	93
Liite 2: Aiheiden jakautuminen aineistossa	99
Liite 3: Toimijat aineistossa.....	100
Liite 4: Ristiintaulukoinnit	101

1. JOHDANTO

Ruotsi nähdään Suomelle isoveljenä ja Viro pikkuveljenä. Ne ovat ne naapurimaat, joihin omaa maata verrataan. Niiden kanssa suomalaiset käyvät kauppaa, ja niihin matit sekä maijat matkustavat känniristeilyillä. Venäjän ohella Ruotsi ja Viro ovat tavalliselle suomalaiselle usein tutuimmat ja läheisimmät maat. Tässä tutkimuksessa haluan selvittää, näkyykö tuo aiemmin mainittu isovelipikkuveli-asetelma myös ulkomaanuutisoinnissa vai uutisoidaanko molemmista naapurimaista samalla tavalla.

Uutiskriteerit ovat yksi iso tekijä uutisvalinnassa. Ne määräävät osaltaan, mistä maista uutisoidaan, mitä niistä uutisoidaan ja missä näkökulmassa sekä sävyssä niistä uutisoidaan. Uutiskriteereiden ohjaama uutisointi vaikuttaa uutisten vastaanottajien kuvaan tuosta maasta. (ks. esim. Galtung & Ruge 1970 (1965), 286.) Oma kiinnostukseni uutiskriteereitä kohtaan on herännyt toimittajan työssä. Toisinaan juttujen arvottaminen tuntuu vaikealta ja syyt, miksi yksi juttu julkaistaan ja toinen ei, ovat joskus epäselviä. Olenkin halunnut tutkia uutiskriteereitä, koska ne ovat väline uutisarvotuksen tekemiseen. Ulkomaanuutisoinnin uutiskriteereistä on lukuisia listauksia, mutta useimmissa niissä läheisyys on merkittävä (ks. esim. Galtung & Ruge 1970 (1965); Hvitfelt, 1985; Golding & Elliot, 1979; Östgaard 1965). Pietiläisen mukaan Suomelle kulttuurisesti läheisimmät maat ovat Viro ja Ruotsi (Pietiläinen 1998b, 86, 101–102). Tässä pro graduissa selvitän, eroavatko Ruotsia ja Viroa koskevissa uutiskriteereissä muut uutiskriteerit kuin läheisyys vai onko läheisyys juuri se uutisointia selittävä kriteeri.

Pro gradu -työn rajallisuuden vuoksi tutkimus on rajattu politiikan uutisointiin. Syynä juuri politiikan uutisoinnin valintaan on se, että politiikka on merkittävä aihealue, joka usein koskettaa koko kansaa ja jopa naapurivaltioita. Esimerkiksi Viron päätökset viinaverosta vaikuttavat paitsi virolaisten käytännön elämään myös suomalaisten kaljankäräysreissuihin ja Suomen eduskunnan viinaveropäätöksiin. Lisäksi politiikan uutiset lasketaan koviksi uutisiksi, joiden on todettu painottuvan perinteisessä uutisoinnissa enemmän kuin niin sanottujen pehmeiden uutisten (esim. Kivikuru 1992, Sreberny-Mohammadi 1985, Vehmas 1964).

Aineistona tutkimuksessani on Suomen Tietotoimiston STT:n uutisointi, koska STT välittää uutiset ympäri Suomea. Etenkin pienempien maakuntalehtien ulkomaanuutisointi koostuu suurimmaksi osaksi STT:n materiaalista. STT:llä on paljon valtaa siihen, mitä suomalaiset tietävät Virosta ja Ruotsista, ja siihen, kuinka suomalaiset näkevät kyseiset maat ja suhtautuvat näiden maiden

kansalaisiin. Lisäksi STT:n valinta on käytännöllinen minulle aineiston saatavuuden kannalta, sillä olen itse työskennellyt STT:n kesätoimittajana. Tutkimuksen tekoa auttavat tietoni talon tavoista ja ulkomaanjuttujen tekemisen käytännöistä. Työskentelin reportteri-osastolla, jossa tehdään varsinaisesti kotimaan uutisia, mutta yövuoroissa myös ulkomaan uutisointi kuuluu tehtäviin.

Suhtaudun tässä tutkimuksessa kriittisesti aiempiin uutiskriteerilistauksiin. En tutki minkään tietyn listauksen tai teorian paikkaansa pitävyyttä, vaan pyrin katsomaan aineistoa avoimesti ja löytämään sieltä ne uutiskriteerit, jotka selittävät Viron ja Ruotsin uutisointia. Käytän aiempaa tutkimusta valikoiden analyysin toteuttamisen pohjana ja tutkimustulosten vertailukohtana. Tutkimukseni teen määrällisen sisällön erittelyn keinoin. Sisällön erittely on metodi, jota on perinteisesti käytetty paljon uutiskriteeritutkimuksissa ja joka on hyväksi todettu, vaikka toki silläkin on omat puutteensa. Koodausluokitukseni pohjaavat osin aiempiin uutiskriteeriteorioihin, osin aiempien tutkimusten luokituksiin ja osin annan aineiston puhua. Tutkimusajaksi valikoitui joka toinen kuukausi politiikan vuodesta 2008–2009. Kesä on rajattu tutkimusajasta pois sillä perusteella, että politiikan aktiivinen kausi sijoittuu talveen. Lisäksi kesällä 2009 olen ollut itse mukana tekemässä juttuja, joten sekin puoltaa kesän pois karsimista.

Tutkijana positiooni vaikuttavat omat suhteeni Ruotsiin ja Viroon. Olen asunut Ruotsin Göteborgissa lyhyen aikaa vuonna 2007, jolloin ihastuin Ruotsiin. Viro puolestaan kiinnostaa minua maana, mutta oma kokemukseni Virosta rajoittuu matkailuun Tartossa ja Tallinnassa. Tutkimukseni sijoittuu muiden ulkomaan uutiskriteeritutkimusten kontekstiin ja osallistuu ulkomaan uutistutkimuksen keskusteluun. Ennakko-oletuksenani on, että uutisoinnista on löydettävissä perinteisiä uutiskriteereitä. Vaikka vanhat uutiskriteerilistaukset onkin tehty useampi vuosikymmen sitten, on esimerkiksi Ullamaija Kivikuru ihmetellyt niiden paikkansapitävyyttä. Kivikuru onkin todennut, että ulkomaan uutisointi on astetta vahvemmin rutinoitunut ja stereotyyppisempi kuin kotimaan uutinen, niin muodoltaan kuin sisällöltään. (Kivikuru 1998, 205.) Lisäksi oletan, että Viroa koskevassa uutisoinnissa kriteerinä on useammin Suomen tai suomalaisten mukana olo kuin Ruotsia koskevissa uutisissa. Viron on aiemmin todettu olevan selvin esimerkki maasta, jonka uutisarvoon Suomen ja suomalaisten läsnäolo vaikuttaa merkittävästi. (Pietiläinen 1998b, 102.)

Tutkielman alussa käyn läpi aiempaa tutkimusta aiheesta ja tutkimuksen teoriapohjaa, eli uutiskriteeriteoriaa. Lisäksi pohdin, mitkä muut seikat kuin vain uutiskriteerit vaikuttavat uutisointiin, eli missä menevät uutiskriteerien rajat. Luvussa neljä vertailen lyhyesti Suomen ja

Viron sekä Suomen ja Ruotsin välisiä suhteita, ja luvussa viisi esittelen tutkimuskysymykset ja aineiston. Kuudennessa luvussa käyn läpi tutkimuksen metodin ja luotettavuuden sekä validiteetin. Varsinaiseen analyysiin ja sen tuloksiin pääsen luvussa seitsemän. Lopuksi luvussa kahdeksan pohdin tutkimusta ja teen johtopäätöksiä.

2. UUTINEN, UUTISKRITEERIT JA ULKOMAAAN UUTISOINTI

Uutisointiin vaikuttavat lukuisat tekijät. Se, mikä määrittellään uutiseksi, vaikuttaa perustavanlaatuisesti siihen, mitä tulee julkaistuksi uutisena. Uutiskriteerit ovat tekijöitä, jotka vaikuttavat uutisen määrittelyyn, mutta ne eivät ole ainoita uutisvalintaa määrääviä seikkoja. Uutiskynnys ja uutisten tarjonta vaikuttavat siihen, että toisina päivinä uutinen määrittellään eri tavoin kuin toisina. Tietyistä lähteistä tulevat tiedot nähdään merkittävämpänä kuin toisista lähteistä tulevat tiedot. Tässä luvussa käsittelen aiempaa tutkimusta uutiskriteereistä ja uutisten arvotuksesta sekä pohdin uutiskriteereiden rajoja. Aloitan kuitenkin esittelemällä näkemykseni uutisista ja uutiskriteereistä.

2.1 Mikä on uutinen?

Uutiselle on useita eri määritelmiä. Mitään yhtä vakiintunutta ja kattavaa määritelmää ei ole. Uutisen avainsanat ovat tapahtuma ja muutos. Muutos voi olla nopea, jolloin asia tunnistetaan uutiseksi välittömästi, tai muutos voi tapahtua pidemmän ajan kuluessa. (esim. Fichtelius 1997, 10–11.) Yksinkertainen määritelmä uutiselle on se, että uutiset ovat niitä, joita lehdet painavat uutissivuillaan ja joita radio ja televisio lähettävät uutisohjelmissaan (Hvitfelt 1985, 7). Suomalaiset Bruun, Koskimies ja Tervonen määrittelevät uutisen uutisoppikirjassaan. Heidän mukaansa uutinen on journalismin vanhin, vakioitunein ja voimakkaimmin aktualisuuteen ja faktuaalisuuteen sitoutunut muoto. Uutinen itsessään määrittellään kirjassa puolestaan selonteoksi tai kuvaukseksi äsken sattuneesta tapahtumasta, josta on esitetty tai josta on tulossa uutta informaatiota. (Bruun, Koskimies & Tervonen 1989, 11–12, 52.) Perinteisesti on ajateltu, että uutisten luonteeseen kuuluu myös se, että vastaanottajat voivat odottaa, että uutinen on totuudenmukainen ja sen aihe merkittävä (Reunanen 1991, 41). Lisäksi keskeisenä uutiselle pidetään sen tuoreutta. ”Vanhat uutiset eivät ole enää uutisia” (esim. Tuchman 1978, 21). Uutinen on ennen kaikkea sosiaalinen ilmiö. Se on institutionaalinen metodi, jolla tuodaan informaatio yleisön saataville. Se on rutiineihin ja institutionaaliseen toimintaan sopeutuneiden toimittajien tuote ja samalla sosiaalisen instituution tuote. Lisäksi se on kietoutunut toisiin instituutioihin. (Tuchman 1978, 4–5.)

Uutiskriteerikäsityksen kehittäjän Walter Lippmannin (1999, (1922)) mukaan uutiset ovat journalististen rutiinien ja standardisoitujen tuotantoketjujen tuloksia – eivät siis objektiivisia heijastuksia todellisuudesta. Yksittäinen uutinen tavoittaessa vastaanottajansa on tulos pitkästä valintaprosessista, jossa on pohdittu, mitä asioita rajallisessa uutistilassa käsitellään, missä kohdassa

ja kuinka suuressa tilassa niitä käsitellään ja lisäksi kuinka paljon painoa kullekin asialle annetaan. Valinnat tehdään organisaation konventioiden mukaan, ei niinkään objektiivisten standardien mukaan. Lippmannin mukaan ennen kuin asioista tulee uutisia, täytyy niiden tulla huomatuksi jonkin teon kautta, kuten päätyä poliisien rekistereihin. Tullakseen uutiseksi, asialla täytyy olla manifestaatio, tietty määriteltävä muoto. (Lippmann 1999 (1922), 5–10.) Tässä tutkimuksessa jaan Lippmannin käsityksen uutisista. Kun tutkin uutiskriteerejä tutkin siis sitä, miten kriteerit näyttäisivät vaikuttavan tuotantoketjun tulokseen. En tutki uutisissa mainittujen tapahtumien reaalisia ominaisuuksia. Kaikki uutiskriteerit eivät edes viittaa suoraan tapahtuman ominaisuuksiin, vaan tietyt uutiskriteerit ovat tarinan aspekteja tai suhteita, kuten yksinkertaistaminen ja läheisyys (Staab 1990, 435). Tutkinkin ominaisuuksia, jotka on valittu juttuun. Jutussa näkyvät tapahtuman ominaisuudet ovat niitä ominaisuuksia, jotka toimittaja on nähnyt tärkeiksi. Niitä ominaisuuksia toimittaja on pohtinut miettiessään, tehdäänkö juttu, vai ei. Hän on tiedostaen tai rutiininomaisesti verrannut ominaisuuksia Suomen Tietotoimiston uutiskriteereihin ja tehnyt sen perusteella julkaisupäätöksen.

2.2 Uutiskriteerit ja ulkomaan uutiset

Ulkomaan uutisia on tutkittu kolmesta päänäkökulmasta, joilla jokaisella on monia variaatioita: 1) portinvartijatutkimukset 2) sisällöntutkimukset 3) formaatti ja skeematutkimukset. Yksi portinvartijatutkimuksen linja on ollut uutiskriteerien tutkimus, johon oma tutkimukseni kuuluu. (esim. Kivikuru 1990a, 129; Galtung & Vincent 1992, 35.) Tutkimuskohteen kannalta uutisarvotuksen tutkimus voidaan jakaa edelleen kahteen trendiin: 1) uutisten tekijöiden ja heidän työskentelynsä tutkimukset, 2) sisällönanalyysit, jotka kuvaavat uutisten rakennetta ja yrittävät erottaa kriteerejä, joiden mukaan uutisten tekijät työskentelevät (esim. Hvitfelt 1985, 8). Oma tutkimukseni kuuluu sisällönanalyysiin. Katson, minkälaisia uutiskriteereitä jutuissa on löydettävissä. Näin yritän erottaa kriteerejä, joiden mukaan toimittajat työskentelevät. Tutkiessani asiaa teksteistä tutkimukseen ei pääse vaikuttamaan se kuva, minkä toimittajat itse tai uutisorganisaatio haluavat antaa. Tilanne saattaisi olla toinen esimerkiksi haastateltaessa toimittajia uutiskriteerien käytöstä. Toisaalta tietyt puolet uutiskriteereistä jäävät väistämättä pimentoon tekstejä tutkiessa. Oman tutkimukseni puitteissa en voi tutkia teksteistä sitä, mikä erottaa uutisen ei uutisoidusta tapahtumasta. Enhän voi tietää, mitä on jätetty uutisoimatta. En myöskään voi tietää, onko uutisvalinnan taustalla tiedottajien vaikutusta vai onko uutinen mahdollisesti päätetty julkaista, jotta uutispäivälle saataisiin mahdollisimman hyvä kokonaisuus erityyppisiä aiheita maantieteellisesti ja väestöllisesti. En myöskään pysty tulkitsemaan teksteistä, kuinka hyvin uutinen

on sopinut Suomen Tietotoimiston rytmiin. Parasta olisikin yhdistää tekstien tutkimus, havainnointi ja haastattelut, mutta pro gradu -työssä tämä on mahdotonta, joten tyydyn pelkkiin teksteihin. Joudun ottamaan huomioon sen, että uutisvalintaan voivat vaikuttaa myös seikat, joita en pysty tutkimaan tässä tutkimuksessa.

Kaikista tapahtumista ei tule uutista. Vain osa toimituksien tietoon tulevista tapahtumista päätyy uutiseksi. Tutkijat ovat pyrkineet tekemään kattavaa teoriaa siitä, miksi toisista tapahtumista tulee uutisia ja toisista ei. On syntynyt uutiskriteeriteoria. Uutiskriteerit nähdään tekijöinä, jotka vaikuttavat siihen, julkaistaanko tapahtumasta uutinen, mitä uutisessa painotetaan ja minkälaisen paikan uutinen saa mediassa (ks. esim. Staab 1990, 425–426). Tutkijat ovat eri aikoina listanneet erilaisia uutiskriteereitä. Käyn tässä kappaleessa läpi tärkeimmät uutiskriteerilistaukset ja tutkimukset. Näitä teorioita olen käyttänyt taustatietona tutkimukseeni. Ne ovat vaikuttaneet siihen, mitä kysymyksiä kysyn aineistoltani löytääkseni sieltä uutiskriteereitä. Erityisesti käytän näitä uutiskriteeriteorioita apuna koodausrunгон luomisessa ja vertailukohtana tutkimustuloksilleni.

Tutkijoilla on erilaisia näkemyksiä siitä, ovatko uutiskriteerit todellisten tapahtumien ominaisuuksia vai journalistien hypoteeseja todellisista tapahtumista. Esimerkiksi Staabin (1990, 425, 435) mukaan Winfried Schulz (1976) on nähnyt uutiskriteerit journalistien hypoteeseina todellisuudesta, eikä tapahtumien objektiivisina ominaisuuksina (ks. myös Schulz 1982, 141). Schulzin mukaan uutiskriteerejä analysoidessa analysoidaan mediatodellisuutta. Todellisuuden ja mediatodellisuuden vertailu ei voi onnistua, vaan ainoastaan erilaisia tulkintoja todellisuudesta voi verrata.

Mediatodellisuus on vain yksi näkemys todellisuudesta, jonka kautta todellisuutta rakennetaan. (ks. Staab 1990, 425, 435.) Mark Fishmanin (1982, 221–222) mukaan tapahtumat eivät ole olemassa, vaan ne rakennetaan havaintokyvyn kautta. Journalisteilla on tässä monopoli. Tapahtumat määritellään siis subjektiivisten kriteerien perusteella. Ne voidaan nähdä pikemminkin jatkumona kuin pisteenä. (Fishman 1982, 221–222.) Esimerkiksi lentokoneonnettomuus voi olla se hetki, kun moottori hajoaa, tai se hetki, kun kone lässähtää maahan, tai se hetki, kun mekaanikko toteaa viallisen moottorin olevan kunnossa. Jaan Schulzin käsityksen uutiskriteereistä ja Fishmanin näkemyksen tapahtumien rakentamisesta. Näen kuitenkin, että vaikka uutiskriteerit ovat vain journalistien oletuksia todellisesta tapahtumasta, voi uutiskriteereillä selittää uutisen valintaa, eikä ainoastaan uutisen painotuksia. Journalistien oletukset tapahtumasta ovat kuitenkin ne tekijät, joiden perusteella uutisen voidaan nähdä valittavan julkaistavaksi tiettyjen organisatoristen rajoitusten sisällä. Kun analysoin, mitä uutiskriteerejä on löydettävissä, analysoin, mitä oletuksia journalistit

ovat liittäneet uutisiin. En analysoi sitä, ovatko nämä oletukset uutisen taustalla olevan tapahtuman ominaisuuksia.

Yhdysvaltalainen Walter Lippmann sanoi vuonna 1924, että tärkeintä journalismissa on, että se herättää vastakaikua lukijassa tai kuulijassa. Hänen mukaansa uutisten pitää herättää yleisön tunteet ja tarjota yleisölle mahdollisuus samaistumiseen. (Hadenius & Weibull 1989, 257.) Ajatus antoi potkun uutiskriteerien teoretisoinnille.

Eurooppalaisen uutiskriteeritradition synnystä vastasi Einar Östgaard (1969). Hän jakoi eri uutiskriteerit kolmeen kategoriaan: yksinkertaistus (simplification), identifiointi (identification), sensationalismi (sensationalism). Uutismediat yrittävät tehdä sisältönsä mahdollisimman yksinkertaiseksi, jotta ne olisivat mahdollisimman ymmärrettäviä. Tämän voi tehdä kahdella tavalla. Ensinnäkin voi yliarvostaa uutisia, joilla on yksinkertainen rakenne. Toiseksi voi suosia sellaisia uutisia, joita voi yksinkertaistaa. (Östgaard 1969, 34–37.) Oman kokemukseni mukaan STT:ssä arvostetaan nimenomaan yksinkertaista kirjoitustapaa ja asian ilmaisemista mahdollisimman selkeästi ja ymmärrettävästi. Identifioinnin tehtävä on herättää yleisön huomio. Viestin uutisarvo nousee, jos se käsittelee jotain, mistä vastaanottajalla on aiempaa kokemusta tai tietoa. Identifioinnilla on monta ulottuvuutta: maantieteellinen etäisyys, kulttuurinen etäisyys, henkilölistettävyyys. Näistä Östgaard näkee merkittävimmäksi kulttuurisen etäisyyden. (Östgaard 1969, 43–46, 48–54, 57–58.) Tapahtumat ovat sensationaalisia silloin, kun ne ovat odottamattomia tai poikkeuksellisia. Ajalla on myös merkitys. (Östgaard 1969, 63–66.) Näillä uutiskriteereillä on tiettyjä seurauksia uutismedian maailmankuvalle. Ensinnäkin uutismedialla on taipumus vahvistaa status quota ja paisutella eliittien, eli valtaapitävien johtajien, individuaalisten toimien merkitystä. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, että lähes mikä tahansa ministerin kommentti riittää lyhyen jutun tai siteerauksen aiheeksi. Toiseksi uutismedioilla on taipumus kuvata maailma enemmän konfliktien kautta kuin se oikeasti on ja painottaa väkivallan vaikutusta verrattuna rauhanomaisiin keinoihin näiden konfliktien ratkaisussa. (Östgaard 1969, 69, 86–87.) Konfliktien painottuminen johtuu ehkä siitä, että dramaattinen ja nopeasti tapahtuva aseellinen selkkaus on mielenkiintoisempi kuin kaksi vuotta kestävä, hitaasti etenevä rauhanneuvottelu. Aseellinen selkkaus ja muutkin väkivaltaiset keinot ovat konkreettisia tapahtumia. Rauhanneuvotteluissa konkretiaa saadaan vasta, kun nimet ovat paperissa. Siihen saakka kaikki on vain puhetta ja suunnitelmaa.

Galtung ja Ruge (1970 (1965)) kehittivät eteenpäin Östgaardin teoriaa. He erottelivat 12 kriteeriä ja testasivat hypoteesejaan tutkimalla neljän norjalaisen sanomalehden ulkomaan uutisia. Samalla he

tulivat luoneeksi uutiskriteeritutkimuksen klassikkolistauksen. Galtung ja Ruge eivät väitä listan olevan kuitenkaan täydellinen. (Galtung & Ruge 1970 (1965), 259.) Heidän mukaansa kulttuurisesti riippumattomia uutiskriteereitä ovat seuraavat kriteerit:

- 1) Mitä yhdenmukaisempi tapahtuman rytmi on uutisorganisaation rytmin kanssa, sitä varmemmin se tulee tuossa uutisorganisaatiossa huomatuksi uutisena.
- 2) Tapahtuman on ylitettävä tietty kynnyks tullakseen uutiseksi. Mitä näyttävämpi tapahtuma on, sitä helpommin kynnyks ylittyy.
- 3) Mitä selkeämpi ja yksiselitteisempi asia on, sitä helpompi sen on nousta uutiseksi.
- 4) Tapahtuman pitää olla merkittävä, eli kulttuurisesti läheinen ja relevantti. Kaukaisempi menee helpommin ohi.
- 5) Tapahtuman täytyy sopia tiettyyn tuttuun muottiin, jotta se huomataan ja määritellään uutiseksi. Ihminen huomaa sellaisen, jota odottaa tapahtuvaksi.
- 6) Tapahtuman on oltava myös odottamaton tai harvinainen, jotta siitä tulee uutinen. Tämä hypoteesi korjaa edeltäviä neljättä ja viidettä hypoteesia. Tuttujen ja kulttuurisesti merkittävien tapahtumien joukossa odottamaton pääsee uutiseksi.
- 7) Kun tapahtuma on kerran noussut uutiseksi, se myös todennäköisesti pysyy uutisena ainakin hetken aikaa, kunnes sen suuruus vähenee merkittävästi.
- 8) Uutisista halutaan luoda tasapainoinen kokonaisuus. Mitä enemmän yhdestä aihepiiristä on uutisia, sitä vaikeampi sen aihepiirin tapahtuman on nousta uutiseksi. Sen sijaan uudesta aihepiiristä nousevan jutun on helpompi nousta uutiseksi. (Galtung & Ruge 1970 (1965), 261–273.)

Kulttuurisesti riippuvaisia ovat seuraavat kriteerit:

- 9) Mitä enemmän uutinen koskee eliittivaltioita, sitä todennäköisemmin siitä tulee uutinen.
- 10) Mitä enemmän uutinen koskee eliittihenkilöitä, sitä todennäköisemmin siitä tulee uutinen.
- 11) Mitä paremmin tapahtuma voidaan nähdä henkilön kautta ja henkilön toimintana, sitä todennäköisemmin siitä tulee uutinen. (Muun muassa, koska yksilöön voi samaistua ja yksilöt toimivat paremmin uutisvälityksen rytmissä kuin rakenteet.)
- 12) Mitä negatiivisempi tapahtuma on seurauksiltaan, sitä todennäköisemmin siitä tulee uutinen. (Muun muassa, koska negatiivinen on yleensä yllättävämpi kuin positiivinen.) (Galtung & Ruge 1970 (1965), 265–273.) Nämä kaksitoista uutiskriteeriä ovat riippuvaisia toisistaan. Mitä vahvemmin mainitut kriteerit täyttyvät, sitä todennäköisemmin tapahtuma tulkitaan uutiseksi. Mitä useampaa uutiskriteeriä tapahtuma tyydyttää, sitä todennäköisemmin se pääsee uutiseksi. Jos tapahtuma ei täytä yhtä kriteeriä, voi se kompensoida täyttämällä erityisen hyvin toisen kriteerin. (Galtung & Ruge 1970 (1965), 270, 272.) Testatessaan uutiskriteerejä Galtung ja Ruge eivät

pystyneet näyttämään toteen kaikkien uutiskriteereiden paikkansa pitävyyttä, mutta todistamattomat kriteerit eivät myöskään kumoutuneet. (Galtung & Ruge 1970 (1965), 277–285.)

Galtungin ja Rugen kriteerejä on moitittu muun muassa havaintopsykologisiksi (Rosengren 1974, 154). Rosengrenin mukaan Galtungin ja Rugen kriteerejä tutkittaessa täytyisi verrata tapahtumia ekstra-media–dataan, eli siihen mitä tapahtuu todellisuudessa. Tämä kuitenkin soveltuu metodologisesti vain selkeärajaisiin tapahtumiin. (Rosengren 1974, 147.) Kaikesta huolimatta Galtungin ja Rugen kriteereiden on myönnetty edelleen pätevän. Uutismyly pyörii -tutkimuksessa ulkomaanuutisen tarkastelun lähtökohtana olivat Galtungin ja Rugen kriteerit, joiden paikkansapitävyyttä tutkija Ullamaija Kivikuru hämmästeli (Kivikuru et. al. 1992). Myös Rosengren myöntää, että ei ole epäilystä siitä, ettei osa uutiskriteereistä olisi olemassa, mutta hänen mukaansa niiden takana on taloudellisia ja poliittisia muuttujia. Siksi maiden väliset suhteet tulisi ottaa huomioon tutkimuksissa. (Rosengren 1974, 154.) Pohdin maiden välisten suhteiden merkitystä ja läheisyyttä luvussa neljä. Galtungin ja Rugen kriteerit on luotu yli neljä vuosikymmentä sitten, silti itse Galtung pitää kriteerejä edelleen hyvin paikkansa pitävinä. Turo Uskali tapasi Galtungin vuonna 2003 ja kysyi kriteereiden sopimisesta nykypäivän ulkomaan uutisointiin. Galtung vastasi, että kriteereihin pitäisi ainoastaan lisätä viihde, joka on nykyään tärkein kriteereistä. Muutoin kriteerit ovat ajankohtaisia edelleen. (Uskali 2005, 80.) Myös ruotsalaisen Hvitfeltin mukaan Galtungin ja Rugen tutkimus on kritiikistä huolimatta osoittautunut vahvasti elinkelpoiseksi ulkomaanuutisissa. Hänen mukaansa Galtungin ja Rugen kriteereistä pohjollassa etenkin seuraavat neljä uutiskriteeriä ovat erittäin merkityksellisiä: viittaus eliittivaltioihin, viittaus eliittihenkilöihin, henkilöitävyys ja negatiivisuus. (Hvitfelt 1985, 102; 106.)

Galtungin ja Rugen kriteereitä on yritetty päivittää 2000-luvulle internetin ja pr-ammattilaisten maailmaan. Uutta ovat niin sanotut 24 tuntia vuorokaudessa rullaavat uutiset, joissa tarina etenee koko ajan. Rullaavat uutiset tuovat sen, että julkaistaan paljon mielipiteitä, jotta saadaan uutta materiaalia. (Brighton & Foy 2007, 41, 192.) Uutistapahtumaan haetaan kommentteja ja ihmisten mielipiteitä, mitä erinäisimmistä asioista, jotta uutinen pysyy tuoreena. Siinä on kyse myös kilpailusta. Esimerkiksi STT:ssä kilpaillaan Yleisradion kanssa paitsi siitä, kumpi ehtii ensin, myös siitä, kumpi on löytänyt mielenkiintoisempia kommentteja ja näkökulmia uutiseen. Kommenttihuomion lisäksi suurin päivitys Galtungin ja Rugen uutiskriteereihin lienee ulkopuoliset vaikutukset -kriteeri, jolla arvioidaan, onko uutisen sisältö puhdas vai onko siihen vaikuttanut ulkopuolinen painostaja, kuten poliitikko, mainostaja tai omistaja. Kolmas muutos on yleisön odotusten huomioiminen. Muutoin uudistetut kriteerit eroavat aiemmista lähinnä nimilappujen

suhteen; esimerkiksi eliitit ovat uutisen arvo (worth). Ajankohtaisuuteen on lisätty ajatus siitä, että uutinen voi olla uusi näkökulma vanhaan asiaan, kuten vaikkapa toiseen maailmansotaan. Muutokset ovat pieniä ja aika kosmeettisia. Lähinnä ne täsmentävät ja selittävät teoriaa lisää. (vrt. Brighton & Foy 2007.)

Lisäksi on tehty muunkinlaisia uutiskriteeriteorioita eri näkökulmista, kuten yleisönäkökulmasta. Yleisöorientoituneen näkökulman uutiskriteerit tarjoavat mittatikut uutisarvolle ja ennustavat, mitä yleisö pitää houkuttelevana ja tärkeänä. Ajatuksena on, että uutiskriteerit juontavat juurensa lähinnä yleisön rajalliseen kiinnostukseen ja huomioon. Lisäksi yleisönäkökulma on tuonut mukaan human intrestin uutiskriteerinä. (Shoemaker & Reese 1996, 1991.) Yleisönäkökulmaan on yhdistetty myös rahalliset rajoitteet ja viestimen tarpeet. Tämä näkemys painottaa, että uutiskriteerit tulevat yleisöodotusten lisäksi saatavuudesta ja sopivuudesta. Käytännössä siis harkitaan myös sitä, kuinka paljon resursseja tapahtuman raportointi vaatii, ja sitä, sopiiko uutinen uutisrutiineihin ja viestimen rajoitteisiin. (Golding & Elliot 1979, 114–122.) Sekä yleisönäkökulma että viestinten tarpeet ovat olennaisia uutiskriteereissä varsinkin, kun on kyseessä kaupallinen media. Lehden on myytävä ja se myy silloin, kun sen sisältö kiinnostaa yleisöä. Toisaalta käytännössä harkintaan jutun tekemisestä vaikuttaa vahvasti, minkälaisia resursseja jutun teko vaatii verrattuna sen antamaan arvoon lehdelle tai median kokonaistarjonnalle.

Uutiskriteereitä on lähestytty myös journalististen työprosessien kautta. Herbert Gans (1979) käyttää käsitettä tarina ”story”, jonka sopivuutta journalistit arvioivat. Hyvä tarina on tärkeä yhteiskunnallisesti, jollakin tavalla kiinnostava, tuore ja laadultaan selkeä sekä toiminnallinen. Lisäksi hyvä tarina tuo kilpailullista etua, kuten skuupin, ja sopii formaattiin sekä käytettyyn teknologiaan. (Gans 1979, 146–181.) Jokainen toimittaja haluaa saada juttuun hyvän tarinan, joka tekee faktautisesta hetkessä kiinnostavamman. Hyvä tarina antaa sen lisän, mikä erottaa oman jutun kilpailijan jutusta.

Ruotsalainen Håkan Hvitfelt (1985) muokkasi uutiskriteerilistauksen tutkimalla ruotsalaisten lehtien etusivuja. Hvitfelt painotti vanhojen tuttujen uutiskriteerien rinnalla yhtä seikkaa; todennäköisyys siihen, että uutisartikkeli tehdään, julkaistaan ja asetetaan etusivulle ja tulee pääartikkeliksi, kasvaa sitä enemmän, mitä enemmän se käsittelee: perinteistä asia-aluetta, tapahtuu lyhyellä aikavälillä ja osana teemaa sekä on lähtöisin perinteisistä lähteistä. Lisäksi hän korosti läheisyyttä. (Hvitfelt 1985, 120.) Myös muut korostavat erityisesti statuksen, eli eliittien, ja läheisyyden roolia kansainvälisissä uutisissa (ks. esim. Schulz 1982, 152–153). Läheisyyskriteeri on monitahoinen. Sen on tulkittu

sisältävän maantieteellisen, poliittisen, kaupankäynti- ja kulttuurisen läheisyyden. (Hvitfelt 1985, 106–107). Pohdinkin myöhemmin Viron ja Ruotsin läheisyyttä Suomeen näiden eri läheisyyksien osalta. (ks. Luku 4.)

Suomessa Yrjö Ahmavaara muotoili uutiskriteerit Yleisradion käyttöön vuonna 1969. Hänen luomansa kriteerit painottivat etenkin tapahtumien vaikutusta. (ks. Ahmavaara 1975, 117–125.) Ahmavaaran kriteereiden merkitys kuitenkin heikkeni ajan myötä, koska ne koettiin liian akateemisina ja liian abstrakteina. (Hemánus 1990, 97.) Useimmat aiemmista uutiskriteerilistauksista ovat vuosikymmenten takaa. Myöhemmin onkin painotettu hieman enemmän viihteellisyyttä. Esimerkiksi Huovilan (1990, 13) mukaan uutisista voidaan erottaa uutisarvoa nostavia vivahteita, kuten dramaattisuus ja tunteisiin vetoaminen. Myös Ullamaija Kivikuru muistuttaa viihteellisyyden lisääntymisestä uutisissa (Kivikuru 1998, 206–207, 210–211). Viihteellisyys on lisääntynyt etenkin internetuutisissa. Harva se päivä netissä on juttu jostakin söpöstä eläimestä ja linkki Youtube-videoon eläimestä. Knut-jääkarhu sai enemmän palstatilaa netissä kuin moni yhteiskunnallisesti vakavampi asia. Poliitiikan uutisoinnissa poliitikkojen yksityiselämästä kerrotaan enemmän kuin ennen. Tanja Karpelan/Saarelan parisuhteet ovat varmasti saaneet enemmän palstatilaa kuin hänen mielipiteensä, ainakin joissakin medioissa.

Uutiskriteereihin vaikuttaa luonnollisesti se, mistä välineestä on kysymys. Sanomalehdissä on erilaisia vaatimuksia uutisille kuin televisiossa, jossa esimerkiksi aiheen visualisuus on tärkeämpää. Sanomalehti ei pysty kilpailemaan aiheen tuoreudella samoin kuin sähköiset mediat. Paikallismedioilla on erilaisia uutiskriteeripainotuksia kuin valtakunnanmedioilla. Uutistoimistojen ei tarvitse mahdollistaa tarjontaansa tiettyyn sivumäärään, mutta uutistoimistojen tarjontaa rajoittaa aika, sillä työntekijöiden määrä on rajallinen ja nopeus on valttia. Lisäksi rajoja asettavat asiakasmedioiden toiveet sisältöjen pituuksista. Uutistoimistossakin on siis tehtävä uutisvalintaa. Erittelen tarkemmin joitakin tämän tutkimuksen kannalta olennaisia uutiskriteereitä seuraavissa kappaleissa.

2.1.1 Läheisyys ja etnosentrisyys: Naapurimaa mansikka, muu maa mustikka

Läheisyys on yksi merkittävimmistä uutiskriteereistä. Se on mukana jollakin tavalla kaikissa uutiskriteerilistauksissa. Ullamaija Kivikurun mukaan mikä tahansa asia, jolla on yhteys Suomeen, tulee merkittäväksi (Kivikuru 1990a, 155). Hän kuitenkin asettaa kyseenalaiseksi arkijärjen ja tutkimuksen oletuksen siitä, että maantieteellisesti läheisempi olisi myös kulttuurisesti läheisempi.

Historialliset syyt ja tilannetekijät ratkaisevat paljon. (Kivikuru 1990b, 12.) Läheisyyttä siis määrittää kuitenkin muukin kuin pelkkä maantieteellinen läheisyys. Läheisyys onkin jaoteltu kulttuuriseen läheisyyteen ja maantieteelliseen läheisyyteen, mutta toisinaan mainitaan myös poliittinen läheisyys ja kaupankäynnin läheisyys (ks. esim. Östgaard 1969, 43–46, 48–54; Hvitfelt 1985, 120; Schulz 1982, 152–153.) Henk Prakke erottaa uutisarvosta maantieteellisen-, ajallisen- ja kulttuurisen etäisyyden. Maantieteellisen etäisyyden pohjalta uutisen arvo on sitä suurempi, mitä lähempänä vastaanottajaa tapahtuma on. Ajallinen etäisyys painottaa uutisen ajankohtaisuutta. Kulttuurinen etäisyys tarkoittaa sitä, missä määrin vastaanottaja on osallisena uutisen kertomassa tapahtumassa, missä määrin on siitä itse kiinnostunut tai missä määrin vain tuntee kyseisen tapahtuman. (ks. Huovila 1990, 12–13.) Myös Ahmavaaran (1975, 120) niin sanotun naapuruuskriteerin mukaan lähellä sattuviin tapauksiin liittyy enemmän merkitsevyyttä kuin kaukaisempiin, ne vaikuttavat suomalaisten elämäntilanteeseen yleensä enemmän. Knut Lindh (1984) esittää, että mitä lähempänä tapahtuma on uutisen vastaanottajasta, sitä suurempi sen mahdollisuus on tulla uutiseksi (ks. Eide 1992, 66). Tapahtumiin Ruotsissa ja Virossa sisältyy siis merkitsevyyttä suomalaistenkin kannalta maiden läheisyyden vuoksi. Uutisointiin maista vaikuttaa maantieteellisen läheisyyden lisäksi kuitenkin esimerkiksi se, minkälainen yhteinen historia mailla on Suomen kanssa. Käsittelen maiden yhteistä historiaa luvussa neljä.

Lyhyt maantieteellinen ja kulttuurinen etäisyys vaikuttaa uutisarvoon kolmesta syystä. Ensinnäkin taloudellisuus on medialle tärkeä tekijä. Mitä kauempana tapahtumapaikasta lehden toimitus tai levikkialue on, sitä kalliimmaksi uutisen teko tulee. Toiseksi toimituksen lähistöllä olevat lähteet ovat helpommin käytettävissä. Lisäksi vaikuttavat yleisön odotukset. Eri tutkimuksissa on todistettu, että paikallisilla uutisilla on korkein lukuarvo. (Hvitfelt 1985, 147.) Viron ja Ruotsin uutisten lukuarvoa lisää se, että ne ovat lähes paikallisia uutisia. Niistä maista suomalaisilla lukijoilla on omia havaintoja ja kokemuksia ja niiden tapahtumat voivat vaikuttaa esimerkiksi matkasuunnitelmiin. Se lisää uutisten kiinnostavuutta.

Läheisyyden lisäksi maiden kokoeron vaikutus kiinnostavuuteen on hyvin merkittävä: pienemmän naapurimaan asiat eivät kiinnosta suuremmassa naapurimaassa, mutta pienemmän maan on otettava suurempi maa huomioon. Pietiläisen mielestä uutisten valinnassa kulttuurinen läheisyys on kuitenkin toissijainen tekijä maailmanpolitiikan uutistapahtumiin nähden. (Pietiläinen 1998b, 71.) Näin ollen Viron tapahtumat eivät kiinnosta yhtä paljon Suomessa kuin isomman naapurimaan Ruotsin asiat kiinnostavat. Silti, jos jotain maailmaa mullistavaa tapahtuu Intiassa, ajaa se Ruotsin ja Viron tapahtumien ohi.

Kansainvälisen lehdistöinstituutin IPI:n The Flow of News -tutkimuksen mukaan ulkomaan uutisissa kerrottiin maista, jotka olivat jollakin tavalla merkittäviä oman maan kannalta tai muuten kulttuurisesti läheisiä (IPI 1953). Vuoden 1995 uutisvirtatutkimuksessa puolestaan havaittiin, että Suomen ulkomaan uutisissa käsiteltiin ulkomaista eniten suurvaltoja ja naapureita. Ruotsi oli USA:n jälkeen useimmin mainittu ulkoma. (Pietiläinen 1998a, 20–21, 101.) Suomen Tietotoimiston ulkomaan uutisointia tutkinut Hanna Koivisto (2008) havaitsi, että Yhdysvaltojen jälkeen yleisimmin ulkomaan uutisissa esiintyvät Suomi, Venäjä ja Ruotsi luetellussa järjestyksessä. Ruotsi esiintyy noin kaksi kolmasosaa useammin kuin Viro.

Pietiläisen mukaan kolmen tekijän avulla tarkasteltuna ainoat maat, jotka saavat läheisyydestä yli 50 prosentin arvon kaikilla kriteereillä ovat Ruotsi ja Viro. Näitä kriteereitä olivat seuraavat: 1) kulttuurisesti läheisistä maista voi olettaa tulevan enemmän pehmeitä uutisia, 2) kulttuurisesti läheisten maiden kanssa omalla maalla on enemmän yhteistoimintaa, oma maa esiintyy näissä uutisissa useammin, 3) kulttuurisesti läheisistä maista kerrotaan enemmän tavallisten ihmisten ja vähemmän erilaisten virallisten tahojen kautta. Kulttuurisella läheisyydellä tarkoitetaan suhteellisen pysyviä historiallisia ja kulttuurisiteitä sekä osaksi myös taloudellisia ja poliittisia suhteita. Ruotsi ja Viro ovat siis Suomelle läheisimmät maat. (Pietiläinen 1998b, 86, 101–102). Kulttuurisesti läheisistä maista tulevien uutisten piirre näyttäisi olevan monipuolisuus. Lisäksi oman maan mukanaolo kuvaa myös maiden välisiä valtasuhteita: osa maista on Suomessa uutisarvoisia ainoastaan silloin, kun niiden tapahtumat liittyvät jollain tavoin Suomeen tai suomalaisiin. Toisten maiden tapahtumilla on arvoa niiden itsensä tai tapahtumien merkitysten vuoksi. Pietiläisen mukaan Viro on selvin esimerkki maasta, jonka uutisarvoon Suomen ja suomalaisten osuus vaikuttaa merkittävästi. (Pietiläinen 1998b, 86, 101–102.)

Piia Paakkunainen (2008) totesi pro gradu -työssään, että suomalaiset uutisoivat ruotsalaisista selvästi enemmän kuin ruotsalaiset suomalaisista. Molemmissa maissa julkaistiin naapurimaasta selvästi eniten kansainväliseen talouteen ja kauppaan liittyviä juttuja. Paakkunaisen mukaan naapuriuutisoinnissa uutiskriteereistä läheisyys nousee merkittävämmäksi ja selkeimmin uutisia määrittäväksi kriteeriksi.

Camilla Ahlstrand (1995) tutki Ruotsia maakuntalehtien etusivun uutisena. Hän havaitsi, että Ruotsi pääsee etusivulle, kun juttu käsittelee taloutta tai politiikkaa. Lehden levikkialueen läheisyys

Ruotsiin vaikuttaa Ruotsia koskevien uutisten lukumäärään ja siihen, mitä alueita Ruotsista käsitellään uutisissa. Toimijoina jutuissa Ahlstrandin tutkimuksen mukaan ovat pitkälti eliitit. Merkittävää on myös se, jos Suomi liittyy usein jotenkin Ruotsia koskevaan uutiseen, kuten aiemmissakin tutkimuksissa on todettu.

Kulttuurinen läheisyys uutiskriteerinä näkyy edelleen esimerkiksi kirjeenvaihtajien sijoittelussa. (Pietiläinen & Kivikuru 1998, 5.) Suomalaiset tiedotusvälineet ovat omilla kirjeenvaihtajillaan vahvistaneet tietoisesti Pohjoismaiden uutisointia, kun kansainväliset uutistoimistot eivät pysty vastaamaan alueelliseen kysyntään riittävästi. (Rosenberg 1998, 119–123, 127–128.) Pohdin läheisyyttä Viron ja Ruotsin kohdalla luvussa neljä.

2.2.2 Ajankohtaisuus ja negatiivisuus: Kun kello tikittää ja negatiivinen kuulostaa hyvältä

Läheisyyden lisäksi kaikissa uutiskriteerilistauksissa ovat läsnä aika ja ajankohtaisuus. Bernard Roshcon (1999, (1975)) mukaan aika on ratkaiseva asia, kun päätetään julkaistaanko jokin uutinen vai ei. Ajalla on kolme aspektia: 1) tuoreus (recency) 2) nopeus (immediacy) 3) yleinen ajankohtaisuus (currency). Yhdessä nämä kolme aspektia rakentavat ajankohtaisuuden. (Roshco 1999 (1975), 34–35.) Tärkeää on myös tapahtuman yhtäaikaisuus median rytmin kanssa. Tapahtuma, joka tapahtuu päivällä, päättyy helpommin aamun lehtiin kuin tapahtuma yöllä. Tapahtuman tulee siis osua oikeaan aikaan ja paikkaan tullakseen uutiseksi. (esim. Hvitfelt 1985, 26.) Tapahtuman yhtäaikaisuus median rytmin kanssa näkyy siinä, miten asiakasmediat käyttävät STT:n materiaalia. Aamupäivisin lähetetyt jutut päättyvät usein helposti lehtien verkkosivuille, sillä aamulla siellä ei vielä ole paljon uutta materiaalia lehtien omilta toimittajilta. Iltaisin taas on tärkeää, että uutinen ehtii ulos ennen kuin lehdet menevät taittoon.

Kilpailun koventuessa kiinnittyminen aikaan kasvaa kaikissa välineissä. Ihanteena on hetkellisyys ja tosiaikaisuus. (Aslama & Kivikuru 1998, 227.) Ajan ja erityisesti nopeuden merkitys uutiskriteerinä on lisääntynyt, kun kilpailu uutismarkkinoilla on kiristynyt (Schlesinger 1999, 125–127; Hemánus 1990, 94–95). STT:ssä nopeus on erittäin tärkeä kilpailuvaltti. Tärkeää on olla luotettava, mutta silti nopeampi kuin Yleisradio, jotta asiakasmediat saavat hyödyn STT:n palveluista. Kuumasta uutisesta yritetään saada tekstiviesti lähtemään mahdollisimman pian ja heti sen perään sähke. Yksi onnistumisen mittapuu on se, ollaanko nopeampia kuin Yle.

Ajan ja ajankohtaisuuden painottaminen vaikuttaa myös muihin uutiskriteereihin. Galtungin ja Rugen (1970 (1965)) mukaan negatiivisuus-kriteeri johtuu osaltaan aikajänne-kriteerin merkityksestä, sillä negatiiviset uutiset tyydyttävät aikajännettä paremmin. Koneen räjähtämiseen menee vähemmän aikaa, kuin rakentamiseen. Vaikutuksensa negatiivisuuteen on myös selkeiden uutisten suosimisella. Negatiivisen uutisen negatiivisuudesta voidaan olla helpommin samaa mieltä kuin positiivisen. Positiivinen on positiivinen yhdelle, mutta ei välttämättä toiselle. Sanotaan myös, että negatiivinen on yhteneväinen nykyaikaisten odotusten mielikuvien kanssa tulevasta. Lisäksi negatiiviset uutiset ovat odottamattomampia kuin positiiviset. Niitä on vaikeampi ennustaa. Positiivinen kehitys nähdään kulttuurissa normaalina, negatiivinen kehityssuunta yllättää. (Galtung & Ruge 1970 (1965), 267–268.) Uutiskriteerit ovat siis sidoksissa toisiinsa ja vaikuttavat toisiinsa. Ne eivät ole ainoastaan yksittäisiä tekijöitä. Omassa tutkimuksessani tarkastelen muun muassa uutisoinnin sävyä. Luokittelen uutiset positiivisiksi tai negatiivisiksi.

2.2.3 Toimijat: Eliitit ja oma napa esillä

Useissa uutiskriteerilistauksissa kuvaillaan sitä, minkälainen toimija pääsee todennäköisemmin esille uutisissa. Omassa tutkimuksessani tarkastelen sitä, minkälaisia toimijoita Viron ja Ruotsin uutisoinnissa on. Myös Suomen oma osallisuus uutisoitavassa tapahtumassa on yksi tarkasteluni kohde. Tässä kappaleessa keskitynkin tarkemmin teoriaan ja aiempiin tutkimuksiin siitä, ketkä uutisissa toimivat.

Valtiot eivät ole samanarvoisia keskenään uutisiin pääsyn suhteen. He jakoivat maailman valtiot eliittiin, eli ”topdog”-valtioihin, ja eliittiin kuulumattomiin, eli ”underdog”-valtioihin. Eliittivaltioissa tapahtuvat asiat pääsevät helpommin uutisiin kuin eliittiin kuulumattomissa valtioissa tapahtuvat asiat. (Galtung & Ruge 1970 (1965), 259, 265.) Esimerkiksi Yhdysvaltojen tapahtumista uutisoidaan herkemmin kuin Thaimaan tai Kanadan tapahtumista.

Uutiset keskittyvät myös akselilla keskusta-periferia, länsi-itä ja demokratia-diktatuuri lähinnä keskusta/länsi/demokratia linjalle. (Galtung & Vincent 1992, 6–7; 38–42.) Suomen ja Viron sekä Suomen ja Ruotsin välinen uutisvirta kuuluu tavallaan keskusta-keskusta suhteisiin maailman tasolla, sillä maat voi nähdä länsimaina, mutta Euroopan tasolla katsottuna kyse on periferia-periferia suhteista. Guy Golan huomasi tutkiessaan Yhdysvaltain tv-uutisia, että valtion sijainti maailmanjärjestelmän ytimessä, periferiassa tai niiden välimaastossa oli avaintekijä sille, miten maa näkyi uutisissa (Golan 2008, 53–55). Wilbur Schramm (1960) tutki yhden päivän uutisia eri maiden

lehdissä ja havaitsi myös, että uutisvirta kulkee teollisuusmaista kehitysmaihin, Euroopasta ja Pohjois-Amerikasta muihin maanosiin sekä Yhdysvalloista ja Neuvostoliitosta muihin maihin. (Pietiläinen 1998a, 21–22.)

Ulkomaanuutisten valinnassa noudatetaan lähes kaikkialla samaa kaavaa. Eniten palstatilaa saavat omaa maantieteellistä aluetta käsittelevät uutiset. Seuraavaksi eniten tilaa saavat Yhdysvaltojen ja Länsi-Euroopan tapahtumat. Viimeisellä sijalla ovat ne kehitysmaat, joissa tapahtuu jotain uutisarvoista. (Sreberny-Mohammadi ym. 1985.) Maan oma paikka maailmankartalla vaikuttaa, siihen mitkä maat sen mediassa pääsevät esille. Perinteisesti sanomalehdistön ulkomaanaineistossa päähuomio kohdistuu naapurimaihin ja yleensä siihen geopoliittiseen alueeseen, johon lehden ilmestysmaa kuuluu (Nordenstreng 1985, 61). Utusten ongelmana ei ole niinkään joillekin maille annettu suuri huomio, vaan se, että huomattavalle osalle maista annetaan hyvin vähän huomiota. (Pietiläinen 1998a, 22.) Viron ja Ruotsin pitäisi siis näkyä vahvasti suomalaisessa uutisoinnissa. Tosin Viro on tavallaan vasta vähän aikaa ollut mukana samassa geopoliittisessa alueessa kuin Suomi, koska se on vasta itsenäistynyt Neuvostoliitosta vähän aikaa sitten.

Suomen Tietotoimiston ulkomaanuutisointia tutkinut Hanna Koivisto (2008) havaitsi, että yksittäisistä maista Yhdysvallat esiintyi useimmin uutisissa ja toimijoina oli eniten länsimaalaisia. Yhdysvaltojen jälkeen tutkimuksen aineistossa yleisimmin esiintyivät Suomi, Venäjä, Ruotsi, Britannia ja Saksa luetellussa järjestyksessä. Myös Ullamaija Kivikurun mukaan Suomessa niin kuin maailmallakin suosituimmat maat medioissa ovat eliittivaltiot USA ja Venäjä (Kivikuru 1990a, 155).

Vuoden 1995 uutisvirtatutkimuksessa Suomen ulkomaanuutiset noudattelivat pääpiirteissään Länsi-Euroopan maiden kaavaa. Tärkein ero oli se, että Suomessa Itä-Euroopasta kerrottiin hieman enemmän kuin muualla Euroopassa. Itä-Euroopan osuus oli suurempi kuin Pohjois-Amerikan osuus. (Pietiläinen 1998a, 41.) Samassa tutkimuksessa havaittiin, että useimmissa ulkomaanuutisissa olennaista on oman maan osuus, eli suomalaisten osallisuus tai tapahtuman merkitys suomalaisille. Lähes puolet ulkomaanjutuista oli sellaisia, joissa Suomi tai suomalaiset olivat keskeisellä sijalla. Pelkästään ulkomaiden tapahtumista kertovia uutisia oli koko ulkomaanuutisaineistosta noin puolet. (Pietiläinen 1998c, 86.) Eniten ulkomaanjutuissa käsiteltiin kuitenkin Suomea itseään (Pietiläinen 1998a, 20–21). Oletuksena on siis, että tämä sama koskee myös Viron ja Ruotsin uutisointia. Myös Kivikuru on havainnut, että on sama, mikä maa on, se saa huomiota heti, kun sillä on jokin yhteys Suomeen (Kivikuru 1990a, 155). Hänen mukaansa Suomen kaltaisille syrjäisille maille on

tyypillistä se, että uutistyö näyttäytyy hyvin etnosentrisenä ilmiönä, jolloin muuta maailmaa katsotaan suhteessa omaan maahan (Kivikuru 1990a, 272). Uutinen on siis etnosentrisen silloin, kun tutkittava maa on osallisena ulkomailta sattuneessa tapahtumassa (Hvitfelt 1985, 143–144). Tutkiessani aineistoani pyrin koodauksissa selvittämään, mikä on suomalaisten läsnäolon osuus Viron ja Ruotsin uutisoinnissa.

Eliittivaltioiden lisäksi uutisia hallitsevat korkeimmassa asemassa olevat henkilöt. Mitä korkeampi asema, sitä vähemmän vaaditaan uutisiin pääsyyn. Mitä matalampi asema, sitä dramaattisempia tapahtumien on oltava, jotta ne pääsevät uutisiin. (Galtung & Ruge 1970 (1965), 265–266, 272, 281.) Tuntemattomat henkilöt ovat uutisissa esillä vain yhdessä tapauksessa viidestä. Herbert Gans (1979) jaotteli juttujen toimijat tuntemattomiin niin sanottuihin tavallisiin ihmisiin ”Unknowns” ja tunnetuihin ihmisiin ”Knowns” sekä tutki minkälaisissa yhteyksissä tuntemattomat pääsevät esiin uutisissa. Tuntemattomat pääsivät uutisiin yleensä viidessä eri roolissa:

- 1) Mielenosoittajina, protestoijina ja lakkoilijoina
- 2) Uhreina
- 3) Lainrikkoina, epäiltyinä
- 4) Äänestäjinä, gallupeihin vastaajina ja tiettyjen ryhmien edustajina
- 5) Osallistujina epätavallisissa toiminnoissa

Eniten tuntemattomat ihmiset pääsivät esiin silloin, kun he olivat mielenosoittajina. Suurin osa tavallisista ihmisistä ei kuitenkaan koskaan pääse esiin uutisissa, muuten kuin tilastoissa.

Tunnetuista ihmisistä esiin pääsivät eniten presidentit, presidenttiehdokkaat, johtavat virkamiehet, valtion virkamiehet ja paikalliset virkamiehet sekä lainrikkajat. Lisäksi suurin osa uutisista, joissa oli mukana henkilöitä, koski enemmän yksilöitä kuin ryhmää. (Gans 1979, 8–15.) Varmin tapa tavallisen ihmisen päästä uutisiin isolla on siis murhata presidentti tai ampuu kymmenen koulukaveria. Mielenosoitukseen osallistuminen, lakkoilu, äänestäminen ja lainrikkominen sekä osallistuminen jopo-ajeluihin säännöllisesti auttavat myös.

Vuoden 1995 uutisvirtatutkimuksessa havaittiin, että valtion ja kansainvälisten järjestöjen viranomaisia oli noin kolmannes kaikista toimijoista. Liike-elämää ja yksityistä sektoria edusti noin kymmenesosa ja julkista sektoria tai kansalaisjärjestöjä noin 15 prosenttia toimijoista. Miehiä oli yli 70 prosenttia. Yksityisten kansalaisten osuus oli suurin kulttuurisesti läheisistä maista kertovissa jutuissa. (Pietiläinen 1998c, 98.) Kivikuru ja hänen opiskelijansa puolestaan havaitsivat vuonna 1991 tehdyssä tutkimuksessaan, että ulkopolitiikkaa ja puolustusta käsittelevissä jutuissa kahdessa kolmesta toimijana oli julkishallinnon edustaja, kun taas sisäpolitiikkaa koskevissa uutisissa joka

toisena toimijana oli julkishallinnon edustaja. Joka viidennessä jutussa oli toimijana yhteisö tai sen edustaja, kun taas yksityinen ihminen pääsi toimijaksi vain alle kahdessa prosentissa jutuista. (Kivikuru et. al. 1992, 26.) Tavallisten ihmisten vähyys uutisissa on havaittu myös kansainvälisissä tutkimuksissa. Galtung ja Vincent (1992) mainitsevat, että yleensä tavallinen rahvas pääsee uutiseksi vain silloin, kun se näkee nälkää, tulee tapetuksi, tai suurin joukoin menehtyy, eli toisin sanoen supernegatiivisissa tapahtumissa. (Galtung & Vincent 1992, 8.) Tämä tulos on saatu monissa muissakin tutkimuksissa (ks. esim. Sreberny-Mohammadi 1985). Koivisto (2008) havaitsi STT:n ulkomaan uutisointia tutkiessaan, että uutisia hallitsevat henkilötoimijoista edelleen johtavissa asemissa olevat henkilöt. Enemmistö uutisissa näkyvistä yksilöistä on erilaisia johtajia. Erilaisessa johtavassa asemassa olevia oli lähes kolme viidesosaa toimijoista. Presidentit ovat ryhmä, joka pääsee ääneen useimmin. Myös yritysjohtajat ja muut talouden vaikuttajat olivat paljon esillä. Sen sijaan tavalliset ihmiset eivät edelleenkään näy uutisissa muuten kuin ryhmän jäsenenä. He pääsivät kertomaan mielipiteensä esimerkiksi vaalijutuissa. Lisäksi miehet esiintyvät uutisissa viisi kertaa useammin kuin naiset. (Koivisto 2008, 77–79, 91.) Todennäköisesti sama ilmiö tulee esiin myös katsottaessa pelkästään Viron ja Ruotsin uutisointia. Eliittien määrä verrattuna tavallisten ihmisten määrään onkin yksi tekijä, jota tarkastelen tutkimuksessani.

2.3 Uutistyon rutiinit kriteerien rajoina

Uutiskriteerit eivät ole ainoa asia, joka vaikuttaa uutisvalintaan. Uutisarvo ja uutiskriteerit eivät voi koskaan täysin ennustaa sitä, mistä tulee uutisia, eikä niiden tarvitsekaan. Uutisarvo on mentaalinen rakennelma, ajatus tai arvio, kun taas uutinen on sosiaalinen esine, asia. (Shoemaker 2006, 110–111.) Tässä kappaleessa käsittelenkin joitakin sellaisia seikkoja, jotka uutisarvotuksen lisäksi vaikuttavat siihen, mistä tulee uutinen. Tiedostan tutkimuksessani, että uutiskriteerit eivät ole ainoa uutisointia selittävä asia, enkä käsitä niitä sellaisena.

Organisaatiolla on vaikutuksensa uutisvalintaan, sillä organisaatiolla on rajat, joiden sisällä yksittäinen portinvartija työskentelee. Portinvartijateorian termin esitti Kurt Lewin vuonna 1943. Sen mukaan uutiset tulevat tiettyjä väyliä pitkin ja jokaisen väylän suulla on portti. Portti joko päästää uutisia sisään tai ei. (ks. Schudson 1991, 142–143.) Walter Gieber puolestaan päätteli tutkittuaan portinvartijoiden työtä, että uutiset ovat tulos uutiskeräyskoneiston työntekijöiden työstä. Hänen mukaansa yksittäisellä portinvartijalla on tiettyä valtaa kertoa tarina, kuten hän sen näkee, mutta kaikki uutisvalinta on uutiskeräyskoneiston hallinnassa. (Gieber 1999 (1964), 223.)

Pamela J. Shoemaker ja Stephen D. Reese (1991, 1996) ovat luoneet organisaation mallin portinvartijateoriasta. He huomasivat, että yksittäisten mediatyöntekijöiden lisäksi sisältöön vaikuttavat mediarutiinit, organisaatio ja median ulkopuoliset tekijät, kuten lähteet, yleisö, teknologia ja markkinat. Organisaatio kokonaisuudessaan on portinvartija. (Shoemaker & Reese 1991, 1996.) Organisatorisessa portinvartijateoriassa on kyse prosessista, jossa yksi henkilö lähettää organisaation sisällä viestin aina eteenpäin seuraavalle, jos katsoo viestin olevan merkittävä. Prosessin läpäisevä viesti läpäisee organisaation sisällä useiden eri henkilöiden seulan ja heistä jokainen saattaa muokata viestiä. Koko tämä henkilökaarti ovat yhdessä portinvartija. Lisäksi myös viestin vastaanottajan valintakriteerit vaikuttavat palautteen kautta siihen, mitkä viestit lähetetään eteenpäin. Organisaatio toimii sosiaalisen järjestelmän ideologian ja kulttuurin sisällä. Organisaation sisäinen portinvartija on riippuvainen organisaation piirteistä, sosiaalisesta systeemistä ja kulttuurista. Portinvartijalla on omia kiinnostuksen kohteita ja ajatuksia, mutta hän ei ole täysin vapaa toimimaan oman mielensä mukaan, vaan hänen täytyy toimia organisaation rajoitusten sisällä. (Shoemaker 1999 (1991), 73, 75.) Jaan tämän näkemyksen portinvartijoiden vaikutuksesta uutisvalinnassa. Uutiskriteereiden lisäksi siis organisaatio vaikuttaa voimakkaasti uutisointiin. Suomen Tietotoimiston rutiinit, ohjeistukset ja tavat ovat uutiskriteereiden lisäksi merkittävässä asemassa vaikuttamassa siihen, mitä uutisoidaan.

Myös uutisen lähteillä on valtava vaikutus median sisältöön, koska journalistit eivät voi kirjoittaa sellaisesta, mistä eivät tiedä. Lähde voi vaikuttaa esimerkiksi valehtelemalla tai jättämällä kertomatta jotain, mutta myös tarjoamalla tietoa helpommin kuin toinen lähde. (Shoemaker & Reese 1991, 1996, 128, 178) Useissa tutkimuksissa on myös todettu, että journalistit suosivat organisatorisia lähteitä yksittäisten henkilöiden sijaan. Organisaatioilla on säännölliset aukioloajat ja henkilökuntaa, joka on helppo tavoittaa. (Shoemaker & Reese 1991, 1996, 180.) Journalistit suosivat myös suullisia lähteitä kirjallisten sijaan (Hvitfelt 1985, 47). Uutislähteet eivät itse päättä, mistä tulee uutinen, mutta ne saavuttavat paljon kiinnittämällä journalistien huomion tiettyyn sosiaaliseen rakenteeseen (Gans 1979, 45). Lähteiden saatavuus vaikuttaa sisältöön. Uskottavat ja helposti saavutettavat lähteet ovat edellytys journalistiselle työlle. Eliittilähteestä tuleva uutinen saatetaan nähdä arvokkaampana kuin muusta lähteestä tuleva uutinen. (Hvitfelt 1985, 45, 18.) Uutisen informaatio ei ole samanarvoista, vaan laillistettujen lähteiden viestit ovat uskottavampia kuin muiden. (Kivikuru 1998, 208.) Jyrki Rosenbergin (1998, 127) mukaan lähteet vaikuttavat ulkomaan uutisointiin Suomessa, mutta lähteiden valta agendaan on rajallinen, koska tiedotusvälineet voivat tietyissä rajoissa valita lähteikseen kulloinkin tarkoituksenmukaisimmat yhdistelmät. (Rosenberg 1998, 127)

Kivikurun ja Rantasen mukaan lähteiden merkitys on kasvanut entisestään, kun ajankohtaisuus muuttui hetkenkohtaisuudeksi ja ihanteeksi tuli reaaliaikaisuus. Journalismin mahdollisuudet tulkita ja paikata aineistoja kapenivat, kun työtahti kiihtyi kilpailun myötä. Siten lähteiden merkitys kasvoi. (Kivikuru & Rantanen 1998, 145.) Suomen Tietotoimistossa lähteet vaikuttivat ulkomaan uutisoinnissa siihen, mistä oli saatavilla tietoa. Vuonna 2009 STT:ssä ei ollut käytössä uutistoimisto AP:tä ollenkaan. Käytännön työssä tuli vastaan useita tapauksia, jolloin AP kertoi asiasta, josta olisi uutisoitu, jos tietolähde olisi ollut käytössä. Sen sijaan jouduttiin odottamaan josko jokin uutistoimisto, jonka palveluita STT käytti, sattuisi kertomaan asiasta. Lisäksi jokainen toimittaja tietää kokemuksesta, että jos tietoa ei ole vahvistettu, ei sitä usein voida uutisoida. Usein asian julkaisu joutuu odottamaan sitä, että se saadaan vahvistettua luotettavasta lähteestä.

Itse havaitsin työskennellessäni Suomen Tietotoimistossa myös kilpailun vaikutuksen uutisarvotukseen. Monesti harkitsin uutisia arvottaessani sitä, tekeekö Yleisradio tästä uutisen. Lisäksi Yleisradion tekemisiä seurattiin muutenkin tarkkaan Yleisradion nettisivuilta.

Uutiskriteereiden, organisaation käytäntöjen, lähteiden ja kilpailun lisäksi myös uutiskynnys vaikuttaa suoraan uutisvalintaan. Uutiskriteerit ja uutiskynnys voivat olla ristiriidassa keskenään. Uutiskriteerien kannalta toisarvoiset jutut voivat ylittää uutiskynnyksen, koska uutispäivät ovat erilaisia ja eri päivinä on yleensä tarjolla eri määrä uutisaiheita. Tiedotusvälineiden välittämien uutisten määrä pysyy kuitenkin suhteellisen vakiona päivästä toiseen riippumatta siitä, mitä todellisuudessa tapahtuu. Mitä vähemmän on tapahtunut, sitä vähäpätöisemmät asiat voivat ylittää uutiskynnyksen. (Bruun ym. 1989, 58, 60.) Huovilan mukaan uutiskriteereiden pohjalta määritellään uutisaiheiden arvo ja vain uutiskynnyksen ylittävistä aiheista tulee uutisia (Huovila 1990, 9–10). Uutiskynnyksen korkeus kuitenkin vaihtelee. Mikäli uutispäivä on niukka, eli uutisaineistoa on vähän, uutisarvoltaan vähäisempienkin juttujen on mahdollista ylittää uutiskynnys. Uutiskynnys siis madaltuu niukkoina uutispäivinä. Jos uutispäivä taas on vilkas ja tarjolla on paljon hyvää aineistoa, uutiskynnys nousee. (esim. Huovila 1990, 9–10.) Suomen Tietotoimistossa työskennellessäni olen havainnut uutiskynnyksen toiminnan. Jos Yhdysvalloissa sattuu metroturma tai Arctic Sea -rahtialus kaapataan Ruotsin vesillä, jätetään vähemmän tärkeät uutiset tekemättä ja keskitetään työvoima näiden tapausten uutisointiin. Etenkin iltaisin, öisin ja viikonloppuisin uutiskynnyksen vaikutus korostuu, kun työntekijöitä on paikalla tavallista vähemmän.

Laajat ja hitaat prosessit eivät ylitä uutiskynnystä samalla tavalla kuin esimerkiksi äkilliset, ainutkertaiset tai dramaattiset tapahtumat. Tämän on ajateltu johtuvan lähinnä siitä, että uutiset

tarttuvat mieluummin selvästi erottuviin tapahtumiin. Prosessin on aktualisoiduttava tällaisena yksittäisenä tapahtumana, jotta se ylittäisi uutiskynnyksen. Uutiskynnyksen kerran ylittänyt aihe todennäköisesti ylittää sen vastaisuudessakin, koska uutistoiminta seuraa mielellään uutisoitavaksi nousseita tapahtumasarjoja. (esim. Bruun ym. 1989, 60–61; Lippmann 1999 (1922), 6; Galtung & Ruge 1970 (1965).) Yleensä medioissa on tapana seurata tiettyjen tapahtumien etenemistä. Kun lakialoite nousee kerran uutisiin, seurataan sen etenemistä. Jos joku on toiminut valelääkärinä, seurataan mitä henkilölle tapahtuu. Pian on myös muita valelääkäreitä, vale-eläinlääkäreitä ja valesairaanhoitajia. Uutisten jatkaminen on erittäin tuttu tapa mediamaailmassa. Kun keksitään jokin vetävä uutinen, yritetään siihen keksiä jotain lisää ja uutta näkökulmaa seuraavaksi päiväksi. Uutiskynnyksen vaikutusta tutkimukseni tuloksiin pyrin torjumaan tarpeeksi laajalla aineistolla, jolloin heilahtelut tasoittuvat.

3. UUTISTOIMISTOT JA STT

Jokaiseen mediaan liittyy omia piirteitä. Myös uutistoimistoilla on tiettyjä ominaispiirteitä.

Uutistoimistot on perinteisesti määritelty tukkukaupaksi. Ne keräävät uutisia ja myyvät niitä edelleen toisille medioille. (Boyd-Barret & Rantanen 1998, 52.) Ennen uutistoimistoja lehdet saivat ulkomaanuutisensa siteeraamalla toisia lehtiä tai, jos niillä oli rahaa, kirjeenvaihtajilta.

Perustamisensa jälkeen uutistoimistoista tuli ulkomaanuutisten välittäjiä. (Boyd-Barret & Rantanen 1998, 54.) Uutistoimistot ovat kuitenkin varsin näkymättömiä yleisölle, sillä niiden asiakkaita ovat muut mediat ja yritykset. Tässä kappaleessa käsittelen sitä, mitä piirteitä Suomen Tietotoimistolla on ja minkälaista valtaa uutistoimistoilla on. Journalismi vaikuttaa yleisiin mielipiteisiin esimerkiksi Virosta ja Ruotsista sekä näiden maiden kansalaisista, siksi pohdinkin tässä kappaleessa uutistoimistojen valtaa.

3.1 Suomen Tietotoimisto

Suomen Tietotoimisto STT on Suomen johtava, kansallinen uutistoimisto. Uutispalveluiden lisäksi STT tuottaa muitakin palveluita medialle ja viestintäpalveluita johtaville yrityksille, yhdistyksille ja julkisyhteisöille. Se on siis tyypillinen uutistoimisto. (Mikä on STT? 2009 → Kansallinen uutistoimisto.) Kansalliset uutistoimistot, kuten STT, saavat edelleen suurimman osan tuloistaan (70–91%) media-asiakkailta (Rantanen 1998, 51). STT:n keskustoimitus sijaitsee Helsingissä. Lisäksi sillä oli tätä tutkimusta tehdessä kahdeksan aluetoimitusta Suomessa ja oma edustus sekä Tallinnassa että Tukholmassa ja niiden lisäksi myös Brysselissä, Pietarissa ja Washingtonissa. (Mikä on STT? 2009 → Kansallinen uutistoimisto.) Lähtökohta Ruotsin ja Viron uutisointiin on tässä tutkimuksessa siis kirjeenvaihtajien osalta sama; molempien maiden pääkaupungissa on STT:n oma kirjeenvaihtaja. Tutkimusta tehdessä STT:ssä käytiin kuitenkin yt-neuvotteluita, joiden päätöksenä muun muassa lakataan pitämästä vakituista kirjeenvaihtajaa Tallinnassa (Kilpeläinen 2009, 5). Tämän tutkimuksen aineistoon muutos ei vaikuta, mutta tutkimustulosten sovellettavuuteen tulevaisuudessa kylläkin. Asiakkaina STT:llä on käytännössä lähes kaikki suomalaiset tiedotusvälineet lukuun ottamatta Yleisradiota (Kivikuru & Rantanen 2000, 133). STT:n uutisia julkaisevien lehtien yhteenlaskettu levikki on yli 2,5 miljoonaa, ja STT:n palveluksessa on noin 110 toimittajaa (Mikä on STT? 2009 → Kansallinen uutistoimisto).

Suomen Tietotoimisto, eli Finska Notisbyrå, on ollut Suomen uutisvälityksessä mukana yli 80 vuotta. STT on edelleen yksi keskeisimpiä toimijoita suomalaisessa uutisvälityksessä. Se

perustettiin vuonna 1919, ja siitä tuli välineiden yhteisesti omistama osakeyhtiö, jonka menestys on riippuvainen sekä osakkaitensa että asiakkaitensa taloudellisesta menestyksestä. (Kivikuru & Rantanen 2000, 133–134.) Tällä hetkellä STT:n osakkeet jakautuvat 43 yhtiön kesken. Sanomakonsernista tuli STT:n suurin omistaja 34,3 prosentilla osakkeista, kun STT osti Lehtikuvan Sanomalta. Ennen kauppaa suurin omistaja oli Alma Media, jolle jäi nyt 24,1 prosenttia. TS-Groupilla on 18 prosenttia osakkeista. STT:n liikevaihto vuonna 2008 oli 14,2 miljoonaa euroa, joten se on keskeisestä asemastaan huolimatta varsin pieni viestintäorganisaatio Suomenkin mittapuun mukaan, jos sitä verrataan esimerkiksi pääomistajiinsa SanomaWSOY:öön. (STT ostaa Lehtikuvan, 2010.)

STT:n organisaatiomuoto on tyypillinen useille kansallisille toimistoille. Osakkaat eivät ole ainoastaan omistajia vaan myös asiakkaita. STT on perinteisesti ollut sanomalehtien hallitsema toimisto. Sen suurimmat omistajat ovat aina pystyneet pitämään yllä myös omia suoria koti- ja ulkomaanyhteyksiään ja kirjeenvaihtajaverkostojaan ja ovat näin ollen vähemmän riippuvaisia kansallisesta toimistosta. Paradoksina on, että uutistoimiston omistajat eivät välttämättä ole innokkaita investoimaan uutistoimistoon, koska ne eivät välttämättä tarvitse sen palveluita kovin paljon. Kansallisen uutistoimiston suurimmilla käyttäjillä, pienillä ja keskisuurilla lehdillä, ei taas ole sitä hallinnollista ja taloudellista valtaa, jota uutistoimiston kehittämiseen tarvittaisiin. (Kivikuru & Rantanen 2000, 134.)

STT:n kaupalliset palvelut ja erityispalvelut ovat laajat. Uutispalveluita tilaa satakunta yritystä ja yhteisöä ja tiedotepalveluja tilaa kaksinkertainen määrä. Ulkomaisen ”raaka-aineen” STT hankkii tusinan kansainvälisen uutistoimiston ja lähes yhtä monen uutisgrafiikkaa välittävän toimiston kautta. Ensimmäinen STT:n ja valtion välinen sopimus solmittiin vuonna 1920, ja sitä on määräajoin uusittu. Sopimus takaa STT:lle etuoikeuden valtiollisiin uutisiin. (Kivikuru & Rantanen 2000, 135.)

STT:n perusti Woldemar Westzyntius. Westzyntius sai luvan aloittaa uutisten toimittamisen lehdille lennättimen avulla; 1. marraskuuta 1887 Suomen Sähkösanomatoimisto aloitti toimintansa. Tuota päivää pidetään myös Suomen Tietotoimiston toiminnan alkuna. (Mikä on STT? 2009→Historia.) Ensimmäinen suomalainen uutistoimisto Suomen sähkösanomatoimisto (SST), myöhemmin STT, sai ulkomaan uutisensa venäläiseltä uutistoimistolta. SST ja sen seuraajat yrittivät kaikin voimin saada suoraa yhteyttä ruotsalaiseen Svenska telegrambyråhon ja onnistuivatkin siinä osittain. Ensimmäisen maailmansodan jälkeen Pohjoismaat siirtyivät Reutersin ja Havasin

markkina-alueisiin. STT kuitenkin solmi erikoissopimuksen ruotsalaisen Tidningarnas Telegrambyrån (TT) kanssa ulkomaanuutisten välittämisestä Suomeen. Tässä järjestelyssä TT valitsi STT:lle tulevat ulkomaanuutiset. Tosin saksalaisvaikutuksen lisääntyessä Suomessa 1930-luvulla ja sotien aikana tuli saksalaisen virallisen toimiston osuus hallitsevaksi. Toisen maailmansodan aikana STT:n TT-yhteys mahdollisti vaihtoehtoisen uutiskanavan, jonka kautta myös läntisiä uutisia saatiin Suomeen. TT:n kautta tulivat Reutersin uutiset, jotka nousivat nopeasti sodanjälkeisen uutisvälityksen tärkeimmäksi lähteeksi. STT:n osaksi tuli pienen kansallisen toimiston rooli, jolla oli erikoisjärjestely läntisten kansainvälisten toimistojen uutisten vastaanotossa. Ruotsalainen TT toimi suomalaisen uutisvälityksen porttina maailmaan lähes 40 vuoden ajan, ja vasta vuodesta 1962 STT aloitti suoran ulkomaanuutisten vastaanoton. Sitten pohjoismaiset toimistot perustivat yhdessä kirjeenvaihtajaverkoston ja lisäsivät järjestelmällisesti keskinäistä uutisvaihtoaan. (Kivikuru & Rantanen 2000, 135.)

Nykyään STT käyttää ulkomaisista uutistoimistoista eniten brittiläisen Reutersin, ranskalaisen AFP:n ja saksalaisen DPA:n materiaalia. Yhteistyötä tehdään myös pohjoismaisten uutistoimistojen, Ruotsin TT:n, Tanskan Ritzan ja Norjan NTB:n kanssa. STT välittää Suomea koskevat uutiset ruotsiksi muihin pohjoismaihin. Baltiassa STT:n kumppani on Virossa, Latviassa ja Liettuassa toimiva BNS. STT:llä on uutisvaihtosopimukset myös useiden muiden uutistoimistojen kanssa. Lisäksi STT on mukana keskikokoisten eurooppalaisten uutistoimistojen muodostamassa ryhmässä Group 39:ssä. Ryhmä perustettiin vuonna 1939 takaamaan luotettava kansainvälinen uutisvaihto myös silloisissa erittäin vaikeissa kansainvälisissä oloissa. (Mikä on STT? 2009→Kansainväliset kumppanit.)

3.1.1 Suomen Tietotoimiston uutiskriteerit

Suomen Tietotoimiston tyylikirjassa kerrotaan organisaation uutiskriteereistä. Tyylikirjan (STT:n tyylikirja 2009→Ideasta jutuksi) mukaan STT arvioi aiheiden uutisarvoa niiden merkityksen, yllättävyyden, kiinnostavuuden, ajankohtaisuuden ja läheisyyden perusteella. Ohjeena on punnita uutisarvoa aina lukijan tai kuulijan näkökulmasta. (STT:n tyylikirja 2009→Ideasta jutuksi.)

Tyylikirja kertoo, että aiheen merkittävyys syntyy ennen kaikkea sen inhimillisistä, taloudellisista tai poliittisista vaikutuksista. Mitä useampien ihmisten elämään asia vaikuttaa tai mitä dramaattisempia vaikutukset ovat, sitä merkittävämpi se on uutisena. Esimerkiksi vallankäyttäjien yksityisasioidella tai vilppiepäilyillä voi olla kauaskantoisia seurauksia, joiden vuoksi yleisöllä on

oikeus saada niistä tietoa. Tällöin pienikin vilppi voi olla suuri uutinen. Uutisen merkitys voi perustua myös yhteiskunnan arvoihin tai yleiseen oikeustajuun. Siksi lapsiin kohdistuvat rikokset saavat enemmän huomiota kuin muut väkivaltarikokset ja päättäjien menettely herättää usein kovaa keskustelua, vaikkei siihen liittyisi mitään rikollista. Tyylikirjan mukaan joillakin tapahtumilla voi esimerkiksi henkilön aseman vuoksi olla merkitystä, vaikkei niihin sisälly suurta uutista. Presidentin uudenvuodenpuheet tai valtiovierailut uutisoidaan, koska yleisöllä on oikeus saada tietoja valtion päämiehen toiminnasta. (STT:n tyylikirja 2009→Ideasta jutuksi.) Nämä uutiskriteeripainotukset vastaavat hyvin perinteisiä uutiskriteerejä esimerkiksi eliiteistä ja relevanssista. Ministerien kommentit uutisoidaan helpommin kuin rivikansanedustajien mielipiteet. Jos presidentillä on yhtään mitään sanottavaa jostakin asiasta, on se yleensä aina uutinen.

Yksi Suomen Tietotoimiston uutiskriteereistä on kiinnostavuus. Tyylikirjassa esimerkiksi kuvaillaan, että päiväkotilapsen joutuminen kadoksiin ja useiden nuorten kuolema onnettomuudessa koskettavat ihmisiä enemmän kuin monet muut yksittäiset turmat. Myös pikkuvauvan juopuneen äidin pidättäminen rockfestivaaleilla kiinnostaa enemmän kuin muut järjestyshäiriöt. Kiistely lisää usein aiheen kiinnostavuutta, joten politiikkojen sanaharkka on useimmiten uutinen. Tyylikirjan mukaan asia voi joskus ylittää uutiskynnyksen pelkän kiinnostavuutensa takia. Tällaisia ovat esimerkiksi monet eläinuutiset, viihdeuutiset tai uusia ilmiöitä käsittelevät jutut. (STT:n tyylikirja 2009→Ideasta jutuksi.) Kyse on tunteisiin vetoavuudesta, konfliktisuudesta ja human intrestistä. Vuonna 2009 Naantalissa sattunut tuhoisa tulipalo oli pidempään ja voimakkaammin esillä uutisissa kuin se olisi ollut, jos palossa olisi kuollut nuorten sijaan viisi aikuista miestä. Nuorten tragedia ja suru koskettaa enemmän.

Tapauksen odottamattomuus tai poikkeuksellisuus lisää sen uutisarvoa. Tyylikirjan mukaan esimerkiksi helikopteri- tai pienkoneturma on harvinaisuutensa vuoksi isompi uutinen kuin auto-onnettomuus, vaikka uhreja olisi molemmissa yhtä vähän. Luonnononnettomuudet saavat enemmän huomiota, jos ne sattuvat tavallisesti turvallisenä pidetyissä paikoissa, ja politiikan tapaukset uutisoidaan suuremmin, jos niihin liittyy yllättäviä käänteitä ja draamaa. (STT:n tyylikirja 2009→Ideasta jutuksi.)

Ajankohtaisuus on Suomen Tietotoimistolle tärkeä uutiskriteeri. Asioiden uutisarvo on suurimmillaan silloin, kun ne tulevat julki ensi kertaa. Myös tiedossa olevat tapahtumat ovat ajankohtaisimpia etukäteen. Lukijoilla ja kuulijoilla on oikeus saada ennakkotietoa, joka auttaa heitä ymmärtämään uutistapahtumia ja ottamaan kantaa asioiden valmisteluun ennen kuin päätökset

on tehty. Tuoreet uutistapahtumat, vireillä oleva keskustelu, vuodenkulku tai sääolot vaikuttavat uutisarvoon. Tunnetun henkilön surma synnyttää kiinnostusta samanlaiseen rikollisuuteen ilmiönä. Keskenäiseen lakihankkeeseen liittyvät kannanotot ovat uutisia, kun aihe muutenkin on tapetilla. Veneilyturvallisuus kiinnostaa eniten juhannuksen alla. Kotimaan näkökulma ajankohtaiseen keskusteluun esimerkiksi Pohjoismaissa tuottaa usein uutisia. (STT:n tyylikirja 2009→Ideasta jutuksi.) Se kiinnostaa, mikä on jo esillä uutisissa ja kahvipöytäkeskusteluissa. Kun Ruotsissa uutisoidaan eläinräkkäyksestä sikaloissa, kiinnostaa suomalaisten sikaloiden tilanne.

Maantieteellinen läheisyys nostaa perinteisesti tapahtuman uutisarvoa. Ruotsissa tapahtuva viisi ihmishenkeä vaativa bussiturma on uutinen myös Suomessa, kun taas Bangladeshissa tapahtuva vastaava turma ei ole. Toisaalta kaukainenkin tapahtuma on uutinen, jos mukana on suomalaisia. Suomalaisten mahdollinen mukanaolo lisää aiheen läheisyyttä. Jos turkkilaisessa turistikeskuksessa räjähtää pommi, attentaatti uutisoidaan. Jos pommi räjähtää Turkin rajaseudulla, uutisarvo punnitaan vaikutusten laajuudella. (STT:n tyylikirja 2009→Ideasta jutuksi.) Etnosentrisyys on kova sana myös STT:ssä. Aina, kun ulkomailla sattuu jokin pommi-isku tai maanjäristys, on ensimmäisenä tehtävänä selvittää, oliko mukana suomalaisia. Esimerkiksi uutisissa Haitin maanjäristyksestä, oli jo lähes ensimmäisissä uutisissa esillä se, että tietävästi suomalaisia ei ole uhreina.

Lisääntynyt matkustaminen ja ulkomailla asuminen sekä parantunut tiedonkulku ovat lyhentäneet etäisyyksiä ja muuttaneet suomalaisten suhtautumista ulkomaiden tapahtumiin. Etenkin Viron tai Ruotsin tapahtumat voivat parhaimmillaan nousta yhtä tärkeiksi kuin kotimaiset, ja toisaalta kaukaisetkin uutistapahtumat voivat herättää yhtä paljon huomiota kuin lähialueiden tai Euroopan tapahtumat aiemmin. (STT:n tyylikirja 2009→Ideasta jutuksi.) STT:ssäkin tiedostetaan Viron ja Ruotsin läheisyys. Jos Tukholmassa tai Tallinnassa sattuu iso onnettomuus, on todennäköisempää että suomalainen sattuu olemaan paikalla kuin, jos sama tapahtuu Dakarissa. Jos ei suomalaista satu paikalle, on tapahtumapaikalla Tallinnassa tai Tukholmassa käynyt moni suomalainen joskus elämässään.

Tyylikirjan mukaan läheisyys voi syntyä myös muista tekijöistä kuin lyhyestä matkasta. Turistikohteet ovat tuttuja monille, suomalaisugrilaiset kansat ovat läheisiä kielisukulaisuutensa vuoksi ja Suomessa rakennetun laivan tai sukellusveneen liikkeitä kiinnostavat Suomessa vähän enemmän kuin vastaava uutinen muuten. Läheisyyden kohdalla ohjeistetaan myös kiinnittämään huomiota alueisiin, joilta on muuttanut paljon ihmisiä Suomeen. Esimerkiksi mainitaan, että

Suomessa asuvien somalialaisten, venäläisten ja inkeriläisten on tärkeää saada suomalaisista tiedotusvälineistä tietoa synnyinseutunsa asioista. (STT:n tyylikirja 2009 →Ideaasta jutuksi.) Läheisyyttä ajatellaan muutoinkin kuin maantieteellisenä läheisyytenä, kuten kuuluukin.

3.2 Uutistoimiston valta ja STT

Uutistoimistojen vallan on todettu olevan suuri monissa tutkimuksissa, mikä ratkaisikin osittain Suomen Tietotoimiston valinnan aineiston lähteeksi. Oliver Boyd-Barretin mukaan uutistoimistot harjoittavat tärkeää agenda-setting valtaa, eli asettavat päiväjärjestyksen, sen, mistä puhutaan. Ne vaikuttavat toimittamalla uutisia. Lsiäksi ne vaikuttavat siihen, kuinka uutistoimistojen asiakkaat painottavat ja arvottavat uutisia. (Boyd-Barret 1980, 19; ks. myös Rantanen 1998, 44). Esimerkiksi White (1999 (1950)) totesi portinvartijatutkimuksessaan, että hänen seuraamansa toimituspäällikkö Mr. Gates arvotti uutisia sen mukaan, mitä uutistoimistot hänelle lähettivät. Kolmanneksi uutistoimistot vaikuttavat asiakkaidensa omaan uutishankintaan siten, että uutistoimistojen lähettämä materiaali ja päivälisat vaikuttavat asiakkaiden arvioon siitä, miten jakaa omat resurssinsa. (Boyd-Barret 1980, 21.) Suomen Tietotoimisto vaikuttanee asiakasmedioidensa arvioihin siitä, mitä ne painottavat uutisoinnissaan ja mihin ne oman työvoimansa suuntaavat. Esimerkiksi maakuntalehdillä on tapana paikallistaa STT:n uutisia tekemällä vain paikkakunnalta taviskainalon STT:n juttuun. Tämä säästää työvoimaa, mutta tekee kuitenkin valtakunnallisesta uutisesta kiinnostavan lehden omallakin levikkialueella.

Kansalliset uutistoimistot saavat paljon aineistoa kansainvälisiltä uutistoimistoilta, joiden vaikutusvalta on maailmanlaajuinen. Toisaalta kansalliset uutistoimistot ovat myös lähteitä kansainvälisille uutistoimistoille. Kansainvälisen uutistoimiston osasto tietyissä maassa yleensä tilaa kansallisen uutistoimiston palveluja. (Boyd-Barret 1980, 204.) Suomen Tietotoimisto vaikuttaa siis myös siihen, mitä Suomesta uutisoidaan ulkomailla.

Ulkomaanuutisista puhuttaessa ovat pienemmät mediat suurimmaksi osaksi riippuvaisia kansallisesta uutistoimistosta. Sieltä ne saavat 80–90 prosenttia ulkomaanuutisista. Sen sijaan mitä suurempi lehti tai media on, sitä enemmän omaa ulkomaanuutismateriaalia sillä on. (Hadenius & Weibull 1989, 243.) Suomessa Pietiläinen on huomannut uutistoimistojen ja erityisesti STT:n vaikutuksen. Hänen mukaansa uutistoimistojen aineistoa käytetään erityisesti silloin, kun on kyse vähämerkityksellisemmistä alueista ja äkillisistä tapahtumista. Varsinkin pienemmät lehdet ovat riippuvaisia STT:n tarjonnasta. (Pietiläinen 1998b, 107.) Myös Kivikuru ja hänen opiskelijansa

(1992) totesivat STT olevan hyvin vaikutusvaltainen. Tutkimuksessa havaittiin, että STT:n päivälista on medioiden tukipuu. Tiukimmin STT:n liekaköydessä kulkenevat tutkimuksen mukaan paikallisradiot, mutta muillekin välineille kansallinen uutistoimisto on tuiki tärkeä sekä aineiston tarjoajana että välillisesti uutisfilosofian lujittajana. STT:n juttu toimii tarkastusaineistona niillekin, jotka laativat oman juttunsa STT:n esille ottamasta aiheesta. Tutkimuksessa tehtiin muutama pistokoe Suomen tietotoimiston liuskojen käsittelystä. Kokeissa tuli ilmi, että radion uutistoimitus kirjoitti usein jutut uudelleen yksinkertaisemmin lauserakentein, mutta sisällölliset ulottuvuudet säilyivät ennallaan ja juttu vain nimettiin toimituksen tuottamaksi. Lisäksi havaittiin, että radion ulkomaan uutiskartta muistuttaa melko paljon STT:n ulkomaankohdennuksia. Kaupallisten paikallisradioiden sähkötarjonta tuli käytännössä kokonaan STT:n paketeista, eikä juttuja edes editoitu, korkeintaan pari viimeistä virkettä poistettiin ja paketin uutisten tärkeysjärjestystä muutettiin. Kotimaanjuttuja editoitiin suhteessa selvästi enemmän kuin ulkomaanjuttuja. Jopa STT:n tarjoamat mutkikkaat lähdekiemurat toistuivat uskollisesti lehdestä toiseen. (Kivikuru et. al. 1992, 62, 84, 86, 90, 98.) Kivikurun mukaan STT pysyy tärkeimpänä – ja monissa tapauksissa ainoana säännöllisenä – porttina ulkomaiselle materiaalille pienille ja keskikokoisille medioille. Kivikurun mukaan STT oli ainakin vuonna 1992 suurin yksittäinen tekijä päättämässä maantieteellisestä ja ulkomaanmateriaalin geopoliittisesta kohdistuksesta Suomessa. (Kivikuru 1990a, 260.) STT:n käyttämä valta Suomessa perusteleekin median valintaa tähän tutkimukseen.

3.3 Kovat uutiset ovat pop uutistoimistossa

Uutiset jaotellaan usein koviin ja pehmeisiin uutisiin. Tuchmanin (1978) mukaan kovia uutisia ovat joko ennalta ajoitetut tai odottamattomat tapahtumat, jotka täytyy saada linjoille mahdollisimman nopeasti. Ne sisältävät faktatietoa ja tietynlaisen tavan kertoa. Pehmeitä uutisia ovat ajoittamattomat jutut, joita voidaan säästää hiljaista uutispäivää varten. Niissä on jotain kiinnostavaa, kuten niin sanottu human interest -aspekti. Niitä ovat esimerkiksi featurejutut. Yksinkertaistettuna kovat uutiset sisältävät jotain yleisölle tärkeää asiaa ja pehmeät yleisölle kiinnostavaa asiaa. Koviksi aiheiksi lasketaan usein talous ja politiikka. (Tuchman 1978, 98–101, 47–48, 51–52.) Tämän tutkimuksen aineisto on lähtökohtaisesti politiikan uutisointia, joten se on myös siis lähtökohtaisesti ainakin useimmin kovia uutisia.

Uutistoimistoissa valikoituu uutisiksi vain pieni osa koko uutismedian repertuaarista. Hadenius ja Weibull arvioivat, että uutistoimistot käyttävät vain kymmenen prosenttia niille tulevista materiaaleista (Hadenius & Weibull 1989, 245). Läheskään kaikki tiedotteet, uutisvihjeet ja muiden

uutisorganisaatioiden materiaalit eivät päädy uutisiksi uutistoimistossa. Kaikkia aiheita ei myöskään käsitellä tasapuolisesti. Lähes kaikissa sisältöjä tarkastelleissa ulkomaan uutistutkimuksissa on toistunut sama tulos vuodesta toiseen; kovat uutiset, kuten politiikka ja talous, painottuvat. (esim. Kivikuru 1992, Sreberny-Mohammadi 1985, Vehmas 1964). Uutistoimistojen uutisagendaa hallitsevat politiikka, talous ja urheilu, kun taas elämäntapaa ja viihdettä käsittelevät aiheet jäävät vähemmälle (Boyd-Barret & Rantanen 2000, 97). Aineiston rajaamista politiikkaan perustelee se, että politiikkaa on iso osa uutisoinnista. Siten politiikan uutisoinnin merkitys kansalaisten kuvaan vieraasta maasta on merkittävä.

Hvitfeltin (1985, 18) mukaan todennäköisyys, että tapahtumasta tulee uutinen kasvaa, jos tapahtuma käsittelee politiikkaa, taloutta, rikosta tai onnettomuutta, eli kovaa aiheetta. Einar Östgaardin puolestaan on huomannut, että uutiset käsittelevät sitä enemmän kovia aiheita, mitä suurempi kulttuurinen etäisyys lähettäjä- ja vastaanottajamaan välillä on. Hän laskee koviksi uutisiksi politiikan, talouden, sodat ja pehmeiksi uutisiksi kulttuurin, urheilun, sosiaaliset kysymykset ja onnettomuudet. (Östgaard 1969, 82.)

Vuonna 1992 ulkomaan uutisten aiheista käsitellyimmät olivat Suomessa ulkopoliittika (35 %), urheilu (30 %), puolustus (30 %) ja sisäpolitiikka (27 %). Ulkomaan uutiset keskittyivät siis selvästi ”koviin” aiheisiin. (Kivikuru et. al. 1992, 25.) Myös vuoden 1995 uutisvirtatutkimuksessa havaittiin, että hieman yli puolet ulkomaan uutisista liittyi aiheeltaan politiikkaan ja talouteen sekä konflikteihin. (Pietiläinen 1998b, 73–74.) Suomessa ulkomaan uutisten tärkeimmät aiheet olivat kansainvälinen politiikka (22 %), kulttuuri (17 %) ja urheilu (17 %). Kovien uutisten osuus oli 41 prosenttia ja rikoksiin/onnettomuuksiin keskittyvien juttujen 4 prosenttia. Pietiläisen mukaan näyttäisi, että pehmeiden uutisten, erityisesti kulttuuriin liittyvien ulkomaan uutisten määrä on kasvanut. (Pietiläinen 1998c, 95.) Kovien uutisten osuus saattaa olla vähenemässä. Vakavatkin tiedotusvälineet ovat ottaneet ohjelmaansa kevyitä aineksia vakavan rinnalle. (Aslama & Kivikuru 1998, 278.) Myös STT:n ulkomaan uutisointia tutkinut Hanna Koivisto (2008) totesi, että pehmeämmät kulttuuri- ja viihdeuutiset ovat lisääntyneet, mutta silti myös vuonna 2008 ulkomaan uutisia hallitsivat politiikka ja talous. (Koivisto 2008, 92–93.) Vaikka kovien uutisten määrä olisikin vähenemässä, ovat ne aiempien tutkimusten perusteella edelleen valtaosana uutisoinnista, joten aiheen rajaus kovaan aiheeseen, politiikkaan, on kuitenkin edelleen perusteltua. Tarkastelen omassa tutkimuksessani sitä, ovatko uutisoinnin aiheet politiikan rajauksen sisällä kovia vai pääsevätkö myös pehmeät politiikan aiheet esiin.

4. NAAPURIMAIDEN LÄHEISYYS

Tässä luvussa käsittelen Viron ja Ruotsin suhteita Suomeen läheisyyskriteerin näkökulmasta. Esittelen, mitkä seikat vaikuttavat maan läheisyyteen suhteessa toiseen maahan ja minkä valtion ominaisuuksien on ylipäättään huomattu vaikuttavan valtion näkyvyyteen uutisoinnissa.

4.1 Mikä vaikuttaa uutisointiin valtiosta?

Useissa tutkimuksissa on huomattu, että valtioiden ominaisuudet ja piirteet saattavat vaikuttaa valtion uutisarvoon. Tällaisia piirteitä voivat olla esimerkiksi koko, väestömäärä, bruttokansantuote, aiemmat kolonialistiset siteet, kieli, talouden tila ja tiedotusvälineiden toimintamahdollisuudet (Wu 1998, 498, 501). Mailla, joilla on suurempi pinta-ala ja enemmän väestöä, näyttää olevan enemmän valtaa maailmassa. Sen vuoksi ne saattavat päästä helpommin uutisiin. (Wu 2007, 542.) Golan tutki Afrikan maiden näkyvyyttä televisiuutisissa. Hänen mukaansa ei ole sattumaa, että bruttokansantuotteeltaan ja kooltaan suhteellisen suuret Afrikan valtiot, kuten Egypti, Etelä-Afrikka ja Nigeria, esiintyvät uutisissa useammin kuin muut Afrikan maat. Golanin mukaan uutisoinnille ratkaiseva tekijä on se paikka, missä kyseiset maat sijaitsevat Afrikan maiden hierarkiassa. (Golan 2008, 53–55.) Tosin valtion koko ja väestö vaikuttavat uutisiin pääsyyn vain joissakin Euroopan maissa. Myöskään Yhdysvalloissa maan väestö, bruttokansantuote, lehdistön vapaus tai valtion koko eivät vaikuttaneet merkittävästi ja systemaattisesti valtioiden esiintymiseen uutisissa (Wu 2007, 542, 548–549.) Sen sijaan maailmanlaajuisessa uutisvirtatutkimuksessa maailmanlaajuisista uutiskarttaa hallitsivat taloudellisesti suuret maat ja kaupankäynti selitti maan uutisointia sekä kehittyneissä että kehittyneissä maissa (Wu 2003, 19).

Myös valtioiden välisillä siteillä ja kielellä on merkitys tapahtuman valikoitumisessa uutiseksi (Wu 2007, 543). Monet ulkomaan uutiset voi selittää taloudellisin ja poliittisin perustein. Jos kahden maan välillä on kauppaa tai niillä on muuten kiinteät taloudelliset ja poliittiset suhteet, pääsevät nämä maat todennäköisesti myös uutisiin. (Rosengren 1974, 154–155.) Wu on samaa mieltä Rosengrenin kanssa siinä, että yhteiset poliittiset intressit vaikuttavat uutisvalintaan. Wun mukaan maat, jotka ovat samassa poliittisessä leirissä, ovat useammin vuorovaikutuksessa toistensa kanssa kuin maat, joilla ei ole yhteistä ideologiaa. Siksi myös tiedotusvälineet antavat enemmän palstatilaa oman valtionsa kanssa samanmielisille valtioille. Tosin monet poliittisten suhteiden vaikutusta selvittäneistä tutkimuksista on tehty kylmän sodan aikana, jolloin poliittisella leirillä oli ehkä nykyistä enemmän merkitystä. (Wu 1998, 499.) Taloudelliset intressit motivoivat ihmisiä oppimaan

enemmän niistä maista, joiden kanssa he ovat läheisemmässä taloudellisessa kontaktissa. Ne eivät Wun mukaan kuitenkaan toimi merkittävänä uutiskriteereinä kaikissa maissa, kuten eivät esimerkiksi Yhdysvalloissa. (Wu 1998, 498–499.) Golanin tutkimus tosin antaa vastakkaista kuvaa Yhdysvalloista, sillä hänen tutkimuksessaan Afrikan valtiot pääsivät todennäköisemmin uutisiin Yhdysvalloissa, mitä enemmän ne kävivät kauppaa Yhdysvaltojen kanssa. (Golan 2008, 53–55.)

Pietiläinen havaitsi vuoden 1995 uutisvirtatutkimuksessa, että Suomessa ulkomaankauppa ja ulkomaanuutiset kulkevat vahvasti yhdessä ja että talousuutiset seuraavat kauppaa hieman muita uutisia tarkemmin. Ulkomaanuutisten ja ulkomaankaupan välinen selityssaste oli 68 prosenttia. Talousuutisten vaihtelusta ulkomaankauppa selitti peräti 80 prosenttia. Yllättävämpää oli se, että myös muut uutiset seurasivat ulkomaankauppaa. Helpoin selitys on se, että niin Suomen ulkomaankauppa kuin ulkomaanuutisetkin keskittyvät muutamaamaan valtioon ja nämä valtiot ovat hyvin usein samoja. Hyvin monet maat jäävät niin ulkomaankaupan kuin ulkomaanuutistenkin ulottumattomiin. (Pietiläinen 1998b, 103.)

Jos taloudelliset ja poliittiset suhteet uutiskriteerinä pätevät Suomessa, pitäisi tämän näkyä myös uutisoinnissa Ruotsin ja Viron politiikan tapahtumista. Tässä luvussa käsittelemme Suomen taloudellisia ja poliittisia suhteita näihin kahteen maahan sekä Viron ja Ruotsin valtioiden piirteitä.

4.2 Suomi ja pikkuveli

Yhteistä Suomelle ja Virolle on kuuluminen samaan kieliryhmään. Lisäksi maiden kansalaisilla on sama uskonto luterilaisuus. Viro on pinta-alaltaan 45 227 km². Sen virallinen kieli on eesti ja maan hallintomuoto on parlamentaarinen demokratia. Maalla on presidentti, kuten Suomellakin. (Estonian Republic 2009.) Viron asukasluku on noin 1,36 miljoonaa ihmistä, ja matkaa Helsingistä Tallinnaan on 85 kilometriä. (Perustietoja Virosta 2008.) Lisäksi molemmilla mailla on sama valuutta euro. Viron bruttokansantuote henkeä kohti oli arvioiden mukaan vuonna 2008 21,400 dollaria, kun taas Suomen vastaava luku oli 37,000 dollaria (The World Fact Book 2009).

Suomessa asui vuoden 2008 lopussa pysyvästi 22 509 virolaista. Virolaiset olivat venäläisten jälkeen Suomen toiseksi suurin ulkomaan kansalaisten joukko. Äidinkielenään viroa puhuvia oli 122 357 ihmistä. (Perustietoa Suomesta: Väestö, 2009.) Suomen kansalaisista puolestaan hieman yli 3 000 on ilmoittanut Viron asuinpaikakseen (Suomi Virossa, 2008).

Viro, kuten Suomikin, on myös ollut idän ja lännen välissä suuren Neuvostoliiton ja Venäjän naapurina. Historia yhdistää maita, mutta erottaa siinä mielessä, että valtioiden suhteet isoon naapuriinsa ja kohtalot ovat olleet erilaiset. Vuoteen 1558 suurin osa Viron alueesta oli Saksan vallan alla, mutta Pohjois-Viro kuului Tanskalle vuoteen 1346. Vuoden 1583 sodan jälkeen Viron alue jaettiin Puolan, Ruotsin ja Tanskan kesken. Vuonna 1629 Ruotsi miehitti Viron mantereen ja vuonna 1645 Saarenmaan. Sodan lopputuloksena vuonna 1710 Viro annettiin Venäjälle. Lopulta Viro sai poliittisen itsenäisyyden vuonna 1918. Itsenäisyys kesti kesäkuuhun 1940, jolloin Neuvostoliiton miehitys alkoi. (Lauristin & Vihalemm 1993, 13.) Itsenäisyyden periodin aikana Virossa parlamentaarinen poliittinen systeemi oli heikko. Puolueita oli paljon ja hallitukset vaihtuivat usein. Vuosina 1919–1933 Virossa oli 21 hallitusta. Silti maassa rakennettiin aktiivisesti omaa kansalaisvaltiota. Esimerkiksi maassa omaksuttiin viron kieli viralliseksi kieleksi yliopistoihin vuoteen 1920 mennessä. Myös talous ja lehdistö kehittyivät. Kansallisvaltion kehitys pysähtyi kuitenkin Neuvostoliiton miehitykseen. (Lauristin & Vihalemm 1993, 20–21.) Neuvostosysteemi oli totalitaarinen. Pidätykset alkoivat heti, kun Neuvostoliitto oli miehittänyt Viron. Etenkin sotilaat, valtionmiehet ja poliitikot sekä kaikki vastarintaa tehneet kärsivät. Maastakarkotuksiin siirryttiin kesäkuussa 1941. Kaikki valtiollistettiin ja ainoastaan neuvostoliittolaiset puoluepohjaiset organisaatiot ja liikkeet sallittiin. Virolaiset ottivatkin saksalaiset joukot vastaan iloisesti, kun ne marssivat maahan, mutta pian saksalainen totalitarismi näytti kasvonsa ja saksalaistaminen alkoi. Monet pakenivat kuitenkin länteen, kun Neuvostoliitto palasi syksyllä 1944. Neuvostoliiton paluun jälkeen vuoteen 1949 asti oli rauhallista, kunnes karkotukset taas alkoivat. Totalitarismi kesti vahvana vuoteen 1956, kunnes alkoi syntyä pieniä halkeamia. (Lauristin & Vihalemm 1993, 22–24.) Totalitarismia vastustettiin sekä passiivisesti esimerkiksi amerikkalaisen radion kuuntelulla että aktiivisesti sitä vastustivat niin sanotut metsäveljet, jotka tekivät metsän piiloista käsin vastarintaa (Lauristin & Vihalemm 1993, 25). Vuonna 1956 suora terrori loppui ja tilalle tuli toivoa Neuvostoliiton imperiumin heltämisestä. Karkotuksesta selvinneet alkoivat palata kotiin. (Lauristin & Vihalemm 1993, 29.) 1970-luvulla Neuvostoliitto pyrki venäläistämään Viroa ja venäjän kieli levisi, mutta 1970-luvun loppuun mennessä tuli selväksi, että Neuvostoliiton talous ei kestäisi enää pitkään. (Lauristin & Vihalemm 1993, 33–34.) Syyskuussa 1987 esitettiin ajatus Viron taloudellisesta autonomiasta ja seuraavana vuonna alkoi autonominen talousohjelma. 16.11.1988 Viro julistettiin suvereeniksi. Maa sai oman valuuttansa vuonna 1992 ja liittyi EU:hun. (Lauristin & Vihalemm 1993, 35–38.) Suomen ja Viron välillä syntyi nopeasti valtiollista yhteistyötä Viron itsenäistyttyä. Vuonna 1991 solmittiin sopimus ympäristöyhteistyöstä ja seuraavana vuonna tehtiin väliaikainen kauppasopimus. Vuonna 1992 aloitettiin myös epävirallista puolustuksellista yhteistyötä maiden välillä. Suomi lahjoitti kalustoa

Viron rajavartiostolle ja virolaisia miehiä otettiin Kadettikouluun ja Päälystööpistoon. Toki Suomella ja Virolla oli ollut yhteistyötä aiemminkin. Esimerkiksi ammattiryhmien etujärjestöt solmivat Suomen sotien välisenä aikana yhteistyösopimuksia vastaavien virolaisten järjestöjen kanssa. Opiskelijavaihto oli vilkasta samoin kuin matkailu. Talvisodan jälkeen Viro tarjosi Suomelle oikeuden ostaa luotolla tavaraa. Myös sodasta kärsineitä lapsia vietiin Viroon kesänviettoon, mutta tämä katkesi Neuvostoliiton miehittäessä Viron. Pienen katkoksen jälkeen yhteistyötä oli myös Neuvostoliiton vallan aikana kulttuurivaihdon nimissä ja matkailun kautta. (Rausmaa 2010.) Ruotsin ja Suomen yhteiseen historiaan verrattuna Suomen ja Viron yhteinen historia on kuitenkin lyhyt ja yhteistyöllä on huomattavasti vähemmän perinteitä.

Sekä Suomen ja Viroa yhdistävät muun muassa siis kuuluminen Euroopan unioniin ja niiden asema pienenä maana unionissa. Lisäksi eläminen Venäjän pelossa on yhteistä maille, vaikkakin Suomi ei joutunut Neuvostoliittoon. Edelleen voi sanoa, että molempien maiden politiikassa ovat idänsuhteet erityisen tärkeitä aivan eri tavalla kuin Ruotsille. Suhteessa Venäjään ovat Viro ja Suomi toisaalta olleet hieman erilaisia. Suomi pyrkii pitämään hyvät suhteet Venäjään. Viron suhteita Venäjään taas hiertää esimerkiksi Natoon kuuluminen. Viro tuntuu myös tuomitsevan Venäjän toimet useasti Suomea kärkeämmmin. Viron kuuluminen Nato-maihin asettaa myös osaltaan Suomen ja Viron ovat eri leireihin, mutta toisaalta Suomi tekee tiivistä yhteistyötä Naton kanssa. Myös taloudelliset suhteet yhdistävät maita. Neuvostoliiton hajoaminen, EU:n itälaajeneminen ja Baltian maiden nopea talouskasvu ovat muokanneet yritysten toimintaympäristöä Itämeren alueella voimakkaasti. Suomen ja Viron välille on muodostunut tiivistä taloudellista yhteistyötä. Viro on esimerkiksi ollut Suomen elektroniikkateollisuudelle ensimmäinen kansainvälistymisen kohde. Suomi on jo vuosia ollut Viron tärkein kauppakumppani ja toiseksi tärkein ulkomainen investoija runsaan 20 prosentin osuudella. Maassa toimii tuhansia suomalaisia yrityksiä. Viron osuus Suomen ulkomaankaupasta on pari prosenttia, eivätkä virolaisyrietykset juurikaan investoi Suomeen. Vain nelisen prosenttia virolaisyrietysten ulkomaisista suorista sijoituksista kohdistuu Suomeen. Virolaisyrietykset ovatkin usein liian pieniä pärjätäkseen Suomen markkinoilla. (Kosonen 2007.) Taloudellisten suhteiden perusteella suomalaiset tarvitsevat tietoa Virosta ja maan tilanteesta. Esimerkiksi investoijat tarvitsevat tietoa paitsi maan taloustilanteesta myös politiikasta, jotta he pystyvät arvioimaan investointiensä kannattavuutta. Tämän vuoksi uutisoinnin maasta voisi kuvitella olevan aktiivisempaa kuin uutisoinnin sellaisista maista, joiden kanssa ei ole tiiviitä taloudellisia suhteita.

Myös matkailu yhdistää Suomea ja Viroa. Suomalaisille Viro oli tärkein matkakohde vuonna 2008 yöpymisiä sisältäneissä vapaa-ajan matkoissa. Matkoja Viroon tehtiin 714 000, mikä oli noin puolet

enemmän kuin matkoja Ruotsiin. Lisäksi risteilymatkoja Viroon tehtiin 424 000. (Suomalaisten matkailu -tilasto 2008, 2009.) Virolaiset puolestaan yöpyivät Suomessa 205 627. Kaikista kansallisuuksista virolaiset olivat kuudenneksi tärkein matkailijaryhmä Suomelle, kun ruotsalaiset olivat kolmanneksi tärkein. (Matkailun kasvu ulkomailta 2009.) Matkailun suhteen Viro ja Ruotsi näyttäisivätkin olevan melko samalla läheisyyden tasolla. Suomalaiset tekevät eniten matkoja Viroon, mutta ruotsalaiset matkailevat enemmän Suomessa kuin virolaiset.

4.3 Suomi ja isovelji

Ruotsi on alueeltaan Länsi- Euroopan kolmanneksi laajin maa. Sen pinta-ala on 450,000 km². Aukkaita maassa on 9,3 miljoonaa. Sen väkiluku on siis selvästi korkeampi kuin Suomen ja Viron, mikä Wun teesien mukaan voisi johtaa siihen, että Ruotsista uutisoitaisiin enemmän kuin Virosta. Pääuskonto sekä Suomessa ja Ruotsissa on luterilaisuus. Sen sijaan valtiomuoto eroaa merkittävästi. Ruotsissa valtiomuotona on perustuslaillinen monarkia. Valtaa pitää parlamentti. Presidenttiä ei ole. (Quick facts about Sweden 2009.) Ruotsin bruttokansantuote henkeä kohti oli arvioiden mukaan vuonna 2008 38, 200 dollaria, eli hieman enemmän kuin Suomella ja runsaasti enemmän kuin Virolla (The World Fact Book 2009). Kielellisesti Suomen suhteen Ruotsiin voi nähdä läheisenä, sillä ruotsi on Suomen toinen virallinen kieli. Suomella on tunnustettu ja vahva ruotsinkielinen vähemmistö. Lisäksi kaikki suomalaiset oppivat ruotsia kouluissa. Tässä Suomen suhde Viroon eroaakin jossain määrin Suomen suhteesta Ruotsiin. Viroa puhuvia suomalaisia on vähän verrattuna ruotsia puhuviin suomalaisiin. Viron uutisoinnin suhteen esteenä voi olla kielimuuri esimerkiksi, jos ajatellaan uutisten siteeraamista virolaisista nettilehdistä.

Pysyvästi Suomessa asuvia Ruotsin kansalaisia on yli puolet vähemmän kuin pysyvästi asuvia virolaisia. Ruotsalaisia Suomessa oli vuoden 2008 lopussa 8 493. Ruotsia äidinkielenään puhuvia on Suomessa puolestaan moninkertaisesti enemmän kuin Viroa äidinkielenään puhuvia. Ruotsia puhuu 289 951. Tämä selittyy ruotsinkielisten suomalaisten osuudella. (Perustietoa Suomesta: Väestö 2009.) Ruotsinsuomalaisia arvioidaan olevan tällä hetkellä noin 450 000. Heistä noin 250 000 käyttää suomen kieltä päivittäin. (Ruotsinsuomalaiset 2010.) Suomalaistaustaisia tai suomalaisia näyttäisi asuvan Ruotsissa reilusti enemmän kuin Virossa.

Suomea ja Ruotsia yhdistää osin yhteinen historia. Tuota historiaa on yli 600 vuoden ajalta, aina 1100–1200-luvuilta vuoteen 1809. Suomi oli Ruotsiin kuulumisensa aikana puristuksissa idän ja lännen välissä sekä toimi monesti valtakunnan käymien sotien näyttämönä. Ruotsin aikaan liittyy

kuitenkin myös merkittäviä yhteiskunnallisia ja taloudellisia edistysaskeleita. Vuoden 800 tienoilla alkoivat viikinkien retket Suomeen. Niiden tarkoituksena oli muun muassa kaupankäynti ja ryöstely. Ahvenanmaalla oli jo tuolloin ruotsalaista asutusta ja 1100- sekä 1200-luvuilla uudisasutusta levisi myös Turun saaristoon ja mantereelle. (Vahtola 1987, 41–43.) Suomalaiset saivat viikinkien kautta kristillisiä vaikutteita ensi kertaa kaupan käynnin ohessa (Vahtola 1987, 46). Uskonto olikin ilmeisesti tärkeässä roolissa Suomen liittämässä – tai liittymisessä – Ruotsiin. Historiankuvaus puhuu ensimmäisestä Suomeen suuntautuneesta ristiretkestä, jonka olisivat tehneet kuningas Eerik ja piispa Henrik. Tämän retken tuloksena ainakin Suomen lounainen ydinalue olisi käännytetty kristinuskoon ja liitetty Ruotsin valtakuntaan. Tosin retken merkitystä Suomen tulemiselle osaksi Ruotsia on historiantutkimuksessa kyseenalaistettu. (Vahtola 1987, 48.) Suomi joutui uskonnon taistelulentäksi idän ja lännen välissä (Vahtola 1987, 52–58). Vasta Birger-jaarli vakiinnutti Ruotsin vallan Suomessa 1200-luvun puolella välissä. Hänen maineteokseen on merkitty Suomen alistaminen Ruotsin kruunun alaisuuteen. Hänen uskotaan esimerkiksi vahvistaneen Hämeessä linnoituksia idän uhkaa vastaan ristiretkellään. (Vahtola 1987, 58–60.) Vuonna 1293 Ruotsi valtasi myös Karjalan (Vahtola 1987, 61.) Viimein vuonna 1323 Novgorod ja Ruotsi solmivat Pähkinäsaaren rauhan, jossa Suomi ikään kuin jaettiin kahtia. (Vahtola 1987, 62–63.) Kirkko, ruotsalaisten siirtolaisuus, lainsäädäntö ja hallinto, muun muassa verotus ja maakuntalaitos liittivät uudet alueet kiinteämmin osaksi Ruotsia. Suomeen syntyivät eurooppalainen sääty-yhteiskunta, kaupunkilaitos ja katolinen kirkko-organisaatio. Suomesta tuli vähitellen yksi Ruotsin maakunnista, oma kokonaisuutensa. (Vahtola 1987, 65–66, 68, 72–73.) Ruotsin sisäisen valtakamppailun voimistuessa Suomen merkitys kasvoi. Siten Suomi saikin vuonna 1362 oikeuden ottaa osaa kuninkaan valintaan. (Vahtola 1987, 75–76.) Turusta alkoi muotoutua hallinnon keskus, kun kaupunkiin perustettiin hovioikeus, rakennettiin linna ja tuomiokirkko sekä perustettiin Suomen ensimmäinen yliopisto (Vahtola 1987, 67–68; Mäntylä 1987a, 185, 206–207). Tärkeät virat olivat pitkään pääosin ruotsalaisten miehittämiä. Tästä johtuen ruotsista tuli hallinnon ja sivistyneiden kieli. Kuitenkin jo 1200-luvulla iso osa oppineesta säädystä ja papistosta olivat suomalaisia. Myöhäiskeskiajalla kaikki piispat ja papit olivat suomalaisia ja suomen kieltä käytettiin jumalanpalveluksissa ja opetuksessa. (Vahtola 1987, 68–69, 78–80, 87, 116, 124.) Ruotsin vallan aikana sodat olivat läsnä Suomessa usein. Lähinnä Suomea koskettivat Ruotsin sodat venäläisten, eli ensin Novgorodin ja sitten Moskovan, kanssa. Rajariidat johtivat 25-vuotiseen sotaan Venäjän kanssa 1500-luvun loppupuolella. 1600-luvulla Ruotsista tuli sotien kautta pinta-alaltaan yksi Euroopan suurimpia valtioita. (Vahtola 1987, 61, 73, 101, 104–112; Keränen 1987, 166–169; Mäntylä 1987a, 181–182) Suurvalta alkoi murtua, kun 1700-luvun alussa tuli tappiota Pohjan sodassa ja Venäjä miehitti Suomen Pohjanmaata myöten. Venäläiset sanelivat ehdot

Uudenkaupungin rauhalle vuonna 1721, mikä tarkoitti aluemenetyksiä. (Mäntylä 1987a, 258–271.) Niin sanottuna vapauden aikana 1700-luvun loppupuolella suomalaisten elintaso kohentui uudistusten myötä. Esimerkiksi kansan oloja parannettiin lainkäyttöä inhimillistämällä. Kidutus poistettiin. (Mäntylä 1987b, 315–333.)

Suomen kohtalo ratkaistiin välillisesti Venäjän ja Ranskan Tilsitissä tekemällä sopimuksella rauhasta ja liitosta. Maat pyrkivät nujertamaan Englannin eristämällä sen mantereesta. Venäjän piti saada vastahakoinen Ruotsi katkaisemaan kaupalliset suhteensa Englantiin, minkä vuoksi se aloitti sodan Ruotsia vastaan. Suomalaiset sotajoukot joutuivat perääntymään ja luovuttamaan alueen, kun Ruotsistakaan ei tullut apua talvella poikki olleiden meriyhteyksien ja epäonnistuneiden maihinnousuyritysten takia. Lopulta Suomi joutui antautumaan vuonna 1809. Venäjä julisti Suomen yhdistetyksi keisarikuntaan. Lopullisesti Suomesta tuli osa Venäjää Porvoon valtiopäivillä. Ruotsi sopi Suomen menetyksestä rauhansopimuksella Haminassa 17.9.1809. (Zetterberg & Pulma 1987, 359–371.) Ruotsi hyväksyi Suomen menetyksen tosiasiana, vaikka se merkitsi suurta aluemenetystä. (Zetterberg & Pulma 1987, 373–374.) Hyvät taloudelliset suhteet ja muutkin suhteet Ruotsiin säilyivät kuitenkin. Aluksi kaupalliset olot jätettiin ennalleen ja vain Suomen ja Venäjän väliltä purettiin tulliraja. Ruotsi tarvitsi viljaa Suomesta ja Venäjä halusi säilyttää suhteet Ruotsiin. Rauhansopimuksessa sovittiin Suomen ja Ruotsin kaupan jatkumisesta ennallaan. 1840-luvulla Ruotsin ja Suomen kauppasuhteet normalisoitiin, mutta kauppa Ruotsiin jatkui. Tosin Venäjältä tuli Suomelle suurin kauppakumppani. (Zetterberg & Pulma 1987, 416, 422–424.) Suomen itsenäistymisen jälkeen 1920-luvulla Ahvenanmaan kysymys hiersi Suomen ja Ruotsin välejä. Maiden välillä läheteltiin jyrkkäsanaisia nootteja. Kansainliitto kuitenkin tunnusti Ahvenanmaan kuuluvan Suomeen. (Salokangas 1987, 623, 633–634.) Suomen ja Ruotsin sotilaspiirit pitivät yhteyksiä enemmän ja vähemmän tiiviisti vuodesta 1923 lähtien. Tuotettiin suunnitelmia yhteistyöstä sodan varalta Neuvostoliiton pelossa ja puhuttiin Pohjoismaisesta yhteistyöstä. (Salokangas 1987, 656–659.) Talvisodan sytyttyä kävi selväksi, ettei selustatukea Ruotsista olisi tulossa. Apua saatiin kuitenkin vapaaehtoisjoukkoina ja materiaaliapuna. (Laine 1987, 705, 709) Talvisodan jälkeen yritykset Pohjoismaisen turvallisuusjärjestelmän luomiseksi jatkuivat, mutta eivät tuottaneet tulosta (Laine 1987, 714). Kylmän sodan aikana yhteistyö lisääntyi muun muassa Pohjoismaiden neuvoston kautta ja on sittemmin pysynyt varsin tiiviinä. Lisäksi muuttoliike Ruotsiin oli Suomesta vilkasta etenkin 50- ja 60-luvuilla. (Haataja 1987, 822–823, 840; Vihavainen 862–863.) Ruotsin merkitys Suomelle esikuvana on ollut suuri (Vihavainen 1987, 867).

Poliittisesti Suomi ja Ruotsi ovat erittäin tiiviissä yhteydessä. Sanoisin, että yhteys on tiiviimpi kuin Suomen ja Viron osalta. Paitsi, että molemmat maat ovat pieniä maita EU:ssa, ovat ne myös tiiviissä poliittisessa yhteydessä niin sanotun pohjoismaisen yhteistyön kautta. Pohjoismaat tekevät parlamentaarista yhteistyötä Pohjoismaiden neuvostossa ja hallitusyhteistyötä Pohjoismaiden ministerineuvostossa. Pohjoismaisen yhteistyön kautta Suomi vaikuttaisi tekevän enemmän poliittista yhteistyötä Ruotsin kuin Viron kanssa. Ruotsi tai Suomi ei kumpikaan kuulu Natoon, mutta tekevät sen kanssa tiivistä yhteistyötä Naton rauhankumppanuusohjelman kautta. Sen sijaan rahapolitiikassa on eroja maiden välillä, mikä näkyy selkeimmin valuuttaerona. Suomi kuuluu euroon, Ruotsi ei. Viro puolestaan on pyrkimässä kovaa vauhtia euromaaksi.

Ruotsilla ja Suomella on tiiviit taloudelliset suhteet. Maiden teollisuuden rakenne on samantyyppinen, minkä vuoksi kansainväliset talousintressit ovat yhä useammin yhteneväiset, vaikka kilpailuasetelmakin on olemassa. Viime vuosina Suomen ja Ruotsin yritykset ovat fuusioituneet paljon. Esimerkkejä ovat Stora-Enso, Nordea, TietoEnator, CloettaFazer, Telia-Sonera ja pörssifuusio OMX. Vuosittain tehdään lukuisia pienempiä yrityskauppoja molempiin suuntiin. Vuonna 2006 Ruotsi oli Suomelle toiseksi tärkein vientimaa. Tärkein oli Saksa ja kolmas Venäjä. Lisäksi Ruotsi oli kolmanneksi tärkein tuontimaa Venäjän ja Saksan jälkeen. Suomen vienti Ruotsiin oli vuonna 2006 6,5 miljoonaa euroa. Ruotsille Suomi oli vuonna 2007 kuudenneksi tärkein vienti- ja tuontimaa. (Suomi Ruotsissa: Talous 2009.) Ruotsi on siis Suomelle tärkeämpi kauppakumppani kuin Viro, vaikka Virokin on tärkeä. Viro ei kuitenkaan pääse viiden tärkeimmän vienti- tai tuontimaan joukkoon.

Resurs AB och Rese- & TuristDataBasen mukaan vuonna 2006 suurin osa ruotsalaisten vapaa-ajan matkoista suuntautui Suomeen. Kaikista matkoista, joilla yövyttiin 13,8 prosenttia suuntautui Suomeen, eli suurin osa matkoista. Työmatkoissa Suomi oli ruotsalaisten viidentenä kohteena. (Suomi Ruotsissa: Matkailu 2008.) Ruotsalaisille Suomi on siis erittäin tärkeä matkustuskohde. Suomelle ruotsalaiset olivat vuonna 2008 kolmanneksi tärkein ulkomaisten matkailijoiden ryhmä saksalaisten ja venäläisten jälkeen. Yöpymisiä sisältäneitä matkoja ruotsalaiset tekivät 571 904 kappaletta. (Matkailun kasvu ulkomailta 2009.) Suomalaisille Ruotsi oli vuonna 2008 yöpymisiä sisältäneissä vapaa-ajanmatkoissa vasta kolmanneksi tärkein matkakohde Viron ja Espanjan jälkeen. Sen sijaan Ruotsiin tehtiin eniten (832 000) sellaisia risteilymatkoja, joissa yövytään laivalla. (Suomalaisten matkailu – tilasto 2008, 2009.)

5. TUTKIMUSKYSYMYKSET JA AINEISTO

Tässä luvussa esittelen yksityiskohtaisesti tutkimuskysymykseni. Lisäksi käyn läpi aineiston valintatavan ja sen, mikä tässä tutkimuksessa on määritelty kuuluvaksi aineistoon. Perustelen myös aineiston laajuuden rajauksen muun muassa split half -testin avulla.

5.1 Tutkimuskysymykset

Suurin osa uutiskriteeritutkimuksista keskittyy koko ulkomaan aineistoon yhdestä tai useammasta välineestä, ulkomaanuutisiin tietystä maasta tai ylipäätään uutiskriteeriteorian kehittelyyn. Itse olen kiinnostunut uutiskriteereistä naapurimaiden uutisoinnissa Suomessa. Läheisyys on uutiskriteeri, jota pidetään tärkeänä nimenomaan naapurimaista uutisoidessa. Se on itsestään selvä uutiskriteeri Virossa ja Ruotsissa uutisoidessa. Itse olen kiinnostunut siitä, minkälaiselta läheisistä naapurimaista uutisoidessa muut kriteerit vaikuttavat. Jos eroja on muissa uutiskriteereissä, voi se kertoa myös jotain eroista maiden etäisyydessä Suomeen ja valtasuhteista maiden ja Suomen välillä.

Tutkimuskysymykseni ovat:

- 1) Minkälaisia uutiskriteereitä on löydettävissä Ruotsia koskevissa politiikan uutisissa Suomen Tietotoimiston uutisoinnissa?
- 2) Minkälaisia uutiskriteereitä on löydettävissä Viroa koskevissa politiikan uutisissa Suomen Tietotoimiston uutisoinnissa?
- 3) Onko löydettyissä uutiskriteereissä eroja Ruotsia ja Viroa koskevissa politiikan uutisissa Suomen Tietotoimiston uutisoinnissa?

5.2 Aineisto

Aineistonani on Suomen Tietotoimiston politiikka-aiheinen uutisointi Virossa ja Ruotsissa. Aineistoni on kerätty STT:n sähköisestä arkistosta Mediapankista (<http://mediapankki.stt.fi>) - 5.10.2009 - 26.10.2009 aikana. Aineiston olen kerännyt hakemalla arkistosta määrättyiltä aikavälillä kaikki hakusanoilla löytyvät jutut. Olen käyttänyt hakusanoja Ruotsi*, Viro*, ruotsalainen*, eestiläinen*, ruotsalaisuus*, virolaisuus* ja virolainen* sekä eesti*. Täten haku hakee kaikki jutut, joissa on mainittu esimerkiksi sana tai sanat ruotsalainen, ruotsalaisuus, ruotsalaisuutta, eestiläisyyttä, eestiläinen tai virolainen. Löydettyjen juttujen joukosta olen valinnut politiikan jutut aineistooni. Aineiston

ulkopuolelle jää STT:n ruotsinkielisen palvelun FNB:n jutut. En ole sisällyttänyt hakuun myöskään kaikkia osastokategorioita. Aineistoani olen valinnut seuraavilla koodeilla lähetettyjen juttujen joukosta: artikkelit, budjetti, kotimaa, kulttuuri, politiikka, sähköuutiset, talous, talousuutiset, ulkomaat, vaalit ja viihde. Syynä hakujen rajaamiselle näihin koodeihin on se, että minulla ei ole käyttöä materiaalille, joka on lähetetty esimerkiksi koodeilla tiedotepalvelu, merkkipäivälistat, olympiakisat, pörssitiedote, päivälistat tai toimituksille tiedoksi, sillä en tutkimuksessani tutki esimerkiksi tiedotteita tai urheilua.

Suomen Tietotoimistossa yhdestä jutusta tehdään useimmiten monta versiota. Pääuutisesta saatetaan lähettää ensin 147 merkin viiva-uutinen, joka lähetetään tekstiviestinä. Sen jälkeen tehdään noin 400 merkin sähkö. Sitten noin 800 merkin täydennetty sähkö ja lehtiä varten lyhyesti versio, joka on myös noin 800 merkkiä. Vasta lopuksi tehdään pitkä juttu, jonka tavoitemitat ovat joko 2000 merkkiä tai 3000 merkkiä. Lisäksi voidaan tehdä kainalojuttu, joka on enintään 1500 merkkiä, ja faktalaatikko, joka on enintään 800 merkkiä. Merkkimäärissä on lupa poiketa noin 10 prosenttia suuntaan tai toiseen. Olenkin valinnut kaikista jutuista vain pisimmän ja viimeisimmän version. Jos juttu on lähetetty esimerkiksi korjausten kera uudelleen linjoille, olen aina valinnut viimeisimmän version. Jos jutusta on tehty ainoastaan lyhyempi versio tai jossain tapauksissa pelkkä aamusähkö, olen ottanut silloin ne versiot. Jos olisin valinnut kaikki versiot, ei se olisi antanut mitään lisää tutkimukselleni. Kainalojutut on otettu mukaan, mutta faktalaatikot jätetty pois, sillä kainalojuttu on juttu itsessään, kun taas faktalaatikko ei antaisi mahdollisuutta kaikkiin luokitteluihin.

Politiikan määrittelen tässä tutkimuksessa Kielitoimiston sanakirjan mukaisesti johonkin kokonaisnäkemykseen tai aatteeseen perustuvaksi toiminnaksi, jolla pyritään vaikuttamaan valtiollisiin, valtioiden välisiin tai yhteiskunnallisiin asioihin tai hoidetaan niitä (Kielitoimiston sanakirja 2006, 531). Tällöin politiikkaan kuuluvat tietenkin kaikkien poliitikkojen toiminta, hallituksen ja eduskunnan toiminta ja lautakuntien toiminta sekä vaalit ja äänestäminen, valtioiden välinen toiminta ja valtioiden suhteiden ylläpito. Lisäksi mielestäni politiikkaan kuuluu etujärjestöjen toiminta jonkin asian ajamiseksi ja ylipäätään toiminta jonkin asian ajamiseksi poliittisella tasolla sekä mielenosoitukset ja mielenilmaukset, kansalaisten mielipiteet poliitikkojen toiminnasta, ylikansalliset järjestöt ajamassa jotakin asiaa, puolustusvoimia koskevat asiat, valtioiden välisten elinten toiminta, kuten EU, lainsäädäntö, yhteisistä asioista päättäminen ja sopiminen, oikeusasiat mielenosoituksista, yhteiskunnan toiminnan arviointi, valtion taloudesta päättäminen ja niin edelleen. Poliitiikkaa eivät sen sijaan ole taloussuhteet, turvallisuuspoliisin toiminta, kirkon ei-valtakunnan politiikkaan liittyvä toiminta, tavalliset rikokset, joihin ei liity

poliitikko tai politiikka ja niin edelleen. Lisäksi olen lukenut politiikan sijaan talouteen kuuluviksi esimerkiksi keskuspankin toiminnan, valtion yhtiöt, mainonnan eettisyyttä valvovan elimen, pankkituet, yrityssaneerauksen ja muutokset bruttokansantuotteessa. Jos näiden määrittelyiden lisäksi on ollut epäselvää, kuuluuko juttu talouteen vai politiikkaan, olen tehnyt päätöksen sen mukaan, onko juttu lähetetty talouden koodilla vai jollakin muulla – yleensä kuitenkin ulkomaat koodilla. En ole ottanut aineistooni mukaan myöskään historian muisteluja, kuten tapahtumaa Oravaisten taistelun muistoksi, jos nykyiset poliitikot eivät ole mukana muisteloissa.

Politiikan uutisoinniksi olenkin laskenut esimerkiksi hallituksen tilaaman selvityksen koululaisten tiedoista, koska selvityksen tilasi hallitus. Poliitikaksi olen lukenut myös uutisen oleskelulupien myöntämisestä, tavisesimerkin kautta kirjoitetun jutun avoliiton turvatakuista ja tietysti kaikki poliitikkojen toiminnat ja sanomiset. Lisäksi valtakunnansovittelijan olen laskenut kuuluvaksi osaksi politiikkaa samoin kuin erilaisten aktivistien toiminnan. Jos juttu on tarkastellut jonkin lain tai sopimuksen voimaan astumisen tai säätämisen vaikutusta käytäntöön, olen ottanut jutun mukaan aineistoon. Poliitiikan ulkopuolelle olen puolestaan lukenut esimerkiksi sen, että Ruotsin keskuspankki nosti ohjaukorkoa ja sen, että Ruotsi luisui virallisesti taantumaa, sekä sen, että Ruotsin kirkko lisää aseomistustaan ja rikosuutiset. Jos toimijana tai kommentoijana edellä mainituissa aineiston ulkopuolelle jätetyissä jutuissa olisi ollut poliitikko, olisin laskenut ne politiikan uutisiin. Tietynlaisen aineiston olen tulkinnut olevan uutisointia muusta kuin Viron tai Ruotsin politiikasta. Varsinaiseen aineistooni en ole ottanut mukaan Suomen ja suomalaisten asioista kertovia juttuja, joissa verrataan lyhyesti Suomea Ruotsiin tai Viroon ja joissa vain mainitaan toinen maa esimerkin omaisesti. Juttujen koodaaminen tämän tutkimuksen koodausrungolla olisi järjetöntä ja vääristäisi tutkimustuloksia. Aineiston ulkopuolelle on jäänyt myös sellaisia juttuja, jossa kerrotaan esimerkiksi Latviasta tai Norjasta, mutta verrataan lyhyellä maininnalla Latviaa Viroon tai Norjaa Ruotsiin. Lisäksi mielestäni EU-neuvottelukunnan toiminnasta kertovat jutut eivät kerro Ruotsin politiikasta vaan EU:n politiikasta, vaikka mukana neuvottelukunnassa olisikin Ruotsin ulkoministeri. Sellaiset EU:ta käsittelevät jutut, joissa on kerrottu jossakin kohdassa esimerkiksi Viron tai Ruotsin näkemyksestä jutussa käsiteltävään asiaan, olen kuitenkin analysoinut, mutta vain sen jutun osan mukaan, jossa Virosta tai Ruotsista kerrotaan.

Aineistoni on tarkoitus kuvata politiikan vuotta 2008–2009. Lasken kesäajan pois politiikan vuodesta, sillä se ei ole muun muassa lomien ja eduskuntataukojen vuoksi aktiivista aikaa politiikassa. Tarkasteltuani STT:n tarjontaa, päätin ottaa vain joka toisen kuukauden kyseiseltä ajalta, jotta aineisto ei olisi paisunut liian suureksi. Aineistonani ovat siis syyskuu 2008, marraskuu

2008, tammikuu 2009, maaliskuu 2009 ja toukokuu 2009. Juttuja aineistossani on yhteensä 214. Ottamalla joka toisen kuukauden vältän agendalla olevien asioiden vaikutusta tutkimustuloksiini. Saan näin pidemmän aikavälin tutkittavakseni kuin jos olisin ottanut esimerkiksi vain kevään 2009. Tällöin tutkimukseni tuloksiin olisi enemmän vaikuttanut se, mikä on juuri tuolloin agendalla. Kysymykseen siitä, kuinka iso otoksen tulee olla vastatakseen tutkimuskysymykseen, ei ole selkeää vastausta (Krippendorff 2004, 121, 238). Aineiston koon sopivuutta voi tarkastella kuitenkin split half -tekniikalla. Tekniikassa aineisto jaetaan sattumanvaraisesti kahteen, yhtä suureen osaan. Jos molemmat osat erillään antavat samankaltaiset tilastolliset tulokset, koko aineiston voi todeta olevan riittävä. Jos testi epäonnistuu, on otosta suurennettava. (Krippendorff 2004, 124.) Kokeilin Split half -tekniikkaa varmistaakseni aineistoni sopivan koon. Jaoin aineistoni kahteen osaan ja vertailin näitä kahta osaa toisiinsa. Laskin kuitenkin vain aineistossa esiintyvien yksiköiden määriä ja vertailin niitä keskenään. En ryhtynyt tekemään kaikkia analyyseja. Vertailut on esitetty alla olevassa taulukossa (taulukko1).

Taulukko 1: Split half -tarkastelun aineistopuoliskojen erot

Luokka	Ruotsi		Viro	
	Aineisto 1	Aineisto 2	Aineisto 1	Aineisto 2
Aiheen luonne 1				
Yksittäistapahtuma	31	30	14	15
Prosessi	41	41	20	20
Henkilöjuttu	0	0	0	0
Muu	0	0	0	0
Epäselvä	0	0	0	1
Kohdennus				
Maan sisäinen, paikallinen	5	5	1	1
Maan sisäinen, valtakunnallinen	41	40	18	18
Ulkopolitiikka, muu kuin EU	13	19	11	10
Ulkopolitiikka, EU	11	6	3	4
Globaali	1	1	0	1
Kansainväliset järjestöt	0	1	2	2
Sävy				
Negatiivinen	22	22	19	22
Positiivinen	39	47	12	13
Epäselvä	10	3	4	1
Tunteet				
Vetoaa tunteisiin	20	8	7	7
Ei vetoa tunteisiin	51	64	28	29
Odotettavuus				
Odotettava	63	63	30	27
Yllättävä	8	9	5	9
Epäselvä	0	0	0	0
Etnosentrisyys				
Suomalainen toisessa maassa	14	7	9	7
Muunmaalainen Suomessa	6	6	4	6
Ei kumpikaan	51	59	22	23
Konfliktisuus				

Konflikti	38	24	16	17
Ei konfliktiä	33	47	19	19
Epäselvä	0	1	0	0

Taulukossa Aineisto 2:ssa on aina yksi uutinen enemmän kuin Aineisto 1:ssä. Tämä johtuu siitä, että aineistot eivät olleet tasan jaollisia kahdella, joten yksi uutinen jäi aina yli. Sama pätee sekä Ruotsia käsitteleviin juttuihin että Viroa käsitteleviin juttuihin. Taulukosta on havaittavissa, että aineistopuoliskot ovat toisiinsa verrattuna hyvinkin yhtäpitävät. Esimerkiksi luokissa Aiheen luonne 1 ja odotettavuus ovat aineistopuoliskot sekä Viron että Ruotsin uutisissa lähes identtisiä. Luokassa konfliktisuus on puoliskojen välillä Ruotsin osalta hieman enemmän vaihtelua kuin muissa luokituksissa. Vaihtelu ei ole kuitenkaan merkittävän suurta tässäkään luokassa. Testi on vahvistanut sen, että aineistoni on riittävän suuri, jotta sen perusteella voi tehdä päätelmiä uutiskriteereistä Suomen Tietotoimiston Viron ja Ruotsin uutisoinnissa.

Varsinaisen aineiston lisäksi olen myös lyhyesti tarkastellut sellaisia Suomesta kertovia politiikan juttuja, joissa mainitaan esimerkkinä Viro tai Ruotsi. Nämä jutut ovat samalta ajalta kuin varsinainen aineistokin ja kerätty samaan aikaan varsinaisen aineiston kanssa STT:n Mediapankista. Yhteensä näitä juttuja on 73. Tarkastelen jutuista sitä, kuinka usein Viro ja Ruotsi mainitaan esimerkkinä tai muutoin Suomesta kertovissa politiikan jutuissa. Tulokset antavat lisävaloa etnosentrisyys-uutiskriteeriin.

6. METODINA MÄÄRÄLLINEN SISÄLLÖN ERITTELY

Oikean tutkimusmetodin valinta on edellytys tutkimuskysymyksiin vastaavien, luotettavien tuloksien saamiseksi (esim. Alasuutari 1994, 72–73). Metodi koostuu niistä käytännöistä ja operaatioista, joiden avulla tutkija tuottaa havaintoja, sekä niistä säännöistä, joiden mukaan havaintoja voi muokata ja tulkita. (Alasuutari 1994, 72.) Alasuutarin mukaan metodi on huono, jos se ei anna aineistolle mahdollisuutta yllättää, eli jos tutkija ei voi edes periaatteessa saada analyysiltään hypoteesejaan korjaavaa palautetta. Hyvä metodi on sopusoinnussa sen teoreettisen viitekehyksen kanssa, joka antaa näkökulman, josta tutkimuksessa saatuja havaintoja tarkastellaan. (Alasuutari 1994, 69, 73.)

Metodina tässä tutkimuksessa käytän määrällistä sisällön erittelyä. Se antaa minulle mahdollisuuden järjestää ja tiivistää laadullisen aineistoni määrälliseen muotoon, jolloin voin analysoida aineiston antamaa kokonaiskuvaa uutiskriteereistä Suomen Tietotoimiston Viron ja Ruotsin uutisoinnissa. Kun aineisto on määrällisessä muodossa voi siitä tehdä tieteellisesti luotettavia päätelmiä, jotka perustuvat numeraaliseen tietoon aineistosta.

Pietilän (1973, 51) mukaan Bernard Berelson (1952, 18) on määritellyt sisällön erittelyn näin:

”Sisällön erittely on kommunikaation ilmisisällön objektiivista, systemaattista ja määrällistä kuvailua varten soveltuva tutkimustekniikka.”

Sisällön erittely kuuluu sisällön analyysitapoihin. Tuomi ja Sarajärvi (2009, 6) määrittelevät sisällön analyysin näin:

”Sisällönanalyysiksi voidaan nimittää kaikkea tutkimusaineiston tiivistämistä luokkiin tai kategorioihin järjestämistä.”

Tuomi ja Sarajärvi huomauttavat, että usein kirjallisuudessa puhutaan sisällönanalyysistä ja sisällön erittelystä synonyymeinä. He kuitenkin näkevät, että käsitteillä on ero. Sisällönanalyysi tarkoittaa heidän mukaansa pyrkimystä kuvata dokumenttien sisältöä sanallisesti, kun taas sisällön erittelyssä dokumenttien sisällön kuvailu on kvantitatiivista. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 105–107.) Käytänkin tutkimuksessani termiä sisällön erittely erottaakseni tutkimukseni muista sisällönanalyysitavoista.

Pietilän mukaan sisällön erittelyksi katsotaan kaikki sellaiset tutkimukset, joissa tilastollisesti tai sanallisesti pyritään kuvailemaan joko dokumenttien sisältöä ilmiönä sinänsä tai niitä ulkopuolisia ilmiöitä, joita sisällön ajatellaan ilmaisevan, ei siis ainoastaan ilmissisältöä (Pietilä 1973, 52–53). Sisällön erittely tarkoittaaakin joukkoa menettelytapoja, joiden avulla dokumenttien sisällöstä tehdään havaintoja ja kerätään tietoa tieteellisiä pelisääntöjä noudattaen (Pietilä 1973, 53). Dokumenteilla Pietilä tarkoittaa niitä inhimillisen toiminnan tai käyttäytymisen tuotteita, joita voidaan pitää luonteeltaan esittävinä (Pietilä 1973, 7).

Sisällön erittelyn käyttö havaintojen ja tietojen keruun välineenä tulee kyseeseen, kun tutkimus joudutaan rakentamaan dokumenttiaineiston pohjalle (Pietilä 1973, 55). Dokumenttien nojalla voidaan kerätä tietoa tai tehdä päätelmiä muista ilmiöistä (Pietilä 1973, 23). Tutkimuksessa dokumentit voivat olla päätelmien ja ennakoitien perustana. Tutkittavat ilmiöt ovat tällöin yleensä teoreettisia, suoran havainnoinnin ulkopuolella olevia ilmiöitä. Dokumenttien sisällöllisiä ominaisuuksia voidaan näissä päättelevissä tutkimuksissa pitää tutkimuksen kohteena varsinaisesti olevien teoreettisten ilmiöiden operatiivisina indikaattoreina, eli ilmaisijoina. (Pietilä 1973, 28–29.) Tutkimuksessani tutkin siis dokumenttien, eli uutisten, perusteella teoreettista ilmiötä uutiskriteerejä. Uutisia tutkin uutiskriteereiden ilmaisijoina. Uutiskriteerit ovat ilmiö, jota on haastavaa tutkia suoraan havainnoimalla uutistyötä. Krippendorffin mukaan sisällön erittely onnistuu todennäköisimmin, kun tutkitaan kielellisesti rakennettuja sosiaalisia todellisuuksia, joilla on juuret analysoitavaa tekstiä tuottavissa keskusteluissa (Krippendorff 2004, 77.) Uutiskriteerejä voisikin sanoa kielellisiksi ilmaisuiksi käytännöistä, joita uutistyössä on. Ne ovat tavallaan myös sanomaton sopimus siitä, mikä nähdään uutisena. Ne rakentavat sosiaalista todellisuutta nimeltä uutiset. Lisäksi niillä on juuret tässä tutkimuksessa analysoitavien tekstien, eli uutisten, tuotossa. Niiden avulla valitaan, mitkä painotukset uutisessa on ja ylipäätään, mistä tapahtumista tulee uutinen.

Määrällistä sisällön erittelyä on käytetty paljon journalististen tekstien ja massakommunikaation tutkimuksessa. Metodi on noussut juuri massakommunikaation tutkimuksesta ja levinnyt sittemmin muille aloille. (Krippendorff 2004, 11.) Monet ovat käyttäneet sitä myös uutiskriteeritutkimuksissa (ks. esim. Schulz 1982; Koivisto 2008; Hvitfelt 1985). Näin voisikin sanoa, että määrällinen sisällön erittely soveltuu hyvin uutiskriteerien tutkimiseen. Toinen seikka, mikä puhuu systemaattisen määrällisen sisällön erittelyn puolesta, on se, että metodin avulla pystyy käsittelemään suurta määrää tekstiä. Lisäksi sisällön erittelyn etuna on se, että aineiston kuvailussa pyritään vertailtavuuteen ja yleistettävyyteen. (Krippendorff 2004, 42; Pietilä 1973, 33).

Laadullisilla metodeilla ei olisi pro gradu -tutkielman ajallisten rajoitteiden vuoksi mahdollista tutkia luotettavasti uutiskriteerejä, jotka eivät kaikki ilmene yhdessä tai muutamassa jutussa.

Käytännössä sisällön erittely on luokittelua, eli luokitusrunгон määrittelemien tietojen keräämistä havaintoyksiköistä ja niiden siirtämistä havaintomatriisiin luokitusrunгон määrittelemässä muodossa. Haastatteluun verrattuna luokitusrunko vastaa haastattelukysymyksiä. Sisällön erittelyssä luokittelija tavallaan esittää luokitusrunгон kysymykset yksi toisensa jälkeen havaintoyksikölle. Luokittelijan on itse havaintoyksikön sisällöstä pääteltävä minkälaisen vastauksen se kuhunkin kysymykseen antaa. Kunkin vastauksen luokittelija kirjaa muistiin. (Pietilä 1969, 106.) Kun kaikki tarvittavat tiedot on saatu koottua havaintomatriisiin, on varsinainen sisällön erittely tehty ja koottua tietoaineistoa voidaan alkaa käsitellä. (Pietilä 1973, 130.)

6.0.1 Metodin ongelmat

Pietilän mukaan sisällön erittelyssä saattaa käydä niin, ettei kerätystä tietoaineistosta ymmärretä ottaa irti kaikkea sitä, mikä tutkimusongelman kannalta olisi irti saatavissa. Se lienee yksi syy, miksi sisällön erittelyä käyttävät tutkimukset ovat tuloksiltaan jääneet jollain tavalla tylsiksi tai mielenkiinnostomiksi. (Pietilä 1973, 55.) Tulosten tulkinnassa ei pidäkään pitäytyä vain saatuihin lukuihin. Laadullisen erittelyn avulla olisi pyrittävä selvittämään tutkittujen käsitteiden todellista merkitystä. Huomion kiinnittäminen ainoastaan sisällön ilmiöpiirteisiin ja näihin pohjautuvat päätelmät voivat olla hyvinkin harhaisia. (Pietilä 1969, 22.) Myös Tuomi ja Sarajärvi pitävät sisällön luokittelun sudenkuoppana sitä, että varsinaisten johtopäätösten teko jää sikseen, kun uudelleen järjestettyä aineistoa pidetään tutkimuksen lopputuloksena. Tutkijan onkin muistettava, että luokittelujen jälkeen on johtopäätösten aika. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 103.) Omat johtopäätökseni ovat luvussa kahdeksan.

Sisällön erittelyyn liittyy myös joitakin muita ongelmia. Ensinnäkin luokittelu merkitsee aina karkeistamista ja yleistämistä, jolloin sisällön yksityiskohdat ja nyanssit kärsivät. Lisäksi luokittelu tuo mukanaan helposti staattisen ajattelutavan. Tämä johtune siitä, että ilmiöitä on helpompi ajatella pysähtyneinä kuin muuttuvina. (Pietilä 1973, 265.) Omassa tutkimuksessani jo aineiston laajuus vaatii kuitenkin luokittelua. Pyrin tutkimustuloksia tulkitessani ottamaan huomioon kuitenkin luokittelun karkeistavan vaikutuksen. Lisäksi yritän muistaa, että uutiskriteerit eivät ole muuttumattomia, vaikka ne tähän asti aiemman tutkimuksen valossa näyttäisivätkin pysyneen kutakuinkin samoina pitkään. (ks. esim. Kivikuru 1998, 205.) Ongelmallista on osaltaan myös

luokittelevan ja tilastoivan otteen soveltaminen kielellisten ilmiöiden tutkimiseen. Esimerkiksi luokittelevaa ja tilastoivaa otetta sovellettaessa sanojen merkitykset ja etenkin niiden sivumerkitykset saattavat helposti jäädä tavoittamatta. (Pietilä 1973, 266.) Koen kuitenkin, että tutkimukseni ongelmat ovat luonteeltaan sellaisia, että niihin saadaan riittävän seikkaperäinen vastaus luokittelemalla. Jos tarkoituksena olisi tutkia tarkemmin esimerkiksi suhtautumista uutisessa, eli onko se kielteistä, myönteistä, neutraalia, pääsisi varmasti pidemmälle laadullisilla menetelmillä. Omana tavoitteenani on saada uutiskriteereistä kokonaiskuva. Tämän vuoksi tutkimukseni puitteissa jo karkeat vastaukset suhtautumisesta uutiseen, ovat riittäviä. Pietilän mukaan kokonaiskuva voi täydentää toista menettelytapaa käyttäen. (Pietilä 1973, 268.) Jos haluaisikin tarkemmin perehtyä uutiskriteereihin, voisi tutkimusta laajentaa laadullisella otteella, mutta pro gradu -työn puitteissa tämä ei ole mahdollista.

6.1 Koodausrunko

Pietilän mukaan sisällön erittelyä käyttävässä tutkimuksessa tärkein vaihe on edessä silloin, kun sisältöluokkia valitaan ja määritellään. Tutkimuksen ongelma muodostaa lähtökohdan sisältöluokkien valinnalle ja määrittelylle. Lisäksi usein lähdeettäessä jostain teoriasta käsin tutkimaan tutkimusongelmaa teoria saattaa määritellä hyvinkin tarkoin käytettävät sisältöluokitukset. Sisältöluokka siis viittaa niihin sisällöllisiin ilmiöihin, joista tutkimuksessa kerätään tietoa. Yksi ilmiö voi olla kuvattavissa yhden tai useamman luokan avulla. Sisältöluokkien tulee vastata tutkimuksen ongelmaa siten, että niitä käyttäen saadaan riittävästi tutkimusongelman kattavat sekä riittävän luotettavat ja pätevät vastaukset tutkimuskysymyksiin. Sisältöluokat ovat myös samalla tutkimuksen muuttujia. (Pietilä 1973, 96, 127, 134, 228–229.) Omassa tutkimuksessani sisältöluokkien taustalla ja muuttujina ovat ajatuksellisesti uutiskriteerit.

Yleensä tutkimuksessa käytettävät sisältöluokat, kootaan yhteen luokitusrungoksi, eli koodausrungoksi. Tämä on yksinkertaisesti luettelo tutkimuksen sisältöluokista, eli muuttujista, määritelmien ja alkioineen, eli ilmaisijoineen. Rungossa määritellään, mihin ilmiöihin tutkittavassa sisällössä on kiinnitettävä huomiota sekä millä tavoin ja missä muodossa niitä koskevat tiedot on kerättävä ja merkittävä muistiin. Siinä esitetään luokitteluohjeet. (Pietilä 1973, 101.) Olenkin luonut koodausrunгон, jossa on tarkasti määritelty, miten tutkimuksen tiedot kerätään ja luokitellaan. (ks. Liite 1)

Jos tutkimusongelma on laaja ja sisältää useita eri asioita ja kohteita, joita tutkimuksessa on tarkoitus käsitellä, on yleensä hedelmällisempää lähteä jostain hyvinkin yleisestä systemaattisesta käsitejärjestelmästä tai viitekehuksesta. Näiden avulla on helpompaa rajoittaa oma ongelma-alueensa ja asiakohteensa. (Pietilä 1969, 46; Pietilä 1973, 135.) Pietilän neuvon mukaisesti olen lähtenyt luomaan omaa koodausrunkoani muutaman aiemman samantyyppisen tutkimuksen koodausrungon avulla ja aiempaan uutiskriteeriteoriaan pohjautuen. Apuna käyttämäni koodausrungot ovat Ullamaija Kivikurun ja 56 opiskelijan (1992) tutkimuksesta Uutismylly pyörii, Hanna Koiviston (2008) pro gradusta Perinteiset uutiskriteerit pysyvät tiukassa. Näistä koodausrungoista olen ottanut tutkimukseeni siihen sopivia sisältökategorioita, eli luokkia, ja kategorioiden alkioita. Tavoitteena luokittelussa on sopiva yleisyystaso; luokista ei pidä tulla liian yksityiskohtaisia tai toisaalta liian laajoja. Jos luokat ovat liian yksityiskohtaisia, kuhunkin luokkaan tulee vain muutama tapaus. (Alasuutari 1994, 83.) Luotankin siihen, että näiden aiempien tutkimusten esimerkkien avulla olen löytänyt sopivan yleisyystason luokilleni.

Kivikurun luomasta koodausrungosta olen ottanut pohjaksi omaksi koodausrungoksi sisältökategoriat Aiheen luonne 1 ja Jutun kohdennus (ks. Liite 1), ja lisäksi olen käyttänyt taustamallina joiltakin osin Kivikurun koodausrunkoa Jutun aihe-sisältöluokassa.

Aiheen luonne 1 on täysin sama kuin Kivikurulla. Jutun kohdennus-kategoriassa olen hyödyntänyt Kivikurun luokittelua soveltuvien osin omaan aineistooni. Esimerkiksi minulla kahden tai useamman maan suhteet -kohdan ja maaryhmien väliset suhteet kohdan sijaan ovat kohdat ulkopoliittikka, EU-asiat ja ulkopoliittikka muu kuin EU. Tämä johtuu siitä, että oma aineistoni lähtee aina tietyn maan kannalta liikkeelle. Aiheet-sisältökategoriassa minulla ja Kivikurulla on sen verran paljon eroja, että en niitä ala eritteleämään tässä tarkasti. Koiviston (2008, 106) koodausrunko on turhan yksityiskohtainen omaan graduuni nähden. Sieltä olen kuitenkin ottanut tutkimukseeni mallia esimerkiksi luokituskohtaan konfliktista. Koiviston koodausrungossa kysytään tarkemmin, minkälainen konflikti on kyseessä jutussa. Oman tutkimukseni puitteissa minulle kuitenkin riittää tieto siitä, onko uutisessa ylipäätään konfliktia vai ei. Koiviston koodausrungossa käsitellään myös tapahtuman kohdennusta. Kivikurun kohdennus-luokituksen ohella olen ottanut Koiviston kohdennusluokituksesta mallia tutkimukseeni.

Toisten tutkimusten koodausrungoista olen jättänyt huomiotta sellaisia sisältökategorioita, jotka eivät sovellu tutkimusongelmaani ja aineistooni. Esimerkiksi olen jättänyt pois Kivikurun koodausrungosta televisiouutisten luokitteluun soveltuvat kategoriat, kuten visualisoinnin lähteen, visualisoinnin luonteen. Lisäksi eroja koodausrungossa on juurikin tutkimuskysymyksestä

johtuvista seikoista. En esimerkiksi uutiskriteereitä tutkiessani ole kiinnostunut siitä, onko jutun laatija yleistoimittaja, erikoistoimittaja vai mahdollisesti avustaja. En myöskään ole kiinnostunut siitä, mikä on jutun editoinnin aste. Eri tutkimuksien koodausrunkoja apuna käyttämällä pyrin myös välttämään yhtä sisällön erittelyn ongelmakohtaa. Krippendorffin (2004, 185) mukaan sisällön erittelyssä ongelmana on se, että tutkijoilla on harvoin tarpeeksi mielikuvitusta listata kaikki relevantit kategoriat (Krippendorff 2004, 185). Mahdollisimman täydelliseen listaukseen olen pyrkinyt yhdistämällä esimerkiksi eri tutkimusten koodausrunkojen aiheistauksia omasta tutkimuskysymyksestä herääviin aiheistauksiin. Lisäksi pyrin listausten täydellisyyteen myös osin aineistolähtöisellä lähestymistavalla. Ennen aineiston koodaamista olen testannut koodausrunkoni toimivuutta koekoodaamalla aineistoani. Pietilän (1973,176) mukaan lopullisista luokista päätettäessä on aina syytä tutustua myös tutkittavaan aineistoon, kuten olen koekoodaamalla ja lukemalla tehnyt. Koekoodauksien perusteella olen tehnyt muutoksia, täsmennyksiä ja lisäyksiä sekä yksityiskohtauksia koodausrunkoon, jotta se vastaisi mahdollisimman tarkasti tutkimuskysymyksiini. Olen esimerkiksi lisännyt joihinkin sisältökategorioihin alkioita, kun olen huomannut tarpeen uudelleenlaiselle alkioille. Aineistolähtöisen lähtökohdan ansiosta minulla oli vielä varsinaisia koodauksia tehdessäkin mahdollisuus lisätä tarvitsemiani alkioita runkoon.

Teoriataustasta olen ottanut koodausrunkooni mukaan esimerkiksi kohdan aiheen luonne 2, jossa arvioidaan, onko juttu yksinkertainen vai vaikea ymmärtää. Esimerkiksi Östgaardin mukaan uutismediat yrittävät tehdä sisältönsä mahdollisimman yksinkertaiseksi, jotta ne olisivat mahdollisimman ymmärrettäviä. Tämän voi tehdä kahdella tavalla. Ensinnäkin voi yliarvostaa uutisia, joilla on yksinkertainen rakenne. Toiseksi voi suosia sellaisia uutisia, joita voi yksinkertaistaa. (Östgaard 1969, 34–37; ks. myös Galtung & Ruge 1970 (1965), 261- 273.) Toimija-luokittelun taustalla on ajatus eliiteistä. Galtungin ja Rugen mukaan uutisia hallitsevat korkeimmassa asemassa olevat henkilöt. Mitä korkeampi asema, sitä vähemmän vaaditaan uutisiin pääsyyn. Mitä matalampi asema, sitä dramaattisempia tapahtumien on oltava, jotta pääsee uutisiin. (Galtung & Ruge 1970 (1965), 265–266, 272, 281.) Toimija-luokituksessa tutkinkin sitä, toimiiko edellä mainittu ajatus eliiteistä aineistossani. Tapahtuman sävy-luokitus johtaa myös taustansa suoraan teoriasta. Esimerkiksi Galtungin ja Rugen (1970 (1965), 265–266, 272, 281) sekä Hvitfeltin (1985, 120) mukaan negatiivisuus on yksi uutiskriteeri. Galtung ja Ruge sanovat, että mitä negatiivisempi tapahtuma on seurauksiltaan, sitä todennäköisemmin siitä tulee uutinen (Galtung & Ruge 1970 (1965), 265–266, 272, 281). Tarkemmin olen määritellyt negatiivisen ja positiivisen erot Gieberin (1955) mallin mukaisesti. Gieber katsoi tutkimuksessaan kielteiseksi uutiset, jotka käsittelevät sosiaalisia ristiriitoja ja disorganisaatiota, kuten kansainvälistä jännitystä, sotilaallisia,

poliittisia ja taloudellisia ristiriitoja sekä yhteiskunnan hajaannusta, eri ryhmien poliittisia, taloudellisia ja sosiaalisia ristiriitoja yhteiskunnassa ja rikoksia, paheita, onnettomuuksia, sairauksia. Myönteiseksi hän katsoi taas uutiset, jotka käsittelevät sosiaalista kiinteyttä ja yhteistoimintaa kuten kansainvälistä yhteistyötä, normaalia kanssakäymistä kansakuntien välillä, hallitusta työssä, hallituksen sellaisia toimia, jotka eivät herätä ristiriitaisuuksia, yhteiskuntaa työssä, ihmisryhmien yhteistyötä ei-hallinnollisissa asioissa ja elämää, joka kulkee eteenpäin. (ks. Pietilä 1973, 178–179.) Tiedostan kuitenkin, että tämän luokittelun mukana tulee tutkimukseeni käsitys siitä, että yhteiskunnan kiinteyks on hyvästä ja ristiriidat ovat pahasta. Luokitus siitä, onko juttu henkilölistetty vai ei, tulee ajatuksesta, että mitä paremmin tapahtuma voidaan nähdä henkilön kautta, henkilön toimintana, sitä todennäköisemmin siitä tulee uutinen (esim. Galtung & Ruge 1970 (1965), 265–266, 272, 281; Golding & Elliot 1979, 114–122; Hvitfelt 1985, 120; Schulz 1982, 152–153). Myös luokitukset relevanssista, tunteisiin vetoavuudesta, odotettavuudesta, konfliktista perustuvat uutiskriteeriteoriaan. Esimerkiksi Schulzin (1982, 152–153) listauksessa yksi uutiskriteereistä on relevanssi, eli se, ketä uutinen koskettaa. Lisäksi Schulzin identifikaatio kohdassa tärkeää on se, vetoaako uutinen tunteisiin (Schulz 1982, 152–153). Yllättävyys ja odotettavuus mainitaan useissa teorioissa. Tapahtuman pitää sopia tiettyyn, tuttuun muottiin, jotta se huomataan ja määritellään uutiseksi. Huomattujen tapahtumien joukosta yllättävä nousee uutiseksi. (Galtung & Ruge 1970 (1965), 265–266, 272, 281; ks. myös. Schulz 1982, 152–153; Shoemaker & Reese 1996, 1991; Hvitfelt 1985, 120.) Myös konflikteja ja ristiriitoja pidetään yhtenä uutiskriteereiden aspektina (esim. Shoemaker & Reese 1996, 1991; Schulz 1982, 152–153).

Luokittelussa on lisäksi kolme tärkeää seikkaa: mittaehto, havaintoyksikkö ja luokitusyksikkö. Mittaehto ilmoittaa, miten ja millä ehdoilla luokka saa minkin numeerisen arvon missäkin havaintoyksikössä (Pietilä 1969, 68) Havaintoyksiköllä tarkoitetaan yksikköjä, joihin liittyvinä tiedot tutkittavista ilmiöistä merkitään muistiin ja/tai joihin liittyvinä niitä jatkossa käsitellään. (Pietilä 1973, 102.) Luokitusyksiköllä puolestaan tarkoitetaan sitä määrättyä osaa havaintoyksikössä, joka luokituksessa kirjataan siihen sisältöluokkaan, johon viittaavan alkion se sisältää ja joka sisältöluokalle kyseisessä havaintoyksikössä numeerista arvoa määrättäessä saa mittayksikön määrittelemän arvon. (Pietilä 1973, 106) Omat havaintoyksikköni ja luokitusyksikköni ovat aina yksi juttu. Tutkimuksessani useimmissa luokissa jutun voi koodata vain yhteen kohtaan. Tosin luokituksissa jutun aiheet ja jutun toimijat voi jutun luokitella useampaan kertaan, jos jutussa on useampi aihe tai toimija. Tutkimuksessani jutun arvo on aina yksi.

6.1.1 Koodausesimerkkejä ja koodausrunгон ongelmia

Jotta tutkimukseni olisi mahdollisimman toistettava, olen luetellut tarkasti koodausrunگون (Liite 1) erilaisia esimerkkejä ja ehtoja siitä, mitä määritellään mihinkin kategoriaan ja kohtaan. Pietilän mukaan sisältöluokat on määriteltävä esittelemällä täsmällisesti ne ehdot, jotka täyttävä sisältö on mihinkin luokkaan luettavissa. Mitä täsmällisemmin nämä ehdot määritellään ja mitä tyhjentävämmiin sisältöluokan alkiot luetellaan, sitä objektiivisempaan ja systemaattisempaan tutkimukseen päästään. (Pietilä 1973, 94.) Lisäksi käyn tässä läpi kaksi koodausesimerkkiä, jotta koodausrunгон soveltaminen olisi mahdollisimman selkeää. Esimerkeissä esittelen ensin jutun tai juttupätkän ja sitten sen, miten juttu on koodattu ja miksi sen on koodattu niin. Toivon esimerkkien selventävän sen, miten koodaukset on tehty.

Esimerkki 1:

*Ruotsi lähettää lisää joukkoja Afganistaniin (13.11.2008 STT 233)
704 merkkiä*

Ruotsi vahvistaa joukkojaan Afganistanissa. Ruotsin hallitus päätti torstaina nostaa Afganistanissa olevien joukkojensa määrää noin sadalla eli 500 sotilaaseen.

Lisäksi Ruotsi lähettää Afganistaniin kuljetuskalustoa ja pelastushelikoptereita. Afganistanin armeijaa kouluttavat ruotsalaisupseerit saavat myös vahvistuksia.

Ruotsin kehitysyhteistyöjärjestö Sida nostaa vuosittaisen avun Afganistanille asteittain 500 miljoonaan kruunuun (noin 50 miljoonaa euroa).

Ulkoministeri Carl Bildt perusteli vahvistuksia muun muassa sillä, että oloja vakauttamalla luodaan paremmat edellytykset edessä oleville presidentin- ja parlamenttivaaleille.

(STT)

Kyseisestä jutusta on koodattu kolme toimijaa. Ensinnäkin hallitus, toiseksi Sida on koodattu yhteisöihin/ (Etu)järjestöihin ja Bild on koodattu ministereihin. Toimijaksi ei ole koodattu maata, sillä tarjolla on yksityiskohtaisemmin kuvattu toimija. Maa ja EU ovat sellaisia kategorioita, että niihin on koodattu vain, jos toimijaa ei ole tarkemmin eritelty. Aiheeltaan juttu on kategoriassa puolustus/armeija/rauhanturvaaminen. Aihe on luonteeltaan prosessi, koska joukkojen vahvistaminen ei tapahdu hetkessä, ja yksiselitteinen, sillä juttu on helppo ymmärtää. Jutun kohdennus on ulkopoliittikka, muu kuin EU ja koko menee 500–1100 luokkaan. Jutun sävy on positiivinen, sillä se on normaalia hallituksen toimintaa ja jutussa puhutaan avusta. Relevanssiltaan juttu ei kosketa suoraan suurta osaa taviksia, sillä 500 sotilasta läheisineen ei ole suuri osa taviksista. Jutussa ei ole konfliktia, eikä se vetoa tunteisiin. Juttu on henkilölistetty Carl Bildtin mielipiteillä. Se on odotettavissa, sillä se kuuluu poliittiseen päiväjärjestykseen. Etnosentrisyyttä jutussa ei ole, eli juttu ei liity Suomeen tai suomalaisiin. Jutun lähde on STT.

Esimerkki 2:

*Patsasmellakoinnin vapauttavat tuomiot pysyivät hovissa (12.5.2009 STT 166)
752 merkkiä*

Tallinnan hovioikeus jätti Pronssisoturi-mellakoiden johtamisesta syytetyn nelikon tuomiot ennalleen.

Tallinnan käräjäoikeus vapautti venäläismielisiin Yöpartio ja Nashi -järjestöihin kuuluvat miehet tammikuussa, sillä se ei saanut riittävää näyttöä heidän osallistumisestaan mellakoinnin järjestämiseen. Hovioikeus asettui tiistaina samalle linjalle.

Oikeuden mukaan rikostutkinnassa jäi näyttämättä toteen syytettyjen yhteys mellakoinnin järjestämiseen.

Kaksi yötä Tallinnaa ravisuttaneet väkivaltaisuuDET alkoivat Pronssisoturi-patsaan siirtosuunnitelmista kaksi vuotta sitten. Kahakointi aiheutti mittavat vahingot ja viilensi Viron ja Venäjän välejä entisestään.

(STT–BNS)

Tämä juttu on mukana aineistossa, koska patsasmellakointi oli ja on kuuma poliittinen aihe ja, kuten jutustakin ilmenee, vaikuttaa Viron ulkopoliittikkaan. Toimijoista hovioikeus on viranomainen ja syytetyt taviksia. Aihe on yleistä järjestystä/lainvalvontaa ja toinen aihe on poliittisia suhteita. Oikeudenkäynti on prosessi ja vapauttaminen osa tätä prosessia. Juttu on yksiselitteinen ja kohdennus on koodattu maan sisäiseksi, valtakunnalliseksi, koska juttu pääosin sopii tähän kategoriaan. Jutun sävy on koodattu negatiiviseksi, koska kyseessä on rikosepäily, ja juttu liittyy myös yhteiskunnan hajaannukseen, mellakointiin sekä välien viilenemiseen. Relevanssiltaan juttu ei kosketa suurta määrää taviksia. Jutussa on konflikti Viron ja Venäjän välillä sekä syyttäjän ja syytetyiden välillä. Juttu ei vetoa tunteisiin, ja se on koodattu henkilölistetyksi. Vaikka jutussa ei nimetäkään henkilöä, on siinä selvästi henkilöinä syytetyt. Juttu on odotettavissa, sillä oikeudenkäyntiajankohta on toimituksissa tiedossa. Etnosentrisyyttä jutussa ei ole ja lähde on STT-BNS.

Koodaus sinänsä osoittautui ongelmattomammaksi kuin kuvittelin. Joitakin kohtia toki oli vaikea koodata ja jouduin päättämään tiettyjen asioiden olevan tietyissä kategorioissa, vaikka joku muu olisi ehkä halunnut laittaa ne toiseen kategoriaan. Olen pyrkinyt kuvailemaan etenkin koodauksen vaikeimmat päätökset koodausrungossa luokkien määritelmässä (Liite 1).

Henkilöllistämiskoodauksesta olisin jälkeinpäin kaivannut yksityiskohtaisempaa tietoa. Päädyin koodausrunkoa luodessa määrittelemään, että jo henkilön nimeäminen on henkilölistämistä.

Jälkeinpäin ajateltuna koodausrungossa olisi voinut vaatia koodausta henkilölistämisen asteen mukaan. Esimerkiksi vaihtoehtoina olisi voinut olla henkilö nimetty, henkilön mielipiteet esillä,

henkilön keskeisenä jutussa ja ei henkilöä. Tämä olisi antanut yksityiskohtaisempaa tietoa henkilöllistämistä. Muutoin olen koodausrunгон määrittelyjen suhteen tyytyväinen, mutta joitakin kohtia joku muu olisi saattanut määrittellä toisin. Jutun sävyn suhteen hajaannuksen ja ristiriitojen määrittelyminen negatiiviseksi ja sosiaalisen kiinteyden positiiviseksi olisi joku toinen saattanut nähdä ristiriidat positiivisena ja liian kiinteyden negatiivisena. Tavisten suhteen päätös luokitella mielipidetutkimuksen vastaajat taviksiksi, vaikka ketään ei ole silloin yksilöity, vaikuttaa myös tutkimustuloksiin. Itse olen kuitenkin tyytyväinen näihin määrittelyihin, sillä ilman niitä koodaus olisi osoittautunut mahdottomaksi. Ilman rajan vetoa olisi ollut mahdotonta päättää, mikä on positiivista ja mikä negatiivista. Analyysia tehdessä havaitsin myös yhden puutteen. Toimijoita analysoidessa hyödyllistä olisi ollut henkilötoimijoiden ja instituutiotoimijoiden koodaaminen erikseen. Tällöin olisin analyysissakin pystynyt erittelemään henkilötoimijat laitoksista. Nyt esimerkiksi puolue/puoluejohtaja -luokituksessa on sekä henkilöitä että pelkkiä puolueita. Samoin ministeri/ministeriö -luokituksessa on nimensä mukaisesti sekä ministerihenkilöitä että ministeriöitä. Muutoin koin koodausrunгон yleisyyden tason sopivaksi omalle tutkimukselleni.

6.2 Tutkimuksen luotettavuus

Reliabiliteetilla tarkoitetaan mitan kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. Reliabiliteetti on sitä suurempi, mitä vähemmän tuloksissa on sattumanvaraisuutta. (Pietilä 1969, 93.) Tutkimus on luotettava, kun sama tutkimusprosessi tuottaa saman tuloksen riippumatta tutkimuksen teko-olosuhteista tai tekijästä (Krippendorff 2004, 211).

Pietilän mukaan luotettavuutta tarkistaessa tutkittavasta ilmiöstä kussakin tutkittavana olevassa yksikössä hankitaan tieto kahdella tai useammalla tavalla. Jos eri tavoin hankitut tiedot poikkeavat toisistaan, eli ovat ristiriitaiset, ei tietoihin voi luottaa. Jos taas tiedot vastaavat toisiaan, eli ovat ristiriidattomat, voi niihin luottaa jo enemmän. (Pietilä 1973, 233.) Tiedon voi hankkia kahdella eri tavalla esimerkiksi uusintaluokittelun avulla. Tällöin luokitusreliabiliteetti voidaan laskea uusintaluokittelun avulla, jolloin tutkija itse luokittelee aineiston samaa luokitusrunkoa käyttäen kahtena eri ajankohtana. Tavallisesti luokitusreliabiliteettia on tutkittu vasta sitten, kun varsinainen luokittelu on jo tehty. Uusintaluokittelu tulee kyseeseen yleensä nimenomaan tällaisessa jälkikäteistarkistuksessa. Yleensä ei ole tarpeen luokitella koko aineistoa uudelleen, riittää, jos valitsee siitä tietyn osan. Siitä valitaan satunnaisesti esimerkiksi 10–30% kun aineisto on laaja. Jos aineisto on suppea, valitaan suurempi osa. Vastaavasti, jos tutkimuksessa on lukuisasti muuttujia, ei

ole ehkä järkevää tarkastaa joka ikisen muuttujan reliabiliteettia, riittää kun ottaa kustakin muuttujaryhmästä riittävän määrän mukaan tarkistukseen. (Pietilä 1973, 234, 238–239.)

Olenkin tarkistanut tutkimukseni luotettavuutta siten, että olen kahden kuukauden päästä varsinaisten koodausten tekemisestä koodannut uudelleen osan aineistosta. Kokoaineiston olen koodannut 25.9.2009 – 10.11.2009 aikana ja osa-aineiston koodasin uudelleen tammikuussa 18.1–20.1 aikana. Aikaa ensimmäisen ja toisen koodauskerran välille tulee hieman yli kaksi kuukautta, joissakin tapauksissa lähes kolme kuukautta. Mielestäni kaksi kuukautta on riittävä aikaväli, jotta reliabiliteetin tarkastaminen on järkevää. Uudelleen koodattu osa on 30 prosenttia aineistosta, ja se on sattumanvaraisesti valittu. Olen valinnut suurin piirtein aikajärjestyksessä olevasta aineistostani aina noin kymmenen juttua sieltä täältä. Uudelleen koodaukseen valikoitui näin yhteensä 64 juttua. Niistä Viron aineistosta on 21 juttua, jotka olivat syyskuusta, marraskuusta, maaliskuusta ja toukokuusta. Ruotsin aineistosta uudelleen koodasin 43 juttua, jotka olivat satunnaisesti kaikilta tutkimuskuukausilta.

Luokitusreliabiliteetin arvo ilmoitetaan tavanomaisimmin luokitusratkaisujen yksimielisyysprosenttina. Luokitusten vastaavuutta ilmaiseva yksimielisyysprosentti voidaan laskea joko jokaisen luokan osalta erikseen tai koko luokittelu-ulottuvuuden osalta yhteensä. (Pietilä 1973, 239–240) Tässä tutkimuksessa luokitusten vastaavuutta merkitsevä luokitusreliabiliteetti ilmoitetaan esimerkiksi luokittelijan kahtena eri ajankohtana tekemien oikeiden luokitusten prosenttina kaikista luokituksista. Tämä lasketaan Pietilän (1973, 240) mukaan seuraavasti:

$$\text{Reliabiliteetti} = \frac{L_{1,2} * 2}{L_1 + L_2} \text{ kertaa } 100$$

Kaavassa $L_{1,2}$ tarkoittaa niiden luokitusyksiköiden lukumäärää, joissa luokittelija on katsonut molemmilla kerroilla luokan esiintyneen yksimielisesti. L_1 ja L_2 vastaavat niiden luokitusyksiköiden lukumääriä, joissa luokittelija on eri kerroilla katsonut sen esiintyneen eri tavalla. Kun saadun tuloksen kertoo sadalla, saadaan luokan yksimielisyysprosentti. (Pietilä 1973, 240.) Jotta saatuja luokittelutuloksia voitaisiin pitää luotettavina, tulisi yksimielisyysprosentin mieluummin ylittää kuin alittaa 90 prosenttia. Melkoisen luotettavina voidaan pitää sellaisia luokkia, joiden kohdalla reliabiliteettiprosentti ylittää 80 prosenttia. (Pietilä 1973, 245.) Myös Krippendorfin mukaan riittävä reliabiliteetti on enemmän kuin 80 prosenttia. Reliabiliteetti välillä 0.667 ja 0.800 antaa mahdollisuuden vain suuntaa antaviin johtopäätöksiin. (Krippendorff 2004, 241.)

Kun olen vertaillut omia koodauksiani yllä olevan laskukaavan mukaisesti, olen saanut odotettavuus-luokan ja tunteisiin vetoavuus -luokan yksimielisyysprosentteiksi 93,8.

Henkilöllistäminen-luokan yksimielisyysprosentti puolestaan on 96,9. Konfliktisuus -luokan yksimielisyysprosentti on hieman alempi 85,9. Aiheen luonne 2 -luokan yksimielisyysprosentti on 95,3 ja aiheen luonne 1 -luokan 87,5 prosenttia. Kaikki nämä luokat ovat siis vähintään melkoisen luotettavia ja osa vielä ylittää 90 prosenttia.

Tutkimuksessani on useissa luokitteluissa kuitenkin enemmän vaihtoehtoja kuin kaksi. Tällöin yksimielisyysprosentti lasketaan Pietilän (1973, 240) mukaan hieman eri tavalla. Ensin luokittelijan valinnat eri kerroilla ristiintaulukoidaan. Liitteessä 4 ovat tällaisten luokkien ristiintaulukoinnit. Vasemmassa yläkulmassa olevassa ruudussa ovat ne kerrat, jolloin luokittelija on molemmilla luokittelukerroilla luokitellut yksikön ykköseksi. Sen alapuolella olevassa ruudussa ovat ne yksiköt, jotka on ensimmäisellä kerralla koodattu ykköseksi, mutta toisella kakkoseksi. Vasemman yläkulman oikealla puolella olevassa ruudussa ovat puolestaan ne yksiköt, jotka ensimmäisellä kerralla on koodattu kakkoseksi, mutta toisella ykköseksi. Näin taulukointia on jatkettu. Taulukon lävistäjällä olevien lukujen summa (kursivoitu) kertoo, kuinka monta yksikköä, eli juttua, on luokiteltu samalla tavoin. Näiden lukujen summa laitetaan aiempaan laskukaavaan kohdalle L1,2 ja kohtaan L1+L2 tulevat koodauskerroilla luokiteltujen yksiköiden määrät, eli tässä tarkistuksessa 64+64. (Pietilä 1973, 243–244.)

Luokassa etnosentrisyys molemmat koodaukset ovat identtisiä ja siten yksimielisyysprosentti on 100. Luokissa jutun koko ja jutun lähde on molemmissa yksimielisyysprosentti 98,4. Molemmissa luokissa on yksi juttu luokiteltu eri tavalla eri koodauskerroilla. Ristiintaulukoinneista näkyy, etteivät heitot ole suuria. Eroavaisuudet selittävät lyöntivirheet tai huolimattomuus. Sävy-luokan prosentti on 90,6, ja kohdennus-luokan yksimielisyysprosentti on 92,2. Näitä luokkia voidaankin pitää luotettavina. Näiden luokkien ristiintaulukoinneissa heitot ovat hieman suurempia kuin juttujen lähde ja -koko - ristiintaulukoinneissa. Heitot eivät ole kuitenkaan kovin hajallaan ja ovat lähinnä yksittäisten juttujen kohdalla. Lisäksi relevanssi-luokan yksimielisyysprosentti on 81,3. Tämän luokan ristiintaulukoinnista näkyy, että tämän luokan heitot ovat suurimpia ristiintaulukoiduista luokista. Luokkaa voidaan kuitenkin pitää riittävän luotettavana.

Toimijat on luokiteltu kolmeen kertaan, eli ensimmäiseen, toiseen ja kolmanteen toimijaan, ja muuttujia on suuri määrä. Siksi toimin tämän luokan reliabiliteetin laskemisen kanssa niin, että

laskin pelkän yksimielisyysprosentin ilman ristiintaulukointia. Ensimmäinen toimija -luokan yksimielisyysprosentti oli 87,5. Toinen toimija -luokan yksimielisyysprosentti on enää 53,3 ja kolmannen vain 26,3. Kun koodauksia tarkastellaan kokonaisuutena, eli sekä ensimmäisen, toisen ja kolmannen toimijan samalla tavalla koodatut jaetaan kaikkien koodattujen toimijoiden luvulla, saadaan yksimielisyysprosentiksi 64,8. Yksimielisyysprosentin alhaisuuteen vaikuttaa se, että olen eri kerroilla katsonut yhdessä jutussa olevan eri määrän toimijoita ja osasta taas luokitellut toimijat eri järjestyksessä. Yhden jutun toimijat ministeri ja tavis on voitu koodata ensimmäisellä kerralla järjestyksessä tavis, ministeri ja toisella kerralla järjestyksessä ministeri, tavis. Tässä reliabiliteetti tarkistuksessa tällainen näyttäytyy epäyksimielisyytenä. Uskon kuitenkin, että tämän luokituksen luotettavuus on melko hyvä. Ensimmäisen toimijan prosentti antaisi tästä viitteitä. Vähintäänkin luokittelun tuloksia voidaan pitää suuntaa antavina.

Aiheet-luokittelun kanssa olen toiminut samoin kuin toimijat-luokittelun kanssa. Aiheita oli mahdollista koodata yhdestä jutusta enintään kaksi. Ensimmäisen aiheen yksimielisyysprosentti on 82,8. Toisen aiheen yksimielisyysprosentti on 38,3. Kun koodauksia tarkastellaan kokonaisuutena, eli sekä ensimmäisen että toisen aiheen samalla tavalla koodatut jaetaan kaiken kaikkiaan koodattujen aiheiden luvulla, saadaan yksimielisyysprosentiksi 81,1. Eli luokkaa voi pitää riittävän luotettavana.

6.3 Tutkimuksen validiteetti

Validiteetti tarkoittaa, miten hyvin tietyn teoreettisen käsitteen operatiiviset menetelmät vastaavat käsitteen sisältämää ominaisuutta, ilmiötä tai asiaa. Toisin sanoen validiteetti tarkoittaa sitä, missä määrin tutkittavaa teoreettista ilmiötä ilmaisemaan valitut havainnoitavat ilmiöt sitä todella ilmaisevat. Validiteetti on sitä korkeampi, mitä paremmin mitta mittaa sen mitattavaksi tarkoitettua asiaa. (esim. Pietilä 1969, 89; Krippendorff 2004, 313.) Määrällisessä sisällön erittelyssä validiteetissa on Pietilän mukaan kyse siitä, vastaavatko sisältöluokkien alkiot todella niitä ilmiöitä, joita ilmaisemaan luokka ja alkiot on valittu. Sisältöluokka on sitä validimpi, mitä tarkemmin sen sisällön osat, eli alkiot, vastaavat sen tarkoittamaa ilmiötä. (Pietilä 1973, 248.) Toisin sanoen on pohdittava, onko kunkin sisältöluokan piiriin luettu kaikki sen tutkittavassa aineistossa mahdolliset alkiot ja toiseksi vastaavatko nämä alkiot kyseisen sisältöluokan tarkoittamaa asiaa sekä ovatko ne sen kannalta yhtä painavia (Pietilä 1969, 90–91).

Validiteetin voi tarkistaa neljällä tavalla. Ne ovat sisältö-, rinnakkais-, rakenne- ja ennustevaliditeetti. (Pietilä 1973, 249.) Näistä oman tutkimukseni kannalta sisältövaliditeetti on ainut olennainen muoto. Muut testaamistavat eivät sovi tutkimukseni luonteeseen. Sisältöluokan sisältövaliditeetti on hyvä, jos luokan alkiot tuntuvat vastaavan luokkaa käsitteellisesti ja jos luokkaa koodattaessa kaikki sen kannalta relevantit alkiot tulevat otetuksi huomioon. Sisältövaliditeettia tarkistetaan harvoin muutoin, kuin puntaroimalla luokkia muodostaessa kunkin luokan kohdalla siihen mahdollisten alkioiden käsitteellistä ja merkityssisällöllistä vastaavuutta. Tämän perusteella päätetään, että yhteen luokkaan kuuluvat tietyt alkiot ja toiseen toiset. (Pietilä 1973, 249.) Luodessani koodausrunkoani olen tehnyt tämän. Olen pyrkinyt luomaan mahdollisimman kattavan koodausrunгон, joka vastaa tutkittavaa ilmiötä. Kuvailen koodausrunгон luomista ja alkioiden käsitteellistä ja merkityksellistä vastaavuutta tarkemmin kappaleessa 6.2 Koodausrunko. Koodatessa olen pyrkinyt mahdollisimman tarkasti ottamaan huomioon kaikki relevantit alkiot. Koodauksen tekotapaa kuvailen kappaleessa 6.2.2 ja analyysin joukossa luvussa 7. Analyysi ja tulokset.

Krippendorffin mukaan sisällön erittelyn validiteetin arvioiminen on ongelmallista tiettyjen seikkojen vuoksi. Ensinnäkin sisältövaliditeetissa ongelmana on se, että tutkimuskohteena ovat usein tekstit, joita niiden lukijat tulkitsevat ja jotka heijastavat ja rakentavat jonkinlaista todellisuutta tietyssä kontekstissa. Tutkimuskohde ei siis ole reaalin ilmiö suoraan. Toisen ongelman asettaa validiteetti suhteessa teoriaan, jota testataan. Herkkyys kontekstille erottaa sisällön erittelyn muista metodeista. (Krippendorff 2004, 316–317.) Kun sisällön erittelyä käytetään kuvailemaan jotakin ilmiötä tai asiaa aineistona massamedia, on Krippendorffin mukaan täysin mahdotonta vahvistaa validiteetti empirisesti. Se, kuvaako massamedian antama kuva oikeasti tutkittavaa ilmiötä, on mahdotonta vahvistaa ainakin silloin, kun ilmiö ei itsessään ole tarkkailtavissa. Jos tutkimustuloksia ei voi verrata mihinkään ulkopuoliseen dataan, ei validiteettia voida varsinaisesti vahvistaa. (Krippendorff 2004, 317.) Uutiskriteerit onkin juuri tällainen ilmiö, joka itsessään ei ole tarkkailtavissa. Sitä voi tutkia massamedian teksteistä, haastatteluin sekä havainnoimalla uutistyötä, mutta itse ilmiö on teoreettinen, ei reaalin suoraan. Siten en pysty vertaamaan tutkimustuloksiani muuhun ulkopuoliseen dataan kuin aiempiin vastaavan kaltaisiin tutkimuksiin, minkä teenkin tuloksia analysoidessani. Tulokseni ovat samansuuntaisia kuin aiemmissa samankaltaisissa tutkimuksissa.

Sisällön erittely voi kuitenkin kiertää validiteetin tarkastamisen ongelman käyttämällä eräitä epätäydellisiä ja epäsuoria validiteetin todistamistapoja (Krippendorff 2004, 318). Sisällön

erittelyssä täytyykin empiirisesti osoittaa tutkimuksen herkkyys kontekstille (Krippendorff 2004, 318). Ensinnäkin validiteettia voi osoittaa näyttämällä, että aineisto on edustava. Se edustaa tutkittavan ilmiön tai asian koko populaatiota. Toiseksi voi osoittaa tutkimusprosessin validiteettia kuvailemalla ja tallentamalla tarkasti tutkimusprosessin vaiheet. Siten voi pyrkiä näyttämään, että esimerkiksi koodauskategoriat vastaavat teksteissä olevia merkityksiä kontekstissa. (Krippendorff 2004, 320.) Olenkin kohdissa aineisto, koodausrunko sekä koodausesimerkkejä ja koodausrunon ongelmia pyrkinyt mahdollisimman yksityiskohtaiseen kuvaukseen siitä, kuinka olen edennyt tutkimusprosessissani. Lisäksi kohdassa aineisto osoitan aineistoni olevan mahdollisimman edustava.

Krippendorffin (2004, 320) mukaan validiteettia voi osoittaa myös näyttämällä, että tutkimuksella on yhtymäkohdat aikaisempiin toimiviin tutkimuksiin ja kuinka niiden perusteella on saatu samankaltaisia tuloksia. Lisäksi voi osoittaa metodin olevan sopiva teorian tutkimiseen sillä, että se on aikaisemmin todettu sopivaksi, minkä olen tehnyt aiemmin. Tulosten validiteettia voi osoittaa näyttämällä tulosten korreloivan sellaisten aiempien tutkimusten tulosten kanssa, joissa on käytetty eri metodia tai muuttujia. (Krippendorff 2004, 320.) Pohdin tulosteni vastaavuutta aiempiin tutkimuksiin luvussa 7 Analyysi ja tulokset. Kaikissa tutkimuksissa, joihin vertaan omia tuloksiani, on käytetty joko eri metodia tai eri muuttujia kuin omassa tutkimuksessani. Tulokseni näyttäisivätkin vastaavan hyvin pitkälle aiempien tutkimusten tuloksia, minkä osoitan myöhemmissä luvuissa.

7. ANALYYSI JA TULOKSET

Tässä luvussa analysoin aineistoani ja kerron tutkimukseni tuloksista. Uutiskriteerien lisäksi olen koodannut tiettyjä perustietoja jutuista, kuten juttujen kokoja ja lähteitä sekä kohdennusta. Lisäksi olen tarkastellut sitä, ovatko uutiset prosesseja vai yksittäistapauksia, koska uutiskriteerejä on kritisoitu siitä, että ne jättävät pitkät prosessit piiloon (esim. Hemánus 1990, 98–99). Tarkemmat tiedot siitä, minkälaiset asiat on koodattu mihinkin luokkaan, ovat koodausrungossani (Liite 1).

7.1. Juttujen määrä, koko ja lähteet

Viiden kuukauden tutkimusjakson aikana Suomen Tietotoimisto julkaisi yhteensä 214 Ruotsia tai Viroa koskevaa politiikan uutista. Juttujen määrä vaihteli kuukausittain välillä suuresti. Esimerkiksi tammikuussa 2009 Ruotsista on 18 juttua, kun taas syyskuussa 2008 on 34 juttua – siis miltei tuplasti. Sama koskee Viroa. Toukokuussa 2009 on Virossa 11 juttua, kun taas maaliskuussa 2009 on niitä tuplasti, eli 22 juttua. Alla on taulukko (taulukko 2) siitä, kuinka monta politiikan uutista maista julkaistiin minäkin tutkimuskuukautena. Juttumäärien vaihtelu johtunee kuukausien uutistarjonnasta. Tiettyä aihetta on myös saatettu seurata tarkemmin kuin uutisointia maasta tavallisesti, mikä voi vaikuttaa juttumääriin. Mahdollisesti määriin saattavat vaikuttavat myös kirjeenvaihtajien lomat, sairastumiset ja muut poissaolot.

Taulukko 2: Aineiston jakautuminen maittain

	Ruotsi	Viro
Syyskuu 2008	34 juttua	20 juttua
Marraskuu 2008	33 juttua	11 juttua
Tammikuu 2009	18 juttua	7 juttua
Maaliskuu 2009	27 juttua	22 juttua
Toukokuu 2009	31 juttua	11 juttua
Yhteensä	143 juttua	71 juttua

Juttujen määrät kertovat, että Virossa on uutisoitu puolet vähemmän kuin Ruotsista. Erotus uutisoinnin määrässä on suuri. Oletan, että uutiskriteereissä täytyy siis olla eroa. Uutiskriteerien yksi perusajatus on, että mitä kaukaisempi tapahtuma on, sitä voimakkaamman sen on oltava ylittääkseen uutiskynnyksen. Lähellä olevasta uutisoidaan helpommin. (ks. esim. Galtung & Ruge 1970 (1965).) Poliittisen tapahtuman Virossa tulee olla voimakkaampi tai täyttää useampi uutiskriteeri paremmin kuin poliittisen tapahtuman Ruotsissa. Se selittää eron. Tuskin asia niinkään voi olla, että Ruotsissa tapahtuisi enemmän politiikassa kuin Virossa. Toki ajoittaisia vaihteluita on,

mutta olen huomionnut sen aineistoa valitessa ja eliminoinut ajoittaiset vaihtelut ottamalla aineiston tarpeeksi pitkältä aikaväliltä. Viro on siis tämän perusteella kaukaisempi Suomelle kuin Ruotsi.

Tyypillisin juttupituus aineistossa on 500–1100 merkkiä. Tähän pituushaarukkaan kuuluu sekä Ruotsista että Virossa yli 50 prosenttia jutuista. Sanoisin, että kyseisen mittaisia juttuja tehdään Suomen Tietotoimistossa eniten. Seuraava pituusluokka 1100–1600 on juttupituudeltaan joko STT:n ohjeistuksen vastainen juttupituus tai kainalojuttu. Tätä juttupituutta on yllättäen kuitenkin seuraavaksi eniten, molemmista maista alle 20 prosenttia, mikä kieli siitä, ettei STT:n juttupituusohjeistuksista pidetä kovin tarkasti kiinni. 1600 merkkiä pidemmät jutut ovat taas päivän pääaiheita, joita tehdään ulkomaanosastolla vain muutamasta jutusta päivässä. Pääaiheiksi pituutensa vuoksi laskettavissa olevia juttuja on Ruotsista 20,3 prosenttia Ruotsista kertovista jutuista ja Virossa 26,8 prosenttia Virossa kertovista jutuista. Virossa on siis hieman enemmän pitkiä juttuja, mutta ero ei kuitenkaan ole kovin merkittävä. Alle 500 merkin jutuista puolestaan tehdään yleensä aina pidempi versio. Tämän vuoksi alle 500 merkin jutut näkyvät aineistossani pidempinä juttuina.

Taulukko 3: Juttujen koot

	Ruotsi		Viro	
	Juttua	Prosenttia	Juttua	Prosenttia
Alle 500 merkkiä	9	6,3 %	1	1,4 %
500–1100 merkkiä	85	59,4 %	38	53,5 %
1100–1600 merkkiä	20	14,0 %	13	18,3 %
1600–2300 merkkiä	18	12,6 %	5	7,0 %
2300–3200 merkkiä	9	6,3 %	8	11,3 %
yli 3200 merkkiä	2	1,4 %	6	8,5 %

Juttujen lähteeksi on merkitty ylivoimaisesti useimmin pelkkä STT. Ruotsista STT:n omaksi merkittyjä juttuja on 58,7 prosenttia maasta tehdyistä jutuista, eli 84 juttua, ja Virossa niitä on 64,8 prosenttia maasta tehdyistä jutuista, eli 46 juttua. Seuraavan sivun taulukossa (taulukko 4) näkyvät kaikki luvut. Virossa Suomen Tietotoimistolla on hieman enemmän omia juttuja kuin Ruotsista. Syynä tähän voi olla se, että Ruotsista on ehkä enemmän saatavissa uutistoimistojen juttuja kuin Virossa. Ruotsissa on nimittäin oma ruotsalainen uutistoimisto TT, mutta Virossa ei. Virossa kertoo baltialainen BNS, joka kattaa kaikki Baltian maat. Siten voisi ajatella, että BNS kertoo vähemmän Virossa kuin TT kertoo Ruotsista. STT-TT on merkitty lähteeksi 30,1 prosentissa Ruotsia koskevista jutuista ja STT-BNS on merkitty lähteeksi 23,9 prosentissa Virossa koskevista jutuissa. TT on siis suhteessa juttumääriin hieman käytetympi kuin BNS. Mahdollisesti tämän taustalla voi olla

myös se, että ruotsalaista uutistoimistoa TT:tä on usealla toimittajalla tapana seurata alkuperäisellä kielellä suoraan netistä, kun taas baltialainen BNS vain vilahtaa silloin tällöin kansainvälisten uutistoimistojen feedissä.

Taulukko 4: Juttujen lähteet

	Ruotsi		Viro	
	Juttua	Prosenttia	Juttua	Prosenttia
STT	84	58,7 %	46	64,8 %
STT-TT	43	30,1 %	0	0,0 %
STT-BNS	0	0,0 %	17	23,9 %
STT-MUU	16	11,2 %	8	11,3 %

7.2 Juttujen aiheiden luonteet ja aiheet

Koodausrunon mukaisesti olen koodannut jutuissa käsiteltäviä aiheita kolmella tavalla. Ensimmäiset kaksi koodausta käsittelevät aiheiden luonteita, ja kolmas käsittelee aiheita itsessään. Ensimmäisessä aiheen luonne -luokituksessa on arvioitu jutussa käsiteltävää aihetta sen mukaan, onko jutun aihe yksittäistapahtuma, prosessi, henkilöjuttu vai jotain muuta. Koodaus paljasti, että henkilöjuttuja ei aineistossa ole ollenkaan. Mahdollista olisi ollut, että olisi tehty henkilökuva jostakusta virolaisesta tai ruotsalaisesta poliitikosta, mutta tällaista ei aineistoon ole osunut ollenkaan. Ulkomaisista poliittisista henkilöistä harvemmin tehdään Suomen Tietotoimistossa henkilöjuttuja. Aineisto jakautuu lähes täysin yksittäistapahtumiin ja prosesseihin. Molempien maiden kohdalla aiheet ovat jakautuneet lähes identtisesti. Yksittäistapahtumia on Ruotsia koskevista uutisista 42,0 prosenttia ja Viroa koskevista uutisista 40,8 prosenttia. Pieni ero tässä selittyy sillä, että yksi Viroa koskeva juttu on koodattu epäselväksi. Prosesseja puolestaan on Ruotsia koskevista uutisista 58,0 prosenttia ja Viroa koskevista uutisista 57,7 prosenttia. Alla olevasta taulukosta (taulukko 5) näkyvät myös juttujen määrät.

Taulukko 5: Aiheiden luonne 1

	Ruotsi		Viro	
	Juttua	Prosenttia	Juttua	Prosenttia
Yksittäistapahtuma	60	42,0 %	29	40,8 %
Prosessi	83	58,0 %	41	57,7 %
Henkilöjuttu	0	0,0 %	0	0,0 %
Muu	0	0,0 %	0	0,0 %
Epäselvä	0	0,0 %	1	1,4 %

Prosessien suuri määrä on äkkiseltään yllättävä, sillä uutiskriteerejä on arvosteltu juurikin siitä, että uutiskriteerit eivät ota huomioon pitkiä prosesseja, minkä vuoksi kerrotaan liian vähän pitkän aikavälin kehityksestä (Hemánus 1990, 98–99). Prosessien suurta määrää selittänee aineiston rajaus politiikan uutisointiin. Poliitikassa on paljon pitkiä prosesseja. Lakialoite ei etene ihan hetkessä valmiiksi laiksi. Myös esimerkiksi budjettia hinkataan pitkään. Olen määritellyt prosessiksi esimerkiksi puolueiden kannatuksen muutokset. Puolueen kannatus harvoin muuttuu radikaalisti yhdessä yössä. Useimmiten se kehittyy hitaasti useamman kuukauden aikana. Poliitiikan uutisointia ei siis vaivaa puute prosessien unohtamisesta. Toisaalta aineistossa näkyvät politiikan prosessit ovat nimenomaan sellaisia prosesseja, jotka usein aktualisoituvat yksittäisinä tapahtumina, kuten äänestyksinä, tiedotustilaisuuksina ja selvityksen valmistumisena. Tutkimustulokseni eivät siis tuo esiin sitä, käsitelläänkö poliitikassakaan lähes ollenkaan sellaisia prosesseja, jotka eivät aktualisoidu johonkin yksittäiseen tapahtumaan. Aiemminkin on saatu vastaavia tutkimustuloksia. Uutismyly pyörii -tutkimuksessa ulkomaan uutisissa prosessien osuus oli 60 prosenttia. Tutkimuksessa myös havaittiin, että politiikkaa kuvaavat uutiset olivat keskiarvoa useammin prosessityyppisiä. Poliitikassa kiinnostus kiertää tuttujen prosessien uusimmissa vaiheissa. (Kivikuru et. al. 1992, 22.) Kivikurun ja Rantasen (1998, 151) mukaan spontaanien tapahtumauutisten määrä on myös supistunut ja etukäteen tiedettyjen prosessien raportointi on laajentunut.

Toinen luokitus aiheiden luonteesta kertoo, onko jutussa kerrottava asia yksiselitteinen ja helposti ymmärrettävissä vai moniselitteinen ja vaikea ymmärtää. Luokitus ei kuvaa sitä, minkälainen jutussa kerrottava asia todellisuudessa on. Yksinkertaiseksi luokiteltu aihe voi olla todellisuudessa monimutkaisempi, mutta se on voitu yksinkertaistaa juttuun. Esimerkiksi Östgaardin (1969) mukaan uutismediat yrittävät tehdä sisältönsä mahdollisimman yksinkertaiseksi kahdella tavalla. Ensinnäkin yliarvostetaan uutisia, joilla on yksinkertainen rakenne. Toiseksi suositaan sellaisia uutisia, joita voi yksinkertaistaa. (Östgaard, 1969, 34–37; ks. myös Galtung & Ruge 1970 (1965), 261- 273.) Aineistossa yksiselitteisiä ja selkeitä aiheita on valtaosa enemmistö. Ruotsia koskevista uutisista yksiselitteisiä on 93,7 prosenttia ja Viroa koskevista 97,2 prosenttia. Yksinkertaisuus näyttäisi selkeästi olevan yksi uutiskriteeri sekä Viron että Ruotsin politiikasta uutisoitaessa.

Taulukko 6: Aiheiden luonne 2

	Ruotsi		Viro	
	Juttua	Prosenttia	Juttua	Prosenttia
Yksiselitteinen, selkeä	134	93,7 %	69	97,2 %
Moniselitteinen, vaikea	9	6,3 %	2	2,8 %
Epäselvä	0	0,0 %	0	0,0 %

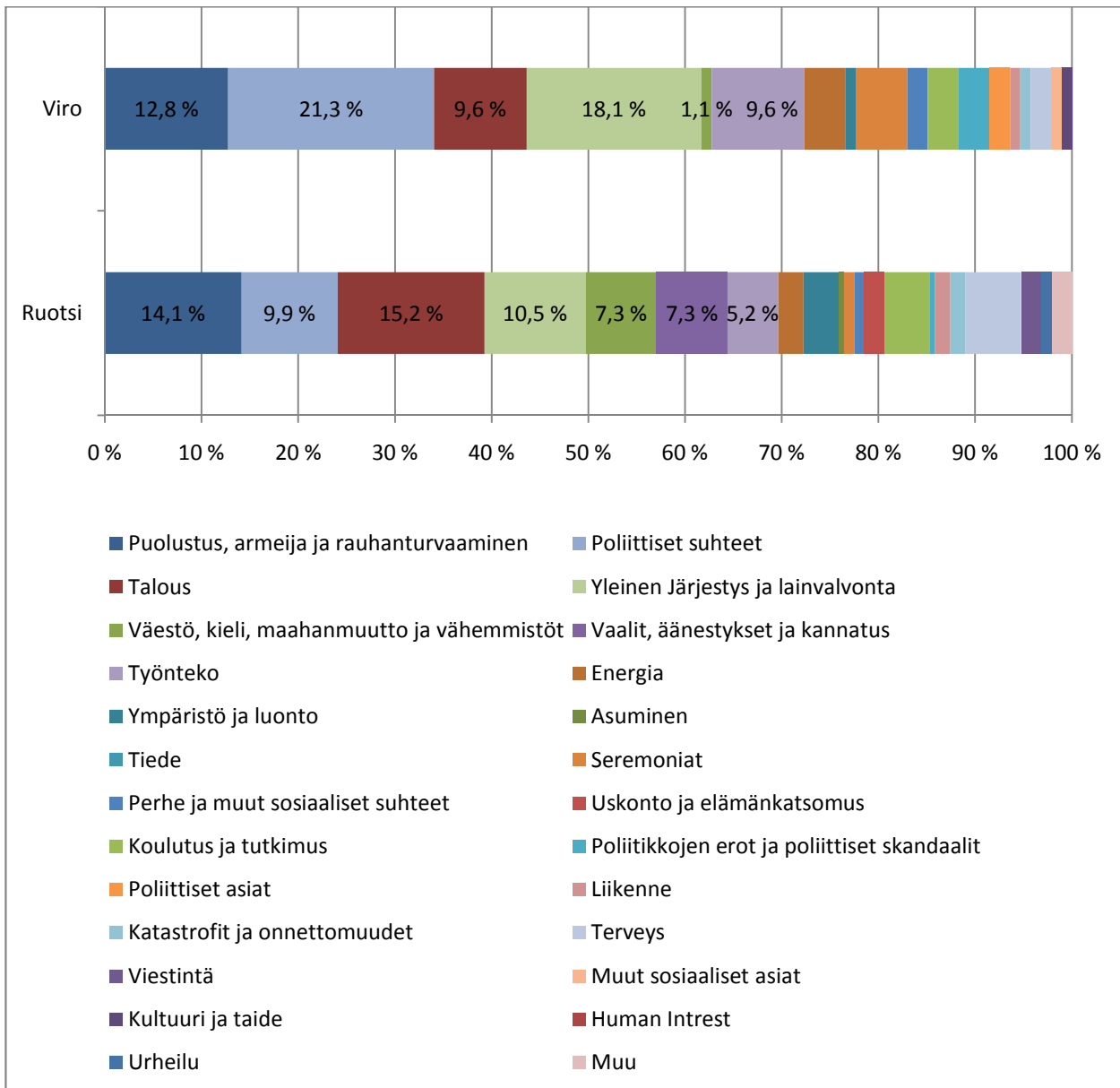
Koodausrunko mahdollisti jokaisesta jutusta enintään kahden aiheen kirjaamisen. Läheskään kaikista jutusta ei löytynyt kirjattavaksi yhtä aihetta enempää. Kaksi aihetta kirjasiin Ruotsia koskevista uutisista 48 jutusta ja Viroa koskevista uutisista 23 jutusta. Kaksi aihetta on koodattu esimerkiksi pitkästä jutusta, jossa kerrottiin Ruotsin pääministerin Reinfeldtin lupanneen kansalle työtä ja kuvailtiin, kuinka hän on toteuttanut talouspolitiikkaa (16.9.2008 STT277). Kyseisestä jutusta on koodattu aiheet työnteko ja talous. Kaiken kaikkiaan kirjasiin aiheita yhteensä 191 Ruotsia koskevista uutisista ja 94 Viroa koskevista uutisista.

Aineistossa painottuvat molempien maiden kohdalla selkeästi seuraavat neljä aihealuetta: puolustus, armeija ja rauhanturvaaminen; talous; poliittiset suhteet; yleinen järjestys ja lainvalvonta. Hvitfetin (1985, 18) mukaan todennäköisyys, että tapahtumasta tulee uutinen, kasvaa, jos tapahtuma käsittelee perinteistä kovaa asia-aihetta, kuten politiikkaa, taloutta, rikosta tai onnettomuutta. Viron ja Ruotsin politiikan uutisoinnin sisälläkin tämä uutiskriteeri pitää paikkansa. Aineistossani kaikki painottuneet aiheet ovat kovia aiheita ja perinteisiä asia-aiheita. Sosiaalipolitiikka on naapurimaasta kertovissa uutisissa vähemmistössä verrattuna talouspolitiikkaan. Tulokset täsmäävät myös aiempiin tutkimuksiin, joissa on todettu kovien aiheiden, kuten politiikan ja talouden, korostuvan ulkomaan uutisissa (esim. Kivikuru 1992; Sreberny-Mohammadi 1985; Vehmas 1964). Vaikka sekä Ruotsin ja Viron uutisoinnissa painottuivat selvästi samat aiheet molemmissa, on painottuneiden aiheiden järjestyksessä erojakin. Ruotsista kerrottiin enemmän taloudesta kuin Virossa. Ruotsin uutisoinnista talousaiheita oli 15,2 prosenttia ja Viron uutisoinnissa vain 9,6 prosenttia. Tämä on ehkä hieman yllättävää, sillä Viron talous lienee syvemmällä laman kourissa kuin Ruotsin, vaikka toki myös Ruotsissa on talousongelmia. Talouden painottumista aineistossa yleensä saattaa selittää nykyinen talouskriisi. Yleisestä järjestyksestä ja lainvalvonnasta puolestaan kerrotaan Virossa uutisoidessa 18,1 prosentissa jutuista, kun taas Ruotsista uutisoidessa aihepiiristä kerrotaan vain 10,5 prosentissa jutuista. Numeroissa saattaa näkyä Virossa räiskynyt patsaskriisin oikeudenkäynti. Joka tapauksessa politiikan sisällä rikosten ja yleisen järjestyksen uutisointi on yllättävän suurta. Ensimmäisenä ei yhdistäisi rikoksia politiikkaan. Aihepiiriluokassa toki näkyvät mielenosoitukset, joista uutisointiin yleensä siitä näkökulmasta, että syntyikö mielenosoituksesta mellakointia. Mukana on myös poliitikkojen oikeudenkäyntejä. Rikos ja järjestysuutisoinnin painottuminen sopii

hyvin uutiskriteeriteoriaan. Rikokset nimittäin täyttävät useammankin uutiskriteerin. Rikokset ovat usein yllättäviä. Niissä saattaa olla skandaalin makua, etenkin kun poliitikko on osapuolena rikoksessa. Rikokset ovat myös negatiivisia. (ks. esim. Galtung & Ruge 1970 (1965), 261–273.)

Viron uutisoinnissa korostuvat selvästi Ruotsin enemmän myös poliittiset suhteet. Virossa poliittisista suhteista on uutisoitu 21,3 prosenttia, kun Ruotsista poliittisista suhteista on uutisoitu vain 9,9 prosenttia. Taustalla tässä voi olla Viron ja Neuvostoliiton väliset suhteet. Etenkin Georgian kriisin aikaan Viron suhteet Neuvostoliittoon olivat esillä. Ruotsista puolestaan on uutisoitu Viroa selkeästi enemmän kahdesta aihealueesta. Ensimmäinen on väestö, kieli, maahanmuutto ja vähemmistöt. Ruotsin uutisoinnissa aihepiiristä on kerrottu 7,3 prosentissa uutisista, kun Viron uutisoinnissa vastaava luku on lähes olematon 1,1 prosenttia. Asiaa selittänee Ruotsin vahva suomalaisvähemmistö. Ruotsin aineistossa suomalaisvähemmistön asioita käsitellään ainakin muutamassa uutisessa. Esimerkiksi kerrotaan, että Ruotsin koululaitoksessa syrjitään kielivähemmistöjä, kuten suomalaisvähemmistöä (7.11.2008 STT 232). Virossa asuvista suomalaisista ei kerrottu mitään. Toisaalta Ruotsista uutisoitiin myös homoavioliittoja koskevasta laista (21.1.2009 STT204). Viron homoseksuaalit eivät aineistossa näy, eikä venäläisvähemmistöäkään valtavasti käsitellä. Toinen aihe, josta Ruotsista uutisoidaan aineistossa selkeästi Viroa enemmän, on vaalit, äänestykset ja kannatusluvut. Ruotsista aihepiiristä uutisoidaan 7,3 prosentissa uutisista. Viron uutisoinnissa aihealuetta ei käsitellä ollenkaan. Eroa ei selitä mikään vaalivuosi. Molemmissa maissa oli toki kesäkuussa 2009 Europarlamenttivaalit (Europarlamenttivaalit, 2009), mutta mitään muita vaaleja ei Ruotsissakaan tutkimusajalle osunut. Ruotsin europarlamenttivaaleista uutisoidaan aineistossa muutamaa otteeseen. Esimerkiksi kerrotaan, että moni ruotsalainen ei tiedä europarlamenttivaalien lähestymisestä (20.5.2009 STT 096). Virossa ei kerrota mitään europarlamenttivaalien osalta. Pelkkä europarlamenttivaalien erilainen käsittely ei kuitenkaan selitä vielä eroa. Ruotsista nimittäin uutisoidaan useita kertoja maan hallituksen ja poliittisten puolueiden kannatuslukujen vaihtelusta. Esimerkiksi kerrotaan, että Ruotsin päähallituspuolueen maltillisen kokoomuksen kannatus on kasvussa (15.3.2009 STT210). Virolaisten puolueiden kannatuksesta ei Suomen Tietotoimiston jutuissa lukijoille, kuuntelijoille ja katselijoille kerrota tutkimusaikana. Ilmeisesti Ruotsin puoluekannatuksen nähdään olevan mielenkiintoisempaa suomalaisille kuin Viron puoluekannatuksen. Poliitiikan uutisoinnin osalta journalismin trendinä pidetty viihteellistyminen loistaa tässä aineistossa poissaolollaan. Human interest -aihepiiriin ei kummastakaan maasta tule yhtään juttua. Alla olevasta kuvioista (kuvio 1) näkyy aihepiirien jakautuminen tutkimusaineistossa ja prosentit suurimmista aihepiireistä.

Kuvio 1: Juttujen aiheiden jakautuminen

Kuviosta näkyy, että Ruotsin kohdalla aineisto jakautuu eri aihepiireihin hieman tasaisemmin kuin Viron osalta. Ruotsista on kerrottu asioita useammasta aihepiiristä kuin Virosta. Ruotsin uutisointi jakautuu koodausrungon 21 eri aihepiiriin, kun Viron uutisointi jakautuu vain 18 aihepiiriin. Lisäksi Ruotsin aineisto jakautuu tasaisemmin näihin eri aihepiireihin. Ruotsista saa siten ehkä monipuolisemman kuvan Suomen Tietotoimiston uutisoinnin perusteella kuin Viron uutisoinnista, sillä maan politiikasta kerrotaan erilaisemmista aiheista kuin Viron uutisoinnissa. Tarkemmat prosenttiluvut ja juttumäärät aihepiireissä ovat nähtävillä taulukkona liitteissä (Liite 2).

7.3 Juttujen kohdennukset

Aiheiden lisäksi jutuista on koodattu myös se, mihin juttu kohdistuu. Jutun kohdennus voi olla maan sisällä valtakunnallisella tai paikallisella tasolla. Esimerkiksi juttu, joka kertoo mielenosoituksesta Malmössä, kohdentuu Ruotsin sisäiseksi ja paikalliseksi. Juttu voi kohdentua myös ulkopolitiikkaan. Jos juttu kertoo Viron ja Suomen tiivistävän yhteistyötään energia-asioissa, kohdentuu juttu tällöin EU:n ulkopuoliseen ulkopolitiikkaan. Jos taas kyseessä olisi G20 kokous Tukholmassa, kohdentuisi juttu globaaliksi. Nato-kokous, johon Viro osallistuu, kohdentuu kansainvälisiin järjestöihin. Valtaosa aineiston jutuista kohdentuvat maan sisäisiin asioihin valtakunnan tasolle. Ruotsista kertovissa jutuissa näin on 56,6 prosentissa ja Virossa kertovissa jutuissa 50,7 prosentissa. Toiseksi suurin määrä kohdentuu EU:n ulkopuoliseen ulkopolitiikkaan. Ruotsista kertovista jutuista 22,4 prosenttia kohdentuu tähän ja Virossa kertovista jutuista 29,6 prosenttia. Maan sisäisistä paikallisista asioista kerrotaan Ruotsin uutisoinnissa 7,0 prosentissa ja Viron uutisoinnissa 2,8 prosentissa. Ruotsin politiikasta kerrotaan siis hitusen enemmän asioista, jotka koskettavat vain tiettyä osaa maasta, kuin Viron politiikasta. Suuri osa paikallisista asioista kertovista jutuista on mielenosoituksia. Virossa ei mielenosoituksista kerrota. Syynä tähän eroon voi olla se, että Virossa ei ole välttämättä sattunut isoja mielenosoituksia tutkimusaikaan. Viron politiikan uutisointi puolestaan kohdentuu Ruotsin politiikan uutisointia enemmän kansainvälisiin järjestöihin. Ero on lähes viisi prosenttiyksikköä, eli ei kuitenkaan kovin suuri, mutta suuntaa antava. Syynä eroon kohdennuksessa vaikuttaisi olevan Nato. Viro osallistumisesta Naton kokouksiin ja toimintaan kerrotaan joitakin kertoja. Esimerkiksi kerrotaan Naton kokouksesta Tallinnassa, jossa punnittiin Ukrainan kelpoisuutta Natoon (12.11.2008 STT 277). Muita merkittäviä eroja ei maiden välillä ole tässä luokituksessa. Alla olevasta taulukosta (taulukko 7) on nähtävissä tarkat luvut juttujen kohdennuksista.

Taulukko 7: Juttujen kohdennukset

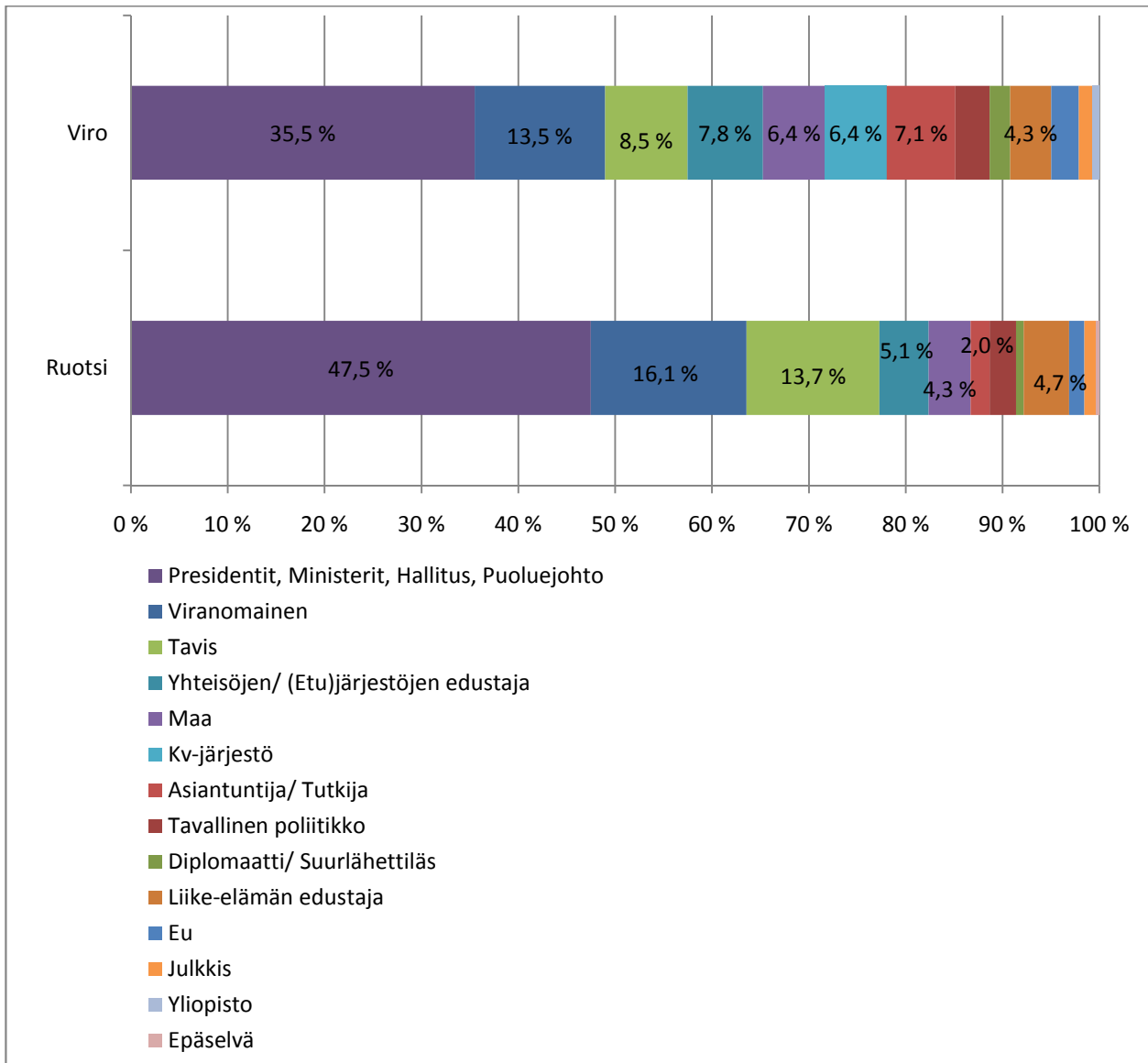
	Ruotsi		Viro	
	Juttua	Prosenttia	Juttua	Prosenttia
Maan sisäinen, paikallinen/alueellinen	10	7,0 %	2	2,8 %
Maan sisäinen, valtakunnallinen	81	56,6 %	36	50,7 %
Ulkopolitiikka, muu kuin EU	32	22,4 %	21	29,6 %
Ulkopolitiikka, EU	17	11,9 %	7	9,9 %
Globaali	2	1,4 %	1	1,4 %
Kansainväliset järjestöt	1	0,7 %	4	5,6 %

7.4 Juttujen toimijat

Yhtenä uutiskriteerinä on pidetty kuulumista eliittiin. Mitä korkeampi asema henkilöllä on, sitä vähemmän häneltä vaaditaan uutisiin pääsyyn. Mitä matalampi asema, sitä dramaattisempia tapahtumien on oltava, jotta pääsee uutisiin. (Galtung & Ruge 1970 (1965), 265–266, 272, 281.) Olenkin koodannut aineistoni toimijoiden mukaan selvittääkseni, miten paljon eliitit hallitsevat politiikan aineistossa. Henkilötoimijoiden lisäksi olen koodannut myös instituutioita, kuten poliisin, ministeriön ja EU:n. Yhdestä jutusta olen koodannut enintään kolme toimijaa. Viron 71 jutun aineistosta olen koodannut 141 toimijaa ja Ruotsin 143 jutun aineistosta olen saanut 255 toimijaa. Molempien maiden aineistossa on siis lähes sama määrä toimijoita. Yhdessä jutussa on keskimäärin 1,87 toimijaa Ruotsin aineistossa ja 1,98 toimijaa Viron aineistossa. Useimmissa jutuissa (Viro 74,6 % ja Ruotsi 58,0 %) on vähintään kaksi toimijaa, mutta vain joissakin (Viro 23,9 % ja Ruotsi 20,3 %) on kolme toimijaa. Eliitit painottuvat aineistossa voimakkaasti. (ks. kuvio 2 seuraavalta sivulta.) Tämän luokituksen tuloksia voidaan pitää vain suuntaa antavina. Näen kuitenkin, että toimijoiden yleinen esiintymisjärjestys on luotettava. Poliitiikan eliittejä, eli presidenttejä, ministereitä, hallitusta, puolueita ja puoluejohtoa, on aineistossa Viron osalta 35,5 prosenttia ja Ruotsin osalta 47,5 prosenttia. Viron osalta politiikan eliittejä on kymmenisen prosenttia vähemmän kuin Ruotsin osalta. Galtungin ja Rugen kriteerit ovat toisistaan riippuvaisia. Jos tapahtuma ei täytä yhtä kriteeriä, voi se kompensoida täyttämällä erityisen hyvin toisen kriteerin. (Galtung & Ruge 1970 (1965), 270, 272.) Kaukaisemmasta maasta uutisoidessa, voidaan kompensoida uutisoimalla enemmän eliiteistä tai uutisoimalla negatiivisemmin. Eliittien osalta Viro on tässä aineistossa Ruotsia läheisempi maa Suomelle. Ero on kuitenkin hyvin pieni ja pidän tämän luokituksen lukuja vain suuntaa antavina. Eliittien painottumisessa on mielenkiintoista myös se, että oikeastaan monet toimijaryhmät, joita tutkimusaineistosta löytyi, ovat eliittejä. Tavallisetkin poliitikot ovat eliittiä, samoin diplomaatit ja liike-elämän edustajat. Ainoastaan tavikset eivät selkeästi ole eliittejä. Yhteisöjen ja (Etu)järjestöjenkin edustajista osa voitaisiin laskea eliiteiksi. Joten tutkimuksessa eliiteistä siis painottuvat eliittien eliitti. Kaikkein korkeimmassa asemassa olevat painottuvat. Tältä osin tutkimustulokseni vastaavat siis erityisen hyvin aiempaa uutiskriteeriteoriaa (ks. esim. Koivisto 2008, 77–79, 91; Sreberny-Mohammadi 1985). Olen tähän asti tarkastellut presidenttejä, puoluejohtoa, hallitusta ja ministereitä yhdistettynä. Erittelen nyt vielä hieman näitä ryhmiä erikseen. Tutkimuksessani presidenttejä enemmän painottuvat ministerit. Ruotsin aineistossa sekä ministerit (17,3 %) että hallitus (14,1 %) ovat kumpikin enemmän esillä kuin pääministeri (6,3 %). Viron aineistossa hallitus toimijana on hyvin vähän esillä (2,8 %), mutta ministerit (22,0 %) ovat selvästi enemmän esillä kuin presidentti (7,8 %). (ks. Liite3) Presidentin kohdalla asiaa selittänee

politiikan käytännöt. Ministerit yhdessä tekevät käytännön politiikkaa enemmän kuin yksi presidentti. Tämä luokituksen tuloksia voi kuitenkin pitää vain suuntaa antavina, joten ministerien, presidenttien ja hallitusten väliset erot ovat sen verran pieniä, etteivät ne ole kovin merkittäviä. Seuraavasta kuviosta (kuvio 2) näkyy kaikkien toimijoiden jakautuminen ja prosentit suuremmista toimijaryhmistä.

Kuvio 2: Juttujen toimijat

Toiseksi eniten esillä aineistossa ovat viranomaiset, kuten poliisit, tuomioistuimen edustajat ja puolustusvoimien johtajat. Viranomaisia on Viron aineistossa 13,5 prosenttia ja Ruotsin aineistossa 16,1 prosenttia. Kolmanneksi pääsevät tavalliset ihmiset, eli tavikset. Heitä on Viron aineistossa 8,5 prosenttia ja Ruotsin aineistossa 13,7 prosenttia. Taviksiksi on koodattu paljon

mielipidetutkimusten vastaajia ja mielenosoittajia. Tällöin tavikset ovat päässeet esille enimmäkseen ryhmänä. Ryhmänä tavikset ovat Ruotsin aineistossa 24 jutussa ja yksilöinä 9 jutussa. Viron aineistossa tavikset ovat enemmän yksilöinä (8 jutussa) kuin ryhmänä (6 jutussa). Viron aineistossa yksilönä on paljon syytettyjä ja epäiltyjä patsaskiistan ja yhden vakoilutapauksen vuoksi. Jo Herbert Gans (1979) huomasi, että tuntemattomat pääsevät uutisiin yleensä viidessä eri roolissa: mielenosoittajina, uhreina, lainrikkojina, äänestäjinä ja gallupeihin vastaajina tai osallistujina epätavallisissa toiminnoissa. Eniten tuntemattomat ihmiset pääsevät esiin silloin, kun he ovat mielenosoittajina. (Gans 1979, 8–15.) Omat tulokseni vastaavat siis paljon Gansin tuloksia. Tavikset ovat esillä politiikan uutisoinnissa Ruotsista etenkin mielenosoittajina sekä äänestäjinä ja gallupeihin vastaajina. Ruotsin aineistossa taviksia on hieman enemmän kuin Viron aineistossa. Tämä kumoaa eliittien osalta esitetyn oletuksen, että Viro olisi Ruotsia hieman läheisempi. Taviksia on todettu näkyvän enemmän nimenomaan läheisemmistä maista uutisoidessa (esim. Koivisto 2008, 84–86). Tosin on taas muistettava, että tämän luokituksen tuloksia voi pitää vain suuntaa antavina. Syy, miksi Ruotsista taviksia on enemmän, on uutisointi mielipidetutkimuksista. Ruotsista on uutisoitu useista mielipidetutkimuksista ja tutkimuksista, joissa tavikset ovat vastaajan roolissa (17 kertaa), mutta Virosta ei ole uutisoitu yhdestäkään.

Ruotsin aineistossa kansainväliset järjestöt eivät ole toimijoina ollenkaan, kun Viron uutisoinnin toimijoista niitä on 6,4 prosenttia. Viroa koskevissa jutuissa kansainvälisenä järjestönä on usein Nato, mikä selittää eroa, sillä Ruotsi ei kuulu Natoon, mutta Viro kuuluu. Neljänneksi eniten molempien maiden osalta on toimijoita ryhmässä Yhteisöjen/(Etu)järjestöjen edustajat. Virosta tähän kuuluu 7,8 prosenttia toimijoista ja Ruotsista 5,1 prosenttia toimijoista. Liike-elämän toimijat ovat melko vähän esillä aineistossa, mikä johtunee rajauksesta politiikkaan. Selvät talousjutut on suljettu pois aineistosta. Liike-elämän toimijoita on Virosta 4,3 prosenttia ja Ruotsista 4,7 prosenttia. Asiantuntija ja tutkija toimijoiden osalta maiden välillä on pieni ero. Ruotsista tähän kategoriaan kuuluu toimijoista vain 2,0 prosenttia, kun Virosta kategoriassa on 7,1 prosenttia, ero ei kuitenkaan ole tilastollisesti merkittävä.

7.5 Tapahtumien sävyt

Kaikki aineiston jutut on koodattu sen mukaan, onko niissä esiintyvä tapahtuma positiivinen vai negatiivinen. Negatiivisen ja positiivisen määrittelyyn olen käyttänyt Gieberin (1955) käyttämää luokittelua aiheesta. Gieberin mukaan negatiiviset tapahtumat käsittelevät sosiaalisia ristiriitoja ja disorganisaatiota ja positiiviset sosiaalista kiinteyttä ja yhteistoimintaa (ks. lisää s. 48–49). Jaottelun

avulla juttujen tapahtumat oli melko helppo koodata, mutta joissakin jutuissa saattoi olla piirteitä sekä negatiivisesta että positiivisesta. Nämä jutut on koodattu epäselviksi. Koodauksen tulokset ovat tapahtuman sävyn osalta huolestuttavat ja ennakko-oletusteni mukaiset. Ruotsista suurin osa (60,1 %) politiikan uutisten tapahtumista on positiivisia, kun taas Virossa suurin osa (57,7 %) politiikan uutisten tapahtumista on negatiivisia. Alla olevasta taulukosta (taulukko 8) selviävät tarkemmat lukemat.

Taulukko 8: Juttujen sävyt

	Ruotsi		Viro	
	Juttua	Prosenttia	Juttua	Prosenttia
Negatiivinen	44	30,8 %	41	57,7 %
Positiivinen	86	60,1 %	25	35,2 %
Epäselvä	13	9,1 %	5	7,0 %

Ero politiikan uutisoinnissa maiden kohdalla on selkeä ja merkittävä negatiivisuuden ja positiivisuuden osalta. Jos lukija saa kuvansa naapurimaista STT:n politiikan uutisoinnin perusteella, saa hän selvästi negatiivisemmän kuvan Virossa kuin Ruotsista. Virossa tuleva mielikuva on pääosin yhteiskunnan hajaannusta, rikoksia, disorganisaatiota, ongelmia ja kiistoja. Ruotsista saatu vaikutelma taas on pääosin sosiaalista kiinteyttä, yhteistoimintaa ja yhteiskunnan normaalia toimintaa. Se ei voi olla vaikuttamatta STT:n yleisön, eli suomalaisten, mielikuviin maista. Tulosten perusteella voi sanoa, että uutiskriteereissä on selkeä ero maiden kohdalla. Galtungin ja Rugen yksi uutiskriteereistä on, että mitä negatiivisempi tapahtuma on seurauksiltaan, sitä todennäköisemmin siitä tulee uutinen (Galtung & Ruge 1970 (1965), 265–273). Myös muut ovat pitäneet negatiivisuutta yhtenä uutiskriteerinä (esim. Hvitfelt 1985, 120; Golding & Elliot 1979, 114–122.) Negatiivisuus-kriteeri näyttäisi olevan selvästi merkittävämpi Virossa uutisoidessa kuin Ruotsista uutisoidessa Suomen Tietotoimistossa, ainakin politiikan uutisoinnissa. Virossa voimakkaasti tutkimusaikana iskenyt talouskriisi voi ehkä kuitenkin olla negatiivisuutta jossain määrin selittävä asia. Virossa hallitus joutui tekemään urakalla töitä, jotta maan talous saataisiin pysymään kurissa. Toisaalta aiemmin aihepiiriluokituksessa selvisi, että Virossa uutisoidaan aineistossa suhteessa selkeästi vähemmän politiikan talousaiheista kuin Ruotsista ja työnteoaiheista uutisoidaan vain hieman enemmän Virossa kuin Ruotsista (ks. lisää s. 62–64). Siten voisikin päätellä, että talouskriisi ei selittä ainakaan kokonaan eroa negatiivisen uutisoinnin määrässä maiden välillä. Huomioon on myös otettava se, että Ruotsissakin kärsittiin tutkimusaikana talouskriisistä, vaikka Virossa kriisi kohteli karkeammin käsin kuin Ruotsia. Negatiivisemmän uutisoinnin taustalla voi olla myös osin se, että Virossa (18, 1 %) uutisoidaan enemmän rikoksia ja yleistä järjestystä koskevista politiikan aiheista kuin Ruotsista (10,5 %). (ks. lisää s.62–63.) Tällaiset aiheet näyttäytyvät useammin

negatiivisena kuin positiivisena, sillä rikokset ovat nimenomaan negatiivisia jaottelussa positiiviseen ja negatiiviseen. Joka tapauksessa negatiivisuus on tutkimustulosten perusteella vahvempi uutiskriteeri Virosta uutisoidessa kuin Ruotsista uutisoidessa, ainakin politiikan uutisoinnissa.

7.6 Konfliktisuus

Aineisto on koodattu myös sen mukaan, onko jutussa konfliktia vai ei. Esimerkiksi Shoemakerin ja Reesen (1996, 1991) uutiskriteerilistauksessa konfliktisuus on yksi kriteeri. Golding ja Elliot (1979, 114–122) puhuvat draamasta yhtenä uutiskriteerinä. Konflikti onkin yksi draaman keino, jolla saadaan tarinaan potkua. Tämä koodaus oli melko helppo tehdä. Tulokset koodauksen osalta ovat molempia maita koskevissa jutuissa miltei samat. Pienet erot jäävät koodauksen virhemarginaaliin. Ruotsista uutisoidaan konflikteista 43,4 prosentissa maan aineistosta ja Virosta uutisoidaan konflikteista 46,5 prosentissa maan aineistosta. Ruotsista siis uutisoidaan konflikteista hieman vähemmän kuin Virosta, mutta pitäisin kolmen prosentin eroa niin pienenä, ettei siitä voi vetää suuria johtopäätöksiä. Hieman suurempi osa jutuista molemmista maista ovat siis sellaisia, joissa ei ole konfliktia. Konfliktisuus-uutiskriteeri on samankaltainen molemmista maista uutisoitaessa. Gans (1979) on todennut 1970 luvulla, että valtaosa uutisista käsittelee ylipäättään erilaisia konflikteja. Omassa tutkimuksessani hieman suuremmissa osassa jutuista ei ole konfliktia. Naapurimaiden kohdalla konfliktisuus siis lienee merkityksettömämpi uutiskriteeri kuin muutoin tai sitten jotain on muuttunut mediamaailmassa. Todennäköisesti kyse on kuitenkin siitä, että läheisistä maista kerrotaan vähemmän konflikteista kuin kaukaisista. Koivisto (2008, 75–76) havaitsi, että EU- maista ja Suomesta uutisoidaan vähemmän konflikteista kuin kaukaisemmista maista. Se selittäisi totuttua vähäisempää konflikteista uutisointia omassa aineistossani. Alla olevasta taulukosta (taulukko 9) näkyy vielä konfliktisuuden esiintyminen aineistossa.

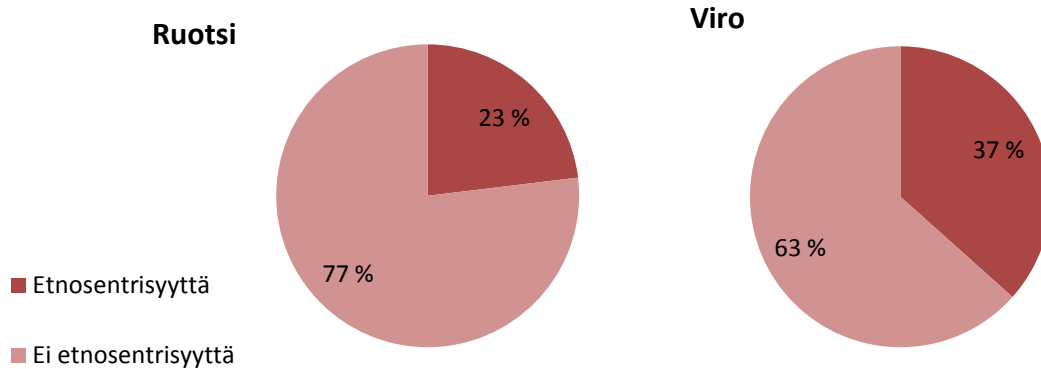
Taulukko 9: Konfliktisuus jutuissa

	Ruotsi			Viro		
	Konflikti	Ei-konfliktia	Epäselvä	Konflikti	Ei-konfliktia	Epäselvä
Juttuja	62	80	1	33	38	0
Prosenttia	43,4 %	55,9 %	0,7 %	46,5 %	53,5 %	0,0 %

7.7 Ethnosentrisyys

Etnosentrisyyden on sanottu olevan tekijä, joka kuvaa parhaiten kulttuurista läheisyyttä. Oma maa esiintyy usein uutisoinnissa niistä maista, joiden kanssa oma maa on paljon tekemisissä. Pietiläisen mielestä oman maan mukanaolo kuvaa myös maiden välisiä valtasuhteita: osa maista on Suomessa uutisarvoisia ainoastaan silloin, kun niiden tapahtumat liittyvät jollakin tavoin Suomeen tai suomalaisiin. Toisten maiden tapahtumilla on arvoa niiden itsensä tai tapahtumien merkitysten vuoksi. Pietiläisen mukaan Viro on selvin esimerkki maasta, jonka uutisarvoon Suomen ja suomalaisten osuus vaikuttaa merkittävästi. (Pietiläinen 1998b, 86, 101–102.) Olenkin koodannut aineistoni etnosentrisyyden mukaan. Aineistoni antamat tulokset näyttäisivät tukevan ainakin jossain määrin Pietiläisen tulkintoja. Virosta uutisoidessa Suomi tai suomalaiset ovat jotenkin mukana 36,6 prosentissa uutisoinnista. Toisaalta valtaosassa Viron uutisoinnista (63,4 %) etnosentrisyyttä ei ole läsnä. Ethnosentrisyys näyttäisi kuitenkin olevan hieman tärkeämpi kriteeri Viron politiikan uutisoinnissa kuin Ruotsin politiikan uutisoinnissa, sillä Ruotsin aineistossa Suomi tai suomalainen on mukana vain 23,1 prosentissa jutuista. (ks. kuvio 3 seuraavalta sivulta.) Tämä on yli kymmenen prosenttiyksikköä vähemmän kuin Viron aineistossa. Ero on tilastollisesti merkittävä. Virosta uutisoidessa tapahtumassa täytyy olla mukana suomalainen tai Suomi useammin kuin Ruotsista uutisoidessa, jotta tapahtumasta tulee politiikan uutinen. Vuoden 1995 uutisvirtatutkimuksessa havaittiin, että eniten ulkomaan uutisissa käsiteltiin Suomea itseään (Pietiläinen 1998a, 20–21). Tämän tutkimuksen aineistossa suurimmassa osassa uutisista käsitellään muita kuin Suomea, vaikka toki etenkin Viron uutisoinnissa Suomi on usein mukana. Erona vuoden 1995 uutisvirtatutkimukseen on kuitenkin se, että sen tulokset suhteutuvat Suomen esiintymiseen kaikesta ulkomaan uutisaineistosta. Silloin vertaillaan pitkää listaa maita ja Suomea niiden joukossa sekä sitä, mikä listan maista esiintyy useimmin. Tässä tutkimuksessa tarkastellaan vain kahta naapurimaata ja ainoastaan politiikan uutisointia, joten tutkimustulokset eivät ole keskenään verrattavissa suoraan.

Kuvio 3: Etnosentrisyys jutuissa

Olen tarkastellut etnosentrisyyttä myös hieman lähemmin. Olen koodannut sen, onko kyseessä suomalainen toisessa maassa vai muunmaalainen Suomessa. Kyseessä tässä voi olla myös esimerkiksi suomalaisen poliitikon lausunnon kuohuttaminen toisessa maassa. Tällöin kyseessä on suomalainen toisessa maassa. Selvästi yleisempää molempien maiden aineistossa on ”suomalainen toisessa maassa” kuin ”muunmaalainen Suomessa”. Tässä tulokset molempien maiden kohdalla ovat samansuuntaiset. Alla oleva taulukko (taulukko 10) näyttää tarkat lukemat.

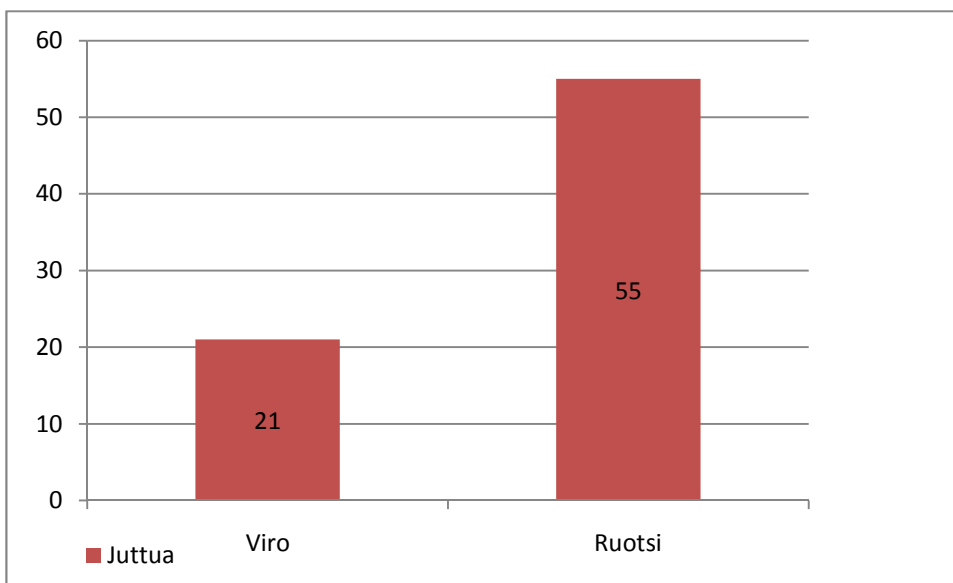
Taulukko 10: Etnosentrisyys eriteltynä

	Ruotsi		Viro	
	Juttua	Prosenttia	Juttua	Prosenttia
Suomalainen toisessa maassa	21	14,7 %	16	22,5 %
Muunmaalainen Suomessa	12	8,4 %	10	14,1 %
Ei kumpikaan	110	76,9 %	45	63,4 %

Varsinaisessa aineistossani ei ole mukana juttuja, joissa on vain mainittu esimerkin omaisesti Ruotsi tai Viro tai verrattu Suomea kyseisiin maihin. Juttujen koodaaminen olisi vääristänyt tuloksia, sillä jutut kertovat Suomesta, eivätkä ole ulkomaan uutisointia. Päätin kuitenkin laskea, kuinka monessa tällaisessa politiikan jutussa viitataan Ruotsiin ja kuinka monessa Viroon. Jutut ovat samalta ajalta kuin muukin aineisto, eli joka toiselta kuukaudelta politiikan vuonna 2009–2009. Mukana ovat kaikki Suomesta kertovat politiikan jutut, joissa mainitaan Viro tai Ruotsi. Esimerkiksi näistä Suomi-jutuista tyypillisessä jutussa kerrotaan Suomessa tehdystä lääkeneuvonnan lakiesityksestä, johon mallia on otettu Ruotsista (30.11.2008 STT013). Mukana on myös sellaisia juttuja, jossa vertaillaan EU-maita eri sukupuolten palkkaerojen suhteen. Jutussa kerrotaan Suomen sijoittumisesta vertailussa ja verrataan Suomen sijoitusta Viroon (3.3.2009 STT245). Juttujen laskennan tulokset antavat mielenkiintoisen näkökulman etnosentrisyyteen ja valtasuhteisiin maiden

välillä. Suomea koskevissa jutuissa mainitaan Viro yhteensä 21 jutussa ja Ruotsi 55 jutussa. Ruotsi on siis esillä yli tuplasti enemmän kuin Viro. Suomen Tietotoimiston journalismissa Suomea verrataan selvästi enemmän Ruotsiin kuin Viroon. Ruotsi nähdään nimenomaan isoveljenä, josta on hyvä ottaa mallia ja johon vertaaminen asettaa oman maan mittatikun. Viroon verrataan selvästi vähemmän. Tähän toki voi vaikuttaa se, että Suomi nähdään osaksi pohjoismaita, joihin Viro ei lukeudu. Toiseen pohjoismaahan vertaaminen on luonnollista. Perinteisesti päähuomio ulkomaan uutisoinnissa kohdistuu siihen geopoliittiseen alueeseen, johon kuulutaan (Nordenstreng 1985, 61). Viro on ollut myös itsenäinen valtio vasta vähän aikaa. Tottumus vertaamisesta Ruotsiin tulee paljon pidemmältä ajalta. Tulokset kertovat silti myös läheisyydestä. Ruotsi nähdään läheisempänä kuin Viro. Lisäksi lukemat vahvistavat etnosentrisyydlukuja, joissa Virossa on Ruotsia enemmän sellaisia politiikan uutisia, jotka tulevat merkittäviksi Suomen tai suomalaisten mukana olon kautta. Valtasuhde Viroon on erilainen kuin Ruotsiin.

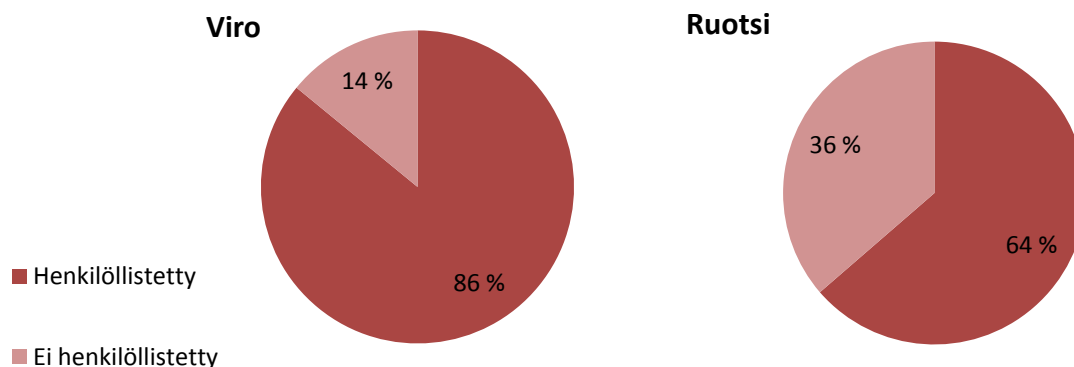
Kuvio 4: Juttumäärät Suomijutuista, joissa maa on mainittu

7.8 Henkilöllistäminen

Henkilöllistämistä pidetään useissa teorioissa yhtenä uutiskriteerinä. Mitä enemmän tapahtuma voidaan nähdä henkilön kautta tai henkilön toimintana, sitä todennäköisemmin siitä tulee uutinen. (Galtung & Ruge 1970 (1965), 265–266, 272, 281; Golding & Elliot 1979, 114–122 ;Hvitfelt 1985, 120; Schulz 1982, 152–153.) Tutkimusaineistossa Viroa koskevista jutuista selvästi suurempi osa (85,9 %) on henkilölistetty kuin Ruotsia koskevista uutisista (63,6 %). Alla oleva kuvio (kuvio 5) näyttää erotuksen.

Kuvio 5: Henkilöllistäminen jutuissa

Henkilöllistäminen näyttäisikin olevan kriteeri, jota sovelletaan jonkin verran enemmän Viron politiikan uutisoinnissa kuin Ruotsin politiikan uutisoinnissa. Henkilöllistämisen taso, jota omassa koodauksessani vaadittiin, on hyvin alhainen. Jo se riitti, että jutussa on tuotu ylipäättään esiin jokin henkilö pelkkien lukujen ja instituutioiden sijaan. Tulosta voi tulkita niin, että Virossa tapahtuman on useammin täytettävä myös henkilöllistäminen-kriteeri kuin Ruotsissa, jotta siitä tulee uutinen. Toisaalta eroa voi selittää myös Suomen Tietotoimiston kirjeenvaihtajien erilaisina tekemisen tapoina. Tukholmassa ja Tallinnassa on molemmissa yksi kirjeenvaihtaja. Kirjeenvaihtajat tekevät suuren osan omaa asemamaataan koskevista STT:n uutisista.

7.9 Relevanssi

Relevanssi, eli merkittävyys, on yksi uutiskriteeri (ks. esim. Schulz 1982, 152–153; Shoemaker & Reese 1996, 1991; Hvitfelt 1985, 120; Ahmavaara 1975, 117–119). Kysymys on siitä, ketä uutinen koskettaa ja kuinka laajasti uutinen koskettaa. Toisin sanoen relevanssi mittaa tapahtuman vaikutusten laajuutta. Tutkimuksessa olen mitannut relevanssia sillä perusteella, vaikuttaako jutun asia suuren ihmismäärän arkeen. Luokitukseni mittaa sekä tapahtuman vaikutusten laajuutta että vaikutusten painoa, eli vaikutuksia STT:n yleisöön suomalaisiin. Olen korostanut koodauksessani sitä, että tapahtuma vaikuttaa suureen osaan maan taviksista. Esimerkiksi mielenosoitusten ja rauhanturvatehtävien ei ole laskettu koskettavan taviksia, sillä ne vaikuttavat vain pieneen osaan. Sen sijaan korotukset eläkkeeseen koskettavat suurta osaa kansaa. Suomen Tietotoimiston politiikan uutisointi Virossa vaikuttaa selvästi harvemmin taviksiin kuin politiikan uutisointi Ruotsista. Viron uutisoinnista taviksiin vaikuttaa vain 35,3 prosenttia, kun Ruotsin uutisoinnista tavisten elämään vaikuttaa 53,2 prosenttia. Suurin osa relevanteista uutisista koskettaa oman maan kansalaisia, mutta

molempien maiden uutisoinnissa noin kymmenisen prosenttia koskettaa myös suomalaisia. Siis painoa STT:n yleisön kannalta on vain noin 10 prosentissa uutisoinnista. Alla olevasta taulukosta (taulukko 11) näkyvät tarkemmat luvut aiheesta.

Taulukko 11: Juttujen relevanssi

	Ruotsi		Viro	
	Juttua	Prosenttia	Juttua	Prosenttia
Koskettaa koko maailmaa	2	1,4 %	0	0,0 %
Koskettaa suomalaisia	17	11,9 %	7	9,9 %
Koskettaa maan kansalaisia	57	39,9 %	18	25,4 %
Ei kosketa suoraan taviksia	67	46,9 %	46	64,8 %

Jostain syystä Ruotsin politiikan uutisoinnissa relevanssi vaikuttaisi olevan tärkeämpi uutiskriteeri kuin Viron politiikan uutisoinnissa. Viron uutisoinnissa selvästi suurin osa uutisoinnista ei kosketa suoraan taviksia. Ruotsin uutisoinnissa hieman yli puolet koskettaa jonkin maan taviksia. Kuitenkin, kun puhutaan uutisista, jotka koskettavat suomalaisia, ovat maat samalla tasolla. Jos uutinen vaikuttaa suomalaisiin, uutisoidaan se riippumatta siitä, kummasta maasta uutinen tulee.

7.10 Tunteisiin vetoavuus

Lippmann on jo vuonna 1924 sanonut, että uutisen pitää herättää yleisön tunteet (Hadenius & Weibull 1989, 257). Myös esimerkiksi Schulz (1982, 152–153) on listannut tunteet yhdeksi uutiskriteeriksi. Tunteisiin vetoavuuden suhteen uutisoinnissa ei ole käytännössä mitään eroa maiden välillä. Suurin osa politiikan uutisoinnista näistä maista ei vetoa lukijan tunteisiin. Vauvoja ei pussailla, eikä traagisia tarinoita pääosin valuteta kansalaisten korville. Vain hieman yli 19 prosenttia molempien maiden aineistoista vetoaa tunteisiin. Aineiston koodaajana tuntumani on, että luvussa näkyy kuolemaa, epäoikeuden mukaista kohtelua ja häitä. Esimerkiksi tunteisiin vetoaa uutinen, jossa kerrottiin kolumbialaisten sissien vapauttaneen ruotsalaisvangin ja kuinka vankina ollut pääsi vuosien vankeuden jälkeen puhumaan poikansa kanssa puhelimesta (18.3.2009 STT 007). Suurin osa aineistosta, eli yli 80 prosenttia molempien maiden kohdalla, ei vetoa erityisesti tunteisiin. Tunteisiin vetoavuutta ei voi pitää kovin tärkeänä uutiskriteerinä politiikan uutisoinnissa kummastakaan maasta. Se pikemmin tuo lisäarvoa joihinkin uutisiin, jotka sattuvat tunteisiin vetoamaan. Poliitiikan uutisoinnissa tunteisiin vetoavuus ei ilmeisesti ole yhtä tärkeä uutiskriteeri kuin muussa uutisoinnissa. Poliitiikan uutisointi on siinä mielessä kuivempaa kuin vaikkapa urheilu.

Taulukko 12: Tunteisiin vetoavuus jutuissa

	Ruotsi		Viro	
	Juttua	Prosenttia	Juttua	Prosenttia
Vetooa tunteisiin	28	19,6 %	14	19,7 %
Ei vetoa tunteisiin	115	80,4 %	57	80,3 %

7.11 Odotettavuus

Galtungin ja Rugen (1970 (1965), 261–273) mukaan tapahtuman pitää sopia tiettyyn, tuttuun muottiin, eli olla odotettava, jotta se huomataan ja määritellään uutiseksi. Ihminen huomaa sellaisen, mitä odottaa tapahtuvaksi. Toisaalta uutiseksi kuitenkin nousee uutiseksi tunnistettavien joukosta sellainen, joka on yllättävä tai poikkeava. (Galtung & Ruge 1970 (1965), 261–273.) Määrittelin odotettavaksi sellaisen, joka kuuluu poliittiseen päiväjärjestykseen. Toimituksessa osataan odottaa tapahtuviksi politiikassa tavallisia asioita. Poliitikoilta odotetaan lakiesityksiä, budjettineuvottelujen ajankohdat tiedetään etukäteen ja niin edelleen. Yllättäviä ovat asiat, jotka poikkeavat päiväjärjestyksestä. Esimerkiksi hallituksen hajoaminen on yllättävää. Tutkimuksessa politiikan uutisointi osoittautui varsin odotettavaksi. Viron uutisoinnissa odotettavia uutisia on 80,3 prosenttia ja Ruotsin uutisoinnissa 88,1 prosenttia. Loput ovat yllättäviä. Vaikuttaisi siis siltä, että STT uutisoi siitä, mistä odottaa politiikan uutisia tulevan. Journalismin käytäntöjen valossa tämä on tuttua. Skuppeja on vain pieni osa uutisista. Suurin osa näyttäisi olevan odotettavia politiikan uutisia, joita kaikissa medioissa voidaan ennakoita. Kokemukseni mukaan STT:ssä, kuten muissakin medioissa, suunnitellaan uutisointia paljon jo ennakkoon. Ennalta tiedetään, että Ruotsin parlamentti äänestää telekuuntelulaista tietyinä päivinä ja että tuona päivänä aiheesta tehdään uutinen. Viron osalta yllättävien uutisten määrää nostaa hieman skandaalit politiikassa. Aineistoon mahtuu ministerin ero ja vakoojan löytyminen. Molempia skandaaleja puidaan useassa jutussa, mikä näkyy tuloksissa. Alla olevasta taulukosta (taulukko 13) näkyvät tarkemmat luvut.

Taulukko 13: Tapahtumien odotettavuus

	Ruotsi		Viro	
	Juttua	Prosenttia	Juttua	Prosenttia
Odotettava	126	88,1 %	57	80,3 %
Yllättävä	17	11,9 %	14	19,7 %
Epäselvä	0	0,0 %	0	0,0 %

8. LOPUKSI

Tässä tutkielmassa on analysoitu Suomen Tietotoimiston politiikan uutisia Ruotsista ja Virosta. Aineistossa on kaiken kaikkiaan 214 juttua, jotka on tutkittu määrällisen sisällön erittelyn keinoin. Tutkimuksen tarkoituksena on ollut selvittää, onko Viron ja Ruotsin politiikan uutisoinnin uutiskriteereissä eroja. Molemmat maat ovat kuitenkin Suomelle läheisiä naapurimaita ja läheisiä myös kulttuurihistoriallisesti. Vedän tässä luvussa yhteen tutkimuksen tulokset, pohdin tutkimuksen yleistettävyyttä ja tutkimusmetodin antia tutkimukselle sekä mahdollisten jatkotutkimusten hyötyä.

8.1 Yhteenveto

Tutkimuksen perusteella voi todeta, että uutiskriteereissä on eroja STT:n Viron ja Ruotsin politiikan uutisoinnissa. Suurin ero on negatiivisuudessa. Virosta enemmistö jutuista on negatiivissävytteisiä, kun taas Ruotsista suurin osa jutuista on positiivissävytteisiä. Tulos on siinä mielessä huolestuttava, että suomalaisten mielikuvat toisesta maasta muotoutuvat osin median antaman kuvan perusteella. Näillä mielikuvilla on erittäin tärkeä rooli maiden kansalaisten välisessä kanssakäynnissä, kaupankäynnissä ja matkailussa. Mielikuvat vaikuttavat päätöksiin siitä, minne halutaan matkustaa ja kuinka virolaista tai ruotsalaista naapuria kohdellaan. Jos toisesta maasta uutisoidaan negatiivisemmin kuin toisesta, vaikuttaa se mielikuviin maista. STT:n vaikutus suomalaisten mielikuviin on varsin laaja, koska pienempien maakuntalehtien ulkomaan uutisointi koostuu usein lähes täysin STT:n uutisoinnista. Mielikuviin vaikuttaa myös se, että uutisoitavat aiheet ovat monipuolisempia Ruotsista uutisoidessa kuin Virosta uutisoidessa. Virosta saa median kautta tietoa tietyistä politiikan aiheista, kun taas Ruotsista saa tietoa useammista politiikan aihealueista. Toinen merkittävä ero uutiskriteereissä on etnosentrisyydessä. Viron uutisoinnissa Suomen tai suomalaisten mukanaololla uutisessa on suurempi merkitys kuin Ruotsin uutisoinnissa. Viron politiikan uutisoinnissa on siis enemmän uutisia, jotka tulevat merkityksellisiksi ja ylittävät uutiskynnyksen suomalaisten tai Suomen mukanaolon vuoksi. Tämä kieli maiden välisistä valtasuhteista. Viro nähdään alisteisena Suomelle toisin kuin Ruotsi, joka puolestaan on vertailukohta. Suomea koskevilla jutuilla Suomea verrataan Ruotsiin kaksi kertaa enemmän kuin Viroon. Myös henkilölistäminen on läsnä selvästi enemmän Viron politiikan uutisoinnissa kuin Ruotsin politiikan uutisoinnissa. Mutkat suoriksi vedettynä tapahtuman Virosta täytyy olla negatiivisempi, etnosentrisempi ja henkilölistetympi, kuin tapahtuman Ruotsista, päästäkseen uutiseksi. Uutiskriteerien eron lisäksi tutkimuksessa selvisi, että Ruotsista ylipäättään uutisoidaan puolet enemmän kuin Virosta. Tämä antaa viitteitä siitä, että Viron poliittisten tapahtumien täytyy

kokonaisuudessaan olla voimakkaampia ja täyttää paremmin useampi uutiskriteeri kuin Ruotsin poliittisten tapahtumien, jotta ne pääsevät uutiseksi. Poikkeuksen sääntöön tekee relevanssi. Ruotsin politiikan uutiset vaikuttavat selvästi enemmän ruotsalaisten tavallisten ihmisten arkielämään, kuin Viron politiikan uutiset vaikuttavat virolaisten tavallisten ihmisten elämään.

Erot uutiskriteereissä kertovat Suomen ja naapurimaiden läheisyydestä. Uutisoinnin määrä on jo selvä merkki siitä, että Ruotsi koetaan läheisempänä tai tärkeämpänä maana kuin Viro. Myös negatiivisempi uutisointi Virosta, kieli siitä, että Ruotsi koetaan läheisemmäksi. Aiemmissa tutkimuksissa on todettu, että mitä kaukaisempi maa, sitä negatiivisempi tapahtuman on oltava ylittääkseen uutiskynnyksen. Luvussa neljä totesin, että molemmilla mailla on paperilla Suomen kanssa läheiset suhteet sekä kulttuurihistoriallisesti, taloudellisesti, matkailullisesti ja väestön kannalta. Lisäksi Suomella on yhteisiä poliittisia intressejä molempien maiden kanssa. Kuitenkin paperillakin Ruotsi näyttäisi hieman Viroa läheisemmältä. Yhteistä historiaa on pidemmältä ajalta, suomalaisia asuu enemmän Ruotsissa kuin Virossa ja yhteistyön perinteet Ruotsin kanssa ovat vankemmat. Useissa aiemmissa tutkimuksissa on huomattu, että valtioiden ominaisuudet ja piirteet saattavat vaikuttaa valtion uutisarvoon. Tällaisia piirteitä voivat olla esimerkiksi koko, väestömäärä, bruttokansantuote, aiemmat kolonialistiset siteet, kieli ja talouden tila (Wu 1998, 498, 501). Ruotsi on suurempi sekä kooltaan, että väestömäärältään kuin Viro. Lisäksi sen bruttokansantuote on korkeampi ja suomalaiset osaavat enemmän ruotsin kieltä kuin viroa. Läheisyyden lisäksi nämä seikat selittänevät sitä, miksi Ruotsista on uutisoitu enemmän kuin Virosta. Ruotsi on paitsi läheisempi myös valtioiden hierarkiassa korkeammalla kuin Viro. Myös uutiskriteerit maista uutisoidessa viittaavat siihen, että maiden todellisessa etäisyydessä on eroa. Viro on hieman etäisempi kuin Ruotsi, eikä naapurimaita koske täysin sama uutiskynnys ja samanasteinen uutiskriteeristö. Jos maat olisivat yhtä läheiset, ei erojakaan uutiskriteereissä pitäisi olla. Eräänlainen pikkuveli–isovelji-asetelma siis näyttäisi ehkä olevan mukana uutisoinnissa Virosta ja Ruotsista.

Kaikissa uutiskriteereissä ei kuitenkaan ollut selkeitä eroja. Yhtäläisyyksiä on itse asiassa enemmän kuin eroavaisuuksia. Ovathan Suomen suhteetkin maihin kuitenkin eroavaisuuksistaan huolimatta läheisiä molempiin. Tutkimuksen tulokset ovat samansuuntaisia odotettavuuden, yksinkertaistamisen, konfliktisuuden, toimijoiden, tunteisiin vetoavuuden ja aiheen luonteiden osalta. Yhtäläiset uutiskriteerit politiikan uutisoinnissa kertoivat jotain yleisesti uutiskriteereistä. Tämän tutkimuksen tulokset vastaavat vahvasti aiempia teorioita toimijoista uutisissa. Tuloksissa eliitit painottuvat toimijoina voimakkaasti. Etenkin eliittien eliitit, eli ministerit, hallitus, puolueet ja

puoluejohtajat sekä presidentit, ovat esillä eniten. Rivikansanedustajia on harvassa jutussa. Tavalliset ihmiset eivät edelleenkään näy politiikan uutisissa kovin paljon muutoin kuin ryhminä, eli mielenosoittajina, äänestäjinä ja mielipidetutkimusten vastaajina. Uutiskriteerit ovat perinteisiä myös aiheiden suhteen. Kuten aiemmissakin tutkimuksissa, myös tässä tutkimuksessa kovat aiheet painottuvat. Poliitiikka jo sinänsä on kova aihealue, mutta sen sisälläkin kovat aiheet, kuten talouspolitiikka, puolustuspolitiikka, poliittiset suhteet sekä oikeus- ja rikosaiheet, painottuvat. Human intrest loistaa poissa olollaan, eivätkä jutut vetoa lukijan tunteisiin kovin usein. Konflikteja on hieman alle puolessa jutuista. Poliitiikan uutiset Virosta ja Ruotsista vaikuttaisivatkin olevan erittäin usein tyypillisiä, vanhan koulukunnan uutisia, joissa käsitellään ”tärkeää” asia-aihetta ja joissa toimijoina ovat johtavat poliitikot. Yksi silmään pistävä seikka uutisoinnissa on uutisten odotettavuus. Suurin osa uutisista tiedetään etukäteen tulevaksi. Tiedetään, että on tulossa tiedotustilaisuus tai tiedetään päivämäärä ja kellonaika, jolloin lakiehdotuksesta äänestetään. Poliitiikan uutiset osoittautuivat erittäin odotettaviksi uutisiksi. Yllätyksiä tuli vain joistakin skandaaleista. Usein uutiset kertovat prosesseista, jotka ovat aktualisoituneet tapahtumaksi jossakin kohdassa prosessia. Lisäksi uutiset ovat tavallisesti yksinkertaisia tai yksinkertaistettuja ja helposti ymmärrettäviä. Uutiskriteerit näyttäisivät tutkimuksen perusteella säilyneen suureksi osaksi ennallaan ainakin politiikan uutisoinnissa.

8.2 Pohdintaa

Uskon, että tutkimustulokset ovat jossakin määrin yleistettävissä kaikkiin uutiskriteereihin Virosta ja Ruotsista uutisoitaessa. Eliitit varmasti painottuvat uutisoinnissa yleensäkin. Konfliktisuus, etnosentrisyys, relevanssi, odotettavuus ja yksinkertaistaminen sekä henkilölistäminen lienevät ainakin sellaisia kriteerejä, jotka eivät vaihtelee uutisoinnin aihealueissa. Prosesseihin sen sijaan ehkä vaikuttaa politiikan erityisyys, sillä poliitikassa kestää pitkään ennen kuin laki saadaan säädettyä. Uutisoinnin sävy voi hieman vaihdella myös. Olettaisin ainakin kulttuuriuutisten olevan kokonaisuudessaan hieman positiivisempia kuin rikosuutisten. Lisäksi koko uutisointia tarkastellessa perinteiset aihealueet ehkä painottuisivat hieman vähemmän ja human intrest sekä viihteellisyys enemmän. Olisikin mielenkiintoista toistaa tutkimus uutiskriteereistä laajemmalla aineistolla siten, että tutkisi kaikkia uutisaihealueita, ei pelkästään politiikkaa. Se antaisi kattavamman kuvan uutiskriteereistä STT:n Viron ja Ruotsin uutisoinnissa.

Uutiskriteerit riippuvat siitä mediaorganisaatiosta, jonka sisällä toimitaan. STT kertoo tyylikirjassaan arvioivansa uutisarvoa uutisten merkityksen, yllättävyyden, kiinnostavuuden,

ajankohtaisuuden ja läheisyyden perusteella. Merkittävyys syntyy inhimillisistä, taloudellisista tai poliittisista vaikutuksista. Ruotsin ja Viron politiikan uutisoinnista kymmenisen prosenttia uutisista on relevantteja, eli merkityksellisiä, suomalaisille taviksille. Poliittisia tai taloudellisia vaikutuksia eivät koodaukseni arvioineet. Yllättäviä uutisista on alle 20 prosenttia. Kiinnostavuutta ei yhtenä kokonaisuutena tutkimuksessa arvioitu tutkimuksessa. STT:n määritelmässä kiinnostavia ovat usein esimerkiksi traaginen asia, kuten nuoren kuolema, lapsen katoaminen. Myös kiistely lisää STT:n mukaan kiinnostavuutta. Tunteisiin vetoavuutta ja konfliktisuutta voi siis jossain määrin verrata kiinnostavuuteen. Tunteisiin politiikan uutiset eivät kovin usein vetoa ja konfliktisuuttakin on politiikan uutisissa alle puolessa. Ajankohtaisuutta ei tekstejä tutkimalla pystynyt ainakaan tämän tutkimuksen rajoitteissa tutkimaan. Läheisyys sen sijaan tämänkin tutkimuksen perusteella vaikuttaisi olevan tärkeä uutiskriteeri. STT:n uutiskriteereissä on myös mainittu, että johtavassa asemassa olevan henkilön toimilla on merkittävyyttä. Aineistossa johtavassa asemassa olevat toimijat painottuvat. Pikaisella silmäyksellä aineiston uutiskriteerit eivät näyttäisi täysin vastaavan STT:n mainittuja uutiskriteerejä. Toisaalta politiikan uutisointi on vain yksi pieni osa STT:n uutisoinnista. Koko STT:n uutisointi voi hyvinkin vastata tyylikirjassa mainittuja uutiskriteeripainotuksia. Tutkimuksen tavoitteena ei myöskään ollut tutkia, vastaavatko kriteerit. Siksi koodausrunko ei vastaa näitä STT:n määrittelyjä. Se vastaa enemmän aiemman uutiskriteeriteorian määrittelyjä. Tutkimuksen perusteella ei siksi voi päätellä pätevästi, toteutuvatko STT:n mainitsevat uutiskriteerit aineistossa. Se olisi toisen tutkimuksen paikka.

Uutiskriteereissä STT:n Viron ja Ruotsin uutisoinnissa on eroja. Laadullinen tutkimus tästä samasta aineistosta saattaisi valaista eroja tarkemmin ja antaa enemmän syitä siihen, miksi eroja on. Suomen Tietotoimiston uutiset täyttävät hyvin pitkälle myös pienten maakuntalehtien ulkomaan uutisvivut. Siksi tämä tutkimus heijastaa paitsi STT:n uutisointia myös lähes suoraan maakuntalehtien ulkomaan uutisointia. Täytyy kuitenkin ottaa huomioon, että, jos uutiskriteereitä tarkasteltaisiin pidemmältä aikaväliltä, voisivat tulokset olla erilaisia. Tällä hetkellä esimerkiksi länsimaiden taloustilanne saattaa näkyä tuloksissa. En kuitenkaan usko, että tutkimuksen aikajanan laajentaminen poistaisi kaikkia eroja. Yksi politiikan vuosikin on melko pitkä tutkimusaika. On muistettava, että tutkimuksessa on kyse nimenomaan kahden naapurimaan uutisoinnista, eikä sinänsä koko ulkomaan uutisoinnista, joten tuloksia ei voi yleistää kaikkeen ulkomaan uutisointiin. Mielenkiintoista olisikin tutkia naapurisuus uutisointia vielä tarkemmin. Tutkimuksen tuloksia olisi valaisevaa verrata siihen, minkälaisena uutiskriteerit maiden uutisoinnissa Suomesta näyttäytyvät. Tutkimuksen tuloksissa näkyy luultavasti vielä se, että Viro on ollut itsenäinen vasta vähän aikaa. Mielenkiintoista olisikin toistaa tämä tutkimus kahdenkymmenen vuoden päästä uudella aineistolla.

Tutkimusaikana STT:n Tallinnan kirjeenvaihtajan paikka päätettiin lopettaa. Kirjeenvaihtajilla on yleensä STT:n ulkomaan uutisten tekijöistä parhaat mahdollisuudet haastatella ihmisiä tapahtumapaikalla. Kotitoimituksesta käsin on se vaikeampaa. Tulevaisuudessa Virosta siis todennäköisesti uutisoidaan entistä vähemmän ja tavallisia ihmisiä on Viron uutisoinnissa myös entistä vähemmän. Tämä on harmi, sillä Viro on Venäjän ja Ruotsin ohella Suomelle ja suomalaisille tärkeä kaupankäynnin ja yhteistyön kumppani. Se on matkakohde ja ulkomaalaisen työvoiman lähde. Kirjeenvaihtajan paikan lopettaminen asettaa sen eriarvoiseen asemaan uutisoinnissa verrattuna Ruotsiin ja Venäjään, jossa kirjeenvaihtajan paikat säilyvät. Tämän tutkimuksen toistaminen myöhemmin antaisi tuloksia siitä, miten kirjeenvaihtajan paikan lopettaminen vaikuttaa uutisointiin ja uutiskriteereihin. Nyt muutoksen seurauksia voi vain arvailla.

Määrällisen tutkimuksen pyrkimys on tuottaa objektiivinen kuva tutkittavasta asiasta, eli tässä tutkimuksessa uutiskriteereistä. En kuitenkaan usko, että millään tutkimuksella voidaan tuottaa täysin objektiivista kuvaa tutkittavasta asiasta. Tutkijan suhde tutkittavaan asiaan, oletukset, maailmankuva sekä tausta ja näiden seurauksena tehdyt valinnat vaikuttavat aina tutkimuksen tuloksiin. Tässäkin tutkimuksessa on valittu tutkia uutiskriteereitä tietystä näkökulmasta, eli tiettyjen uutiskriteeriteorioiden pohjalta ja aineiston pohjalta. Lisäksi olen valinnut tutkia uutiskriteerejä uutisista ja niiden luomasta mediatodellisuudesta. En ole tutkinut tapahtumien reaalisia ominaisuuksia. Toisenlaisten lähtökohtien valitseminen olisi voinut vaikuttaa myös tutkimuksen tuloksiin. Tutkimuksen tuloksista on esimerkiksi pääteltävissä se, että STT:n politiikan uutisoinnin uutiskriteerit ovat melko perinteisiä ja vastaavat uutiskriteeriteorioita. Toisaalta nämä uutiskriteeriteoriat ovat myös tutkimuksen lähtökohta. Niiden avulla on luotu tutkimuksen koodausrunko, joka kysyy tiettyjä kysymyksiä aineistolta. Toisenlainen koodausrunko olisi ehkä voinut antaa toisenlaisia vastauksia. Koodausrunгон määrittelyt vaikuttavat mielestäni erittäin paljon tutkimuksen tuloksiin. Olenkin vahvasti sitä mieltä, että kriittisin vaihe määrällisessä sisällön erittelyssä on koodausrunгон luominen. Se on samalla myös metodin heikkous. Heikko koodausrunko tuottaa heikon tutkimuksen. Toinen metodin heikkous on sen karkeistava vaikutus. Rajatapaukset luokittelussa on vain laitettava johonkin luokkaan, mutta tuloksissa eivät näy nyanssit luokkien sisällä. Aineisto jää sille yksityiskohtaisuuden tasolle, jolle koodausrunko on jätetty. Jos jostain seikasta haluaa jälkeenpäin tarkempaa tietoa, vaatii se tämän seikan uudelleen koodaamista.

Metodina määrällinen sisällön erittely saavuttaa sen, että tulokset eivät perustu lähinnä siihen tuntumaan, jonka tutkija saa tekstejä lukiessaan, kuten laadullisessa tutkimuksessa. Tulokset ovat numeroita. Kun aloin saada tuloksia tästä tutkimuksesta, olivat tulokset erilaisia kuin pelkät tuntemukseni aineiston perusteella. Pelkästään lukemalla aineistoa olivat mielikuvani aineistosta esiintyvistä uutiskriteereistä jyrkempiä kuin itse luvut. Määrällinen sisällön erittely mahdollistaa myös laajemman aineiston tutkimisen kuin laadullinen tutkimus. Se edesauttaa mahdollisimman objektiivisen tutkimuksen tekemistä. Aineisto on edustavampi kuin suppeammassa laadullisessa tutkimuksessa. Tässäkin tutkimuksessa vain kymmenen tai kahdenkymmenen jutun valinta olisi vääristänyt tutkimustuloksia, sillä tutkittava ilmiö on laaja. Uutiskriteerit eivät ole samoja joka päivä, vaan uutiskriteeriteorian esittämän kokonaisuuden toteutuminen vaatii pidemmän aikavälin. Mielestäni määrällinen sisällön erittely soveltuukin hyvin juuri uutiskriteereiden tutkimiseen uutisista.

Uutiskriteeriteoria on omalla tavallaan erityinen teoria. Ennen ensimmäisiä uutiskriteeriteorioita oli journalismia tehty jo pitkään. Teoria on jälkityöstetty. Se on luotu tutkimalla olemassa olevaa. Myöhemmin teoriaa on täydennetty, kun journalismi itse on muuttunut. Esimerkiksi journalismin viihhteellistyminen on tuonut teoriaan viihdearvon huomioimista lisää. Itse teoria ei niinkään ole ohjannut journalismia. Sen tavoitekaan ei ole ollut ainakaan suurimmassa osassa tapauksia normatiivinen tai journalismin suuntaa parempaan vievä. Toisaalta on vaikea sanoa, minkälaiset uutiskriteerit olisivat sellaiset, että journalismista tulisi parempaa. On selvää, etteivät uutiskriteerit esimerkiksi voi olla tismalleen samanasteiset kaikkien maailman maiden kohdalla. Muutoin ulkomaansivuja täytyisi olla kymmeniä enemmän kuin nyt. Normatiivisuuden puutteen hyvä puoli on se, että teoria ottaa huomioon journalismin kaupallisuuden vaatimukset. Kaupallisessa maailmassa uutisten on myytävä ja uutiskriteeriteoriassa tämä näkyy etenkin niissä teorioissa, joissa on lisätty teoriaan kilpailullisia aspekteja ja resurssien harkintaa. Ehkä uutiskriteereitä voisi kuitenkin hieman päivittää. Esimerkiksi politiikan uutisoinnissa voisi pohtia sitä, ovatko talouspolitiikkaa pehmeämmät aiheet, kuten sosiaalipolitiikka, kuitenkin yhtä tärkeitä tai enemmänkin tärkeitä yleisölle. Yhtä kaikki uutiskriteerien muokkauksessa tärkeintä ovat yleisön tarpeet, kiinnostus ja yleisölle sekä omalle yhteiskunnalle tärkeistä seikoista kertominen.

9. LÄHDELUETTELO

9.1 Kirjallisuus ja artikkelit

- Ahmavaara, Yrjö (1975) Informaatio: Informatiivisen joukkotiedotuksen perusteet. 3. Uudistettu painos. Helsinki: Weilin+Göös.
- Alasuutari, Pertti (1994) Laadullinen tutkimus. 2.uudistettu painos. Tampere: Vastapaino.
- Boyd-Barrett, Oliver (1980) The International News Agencies. London: Constable.
- Boyd-Barrett, Oliver & Rantanen, Terhi (1998) News agencies: News agencies in Europe. Julkaistu teoksessa Briggs, Adam & Copley, Paul (ed) (1998) The Media : An Introduction. New York: Longman. s. 52–64.
- Boyd-Barrett, Oliver & Rantanen, Terhi (2000) European National News Agencies: The End of an Era or a New Beginning? Julkaisussa Journalism vol. 1 (1). London, Thousand Oaks, CA & New Delhi: Sage. s. 86–105.
- Brighton, Paul & Foy, Dennis (2007) News Values. Los Angeles, London, New Delhi & Singapore : Sage.
- Bruun, Mikko; Koskimies, Ilkka & Tervonen, Ilkka (1989) Uutisoppikirja. Toinen painos. Helsinki: Tammi.
- Eide , Martin (1992) Nyhetens interesse. Nyhetsjournalistikk mellom tekst og kontekst. Oslo: Universitetsforlaget.
- Fichtelius, Erik (1997) Nyhetsjournalistik. Tio gyllene regler. Stockholm: Sveriges Utbildningsradio AB.
- Fishman, Mark (1982) News and Nonevents. Making the Visible Invisible. Julkaistu teoksessa James S. Ettema and D. Charles Whitney (ed) Individuals in Mass Media organisations: Creativity and Constraint. Beverly Hills, London, New Delhi: Sage. s. 219–240.

- Gans, Herbert J. (1979) *Deciding What's News. A Study of CBS Evening News, NBC Nightly News, Newsweek and Time*. New York: Pantheon Books.
- Galtung, Johan & Ruge, Mari Holmboe 1970 (1965) *The Structure of Foreign News. The Presentation of The Congo, Cuba and Cyprus Crises in Four Foreign Newspapers*. Julkaistu teoksessa Tunstall, Jeremy (ed) *Media Sociology A Reader* (1970). London: Constable. s.259–298. Artikkelin ensi julkaistu teoksessa *Journal of International Peace Research*, 1 (1965) s. 64–90.
- Galtung, Johan & Vincent, Richard C. (1992) *Global Glasnost. Toward a New World Information and Communication Order?* Cresskill (N.J): Hampton Press.
- Gieber, Walter (1999 (1964)) *News is What Newspapermen Make It*. Julkaistu teoksessa Tumber H. (ed.) (1999) *News A Reader*. Oxford: Oxford University Press. s. 218–223.
- Golan, Guy J (2008) *Where in the World is Africa? Predicting Coverage of Africa by US Television Networks*. Julkaisussa *International Communication Gazette* (2008) Vol. 70. No. 1. Los Angeles, London, New Delhi and Singapore: Sage. s. 41–57.
- Golding, Peter & Elliott, Philip (1979) *Making the News*. London: Longman.
- Haataja, Lauri (1987) *Jälleenrakentava Suomi*. Julkaistu teoksessa Zetterberg, Seppo (toim.) *Suomen historian pikkujättiläinen*. Helsinki: WSOY. s. 737–845.
- Hadenius, Stig & Weibull, Lennart (1989) *Massmedier. En bok om press, radio och tv*. 4. Helt omarb. uppl. Stockholm: Bonniers.
- Hemánus, Pertti (1990) *Johdatus tiedotusoppiin 2, Journalistiikan perusteet*. Helsinki: Yliopistopaino.
- Huovila, Tapani (1990) *Uutiskynnys ylittyy*. Helsinki: Tietopaketti.
- Hvitfelt Håkan (1985) *På Första sidan. En studie i nyhetsvärdering*. Stockholm: Beredskapsnämnden för psykologiskt försvar.

- International Press Institute, IPI (1953) *The Flow of News*. Zurich: IPI.
- Keränen, Jorma (1987) *Kustaa Vaasa ja Uskonpuhdistuksen aika*. Julkaistu teoksessa Zetterberg, Seppo (toim.) *Suomen historian pikkujättiläinen*. Helsinki: WSOY. s. 127–179.
- Kielitoimiston sanakirja 2, osa , L-R (2006) *Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 140*. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuslaitos, Gummerus Kirjapaino.
- Kivikuru, Ullamaija (1990a) *Tinned Novelties or creative culture. A Study on the role of Mass media Communication in Peripheral Nations*. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Kivikuru, Ullamaija (1990b) *Muinaisjäänne vai villakoiran ydin. Keskustelua paikallisuudesta tiedonvälityksessä*. Helsingin yliopisto. Tiedotusopin laitos. Julkaisuja. Sarja 1 A;1990, 8. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Kivikuru, Ullamaija (1998) *Epilogi: Koskaan et muuttua saa?* Julkaistu teoksessa Kivikuru, Ullamaija & Pietiläinen, Jukka (toim.) *Uutisia yli rajojen. Ulkomaan uutisten maisema Suomessa*. Helsinki: Helsingin yliopiston Lahden tutkimus ja koulutuskeskus. s. 220–221.
- Kivikuru, Ullamaija ja 56 opiskelijaa (1992) *Uutismylly pyörii. Katsaus kolme päivän uutis- ja ajankohtaisohjelmatarjontaan Helsingissä*. Helsingin yliopisto. Viestinnän laitos. Julkaisuja. Sarja 2 C; 1/92. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Kivikuru, Ullamaija & Pietiläinen, Jukka (toim.) (1998) *Uutisia yli rajojen. Ulkomaan uutisten maisema Suomessa*. Helsinki: Helsingin yliopiston Lahden tutkimus ja koulutuskeskus.
- Kivikuru, Ullamaija & Rantanen, Terhi (1998) *Uutisvälitys*. Julkaistu teoksessa Kivikuru, Ullamaija & Pietiläinen, Jukka (toim.) *Uutisia yli rajojen. Ulkomaan uutisten maisema Suomessa*. Helsinki: Helsingin yliopiston Lahden tutkimus ja koulutuskeskus. s. 132–154.
- Krippendorff, Klaus (2004) *Content Analysis. An Introduction to Its Methodology. Second Edition*. Thousand Oaks, London, New Delhi: Sage.
- Laine, Antti (1987) *Suomi sodassa*. Julkaistu teoksessa Zetterberg, Seppo (toim.) *Suomen historian pikkujättiläinen*. Helsinki: WSOY. s. 705–735.

- Lauristin, Marju & Vihalemm, Peeter (1993) *The Balts - West of The East, East of the West*.
Julkaistu teoksessa Høyer, Svennik; Lauk, Epp ja Vihalemm, Peeter (ed.) *Towards a Civic Society: The Baltic Media's Long Road to Freedom*. Tartu: Nota Baltica. s. 13–40.
- Lippmann, Walter (1999 (1922)) *Public Opinion*. Julkaistu teoksessa Tumber H. (ed.) (1999) *News a Reader*. Oxford: Oxford University Press. s. 5–10
- Mäntylä, Ilkka (1987a) *Suurvaltakausi*. Julkaistu teoksessa Zetterberg, Seppo (toim.) *Suomen historian pikkujättiläinen*. Helsinki: WSOY. s.181–271.
- Mäntylä, Ilkka (1987b) *Kustavilainen aika*. Julkaistu teoksessa Zetterberg, Seppo (toim.) *Suomen historian pikkujättiläinen*. Helsinki: WSOY. s. 313–357.
- Nordenstreng, Kaarle (1985) *Joukkoviestinnän sisältö ja toimintaperiaatteet*. *Ulkopolitiikka* 2/1985. Vol. 22. No 2, Ulkopoliittinen instituutti. s. 59–70
- Pietilä, Veikko (1969) *Johdatusta sisällön erittelyyn Osa 1: Sisällön erittelystä yleensä, tutkimuksen suunnittelusta, tutkimusaineiston valinnasta, validiteetista ja reliabiliteetista sekä luokituksesta käytännössä*. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Pietilä, Veikko (1973) *Sisällön erittely*. Helsinki: Gaudeamus.
- Pietiläinen, Jukka (1998a) *Ulkomaanuutistutkimuksen vaiheita ja tuloksia*. Julkaistu teoksessa Kivikuru, Ullamaija & Pietiläinen, Jukka (toim.) *Uutisia yli rajojen. Ulkomaanuutisten maisema Suomessa*. Helsinki: Helsingin yliopiston Lahden tutkimus ja koulutuskeskus. s. 15–43.
- Pietiläinen, Jukka (1998b) *Ulkomailta Suomeen: määrällinen analyysi*. Julkaistu teoksessa Kivikuru, Ullamaija & Pietiläinen, Jukka (toim.) *Uutisia yli rajojen. Ulkomaanuutisten maisema Suomessa*. Helsinki: Helsingin yliopiston Lahden tutkimus ja koulutuskeskus. s. 84–108.
- Pietiläinen, Jukka (1998c) *Uutisvirtojen maailma*. Julkaistu teoksessa Kivikuru, Ullamaija & Pietiläinen, Jukka (toim.) *Uutisia yli rajojen. Ulkomaanuutisten maisema Suomessa*. Helsinki: Helsingin yliopiston Lahden tutkimus ja koulutuskeskus. s. 64–83.
- Pulma, Panu & Zetterberg, Seppo (1987) *Autonominen suuruhtinaskunta*. Julkaistu teoksessa

- Zetterberg, Seppo (toim.) Suomen historian pikkujättiläinen. Helsinki: WSOY. s. 359–471.
- Rantanen, Terhi (1998) Globaali uutisvälitys. Julkaistu teoksessa Kivikuru, Ullamaija & Pietiläinen, Jukka (1998) Uutisia yli rajojen. Ulkomaanuutisten maisema Suomessa. Helsinki: Helsingin yliopiston Lahden tutkimus ja koulutuskeskus. s. 44–52.
- Reunanen, Esa (1991) Merkitysympäristö ja uutisgenren säännöt. Tampereen yliopisto. Tiedotusopin laitoksen julkaisuja. Sarja A 76. Tampere: Tampereen yliopisto,
- Rosenberg, Jyrki (1998) Uutislähteet päiväjärjestyksen rakentajina ja portteina Teoksessa Kivikuru, Ullamaija & Pietiläinen, Jukka (1998) Uutisia yli rajojen. Ulkomaanuutisten maisema Suomessa. Helsinki: Helsingin yliopiston Lahden tutkimus ja koulutuskeskus. s. 109–131.
- Rosengren, Karl Erik (1974) International News: Methods, Data and Theory. Julkaisussa Journal of Peace Research. Vol. 11. Universitetsförlaget. s.145–156.
- Roshco, Bernard (1999 (1975)) Newsmaking. Julkaistu teoksessa Tumber H. (ed.) News a Reader. Oxford: Oxford University Press. s 32–36
- Salokangas, Raimo (1987) Itsenäinen tasavalta. Julkaistu teoksessa Zetterberg, Seppo (toim.) Suomen historian pikkujättiläinen. Helsinki: WSOY. s. 603–703.
- Schudson, Michael (1991) The Sociology of News Production Revisited. Julkaistu teoksessa Curran, James and Gurevitch, Michael (ed) Mass Media and Society. London: Arnold. s. 141–159.
- Schlesinger, Philip (1999 (1978) Putting Reality together, In Tumber H. (ed.) (1999) News A Reader. Oxford: Oxford University Press. s. 121–133.
- Shoemaker, Pamela J. 1999 (1991) Gatekeeping. Julkaistu teoksessa Tumber H. (ed.) News a Reader. Oxford: Oxford University Press. s. 73–78
- Shoemaker, Pamela J. (2006) News and Newsworthiness: A Commentary. Julkaisussa Communications: The European Journal of Communications research. Maaliskuu 2006 vol 31.

No.1. Walter de Gruyter GmbH & Co. KG. Berliini. s. 105–111.

Shoemaker, Pamela J. & Reese, Stephen D. (1996, 1991) *Mediating the Message: Theories of Influence on Mass Media Content*. Second edition. New York: Longman.

Schulz, Winfried (1982) News Structure and Peoples Awareness of Political Events. *Gazette* 30: 139–153.

Sreberny-Mohammadi, Annabelle (eds.) (1985) *Foreign News in the Media: International Reporting in 29 Countries*. Final report of the “Foreign Images”/ A study undertaken for Unesco by the International Association of Mass Communication research. Paris: Unesco.

Staab, Joachim Friedrich (1990) The Role of News Factors in News Selection: A Theoretical Reconsideration. *Julkaisussa European Journal of Communication* 1990; 5. s. 423–441.

Tuchman, Gaye (1978) *Making News: A Study in the Construction of Reality*. New York: Free Press.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2009) *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Viides uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

Uskali, Turo (2005) Heikot signaalit journalismissa. Julkaistu teoksessa Ojala, Jari & Uskali, Turo (toim.) *Mediajättien aika: Uusia heikkoja signaaleja etsimässä*. Jyväskylä: Gummerus, Infoviestintä. s.67–100.

Vahtola, Jouko (1987) *Keskiaika*. Julkaistu teoksessa Zetterberg, Seppo (toim.) *Suomen historian pikkujättiläinen*. Helsinki: WSOY s. 41–125.

Vehmas, Raino (1964) *Sanomalehtiemme ulkomaanaineisto*. Turun yliopiston sosiologian laitos. Sarja B;10. Turku: Turun yliopisto.

Vihavainen, Timo (1987) *Hyvinvointi-Suomi*. Julkaistu teoksessa Zetterberg, Seppo (toim.) *Suomen historian pikkujättiläinen*. Helsinki: WSOY. s. 847–915.

- White D. M. 1999 (1950) *The Gatekeeper: a case study in the Selection of News*. Julkaistu teoksessa Tumber H. *News A Reader*. Oxford: Oxford University Press. s. 66–72.
- Wu, Denis Haoming (1998) *Investigating the Determinants of International News Flow: A Meta-Analysis*. Julkaisussa *The International Communication Gazette*, vol. 60, no. 6. December 1998. London, Thousand Oaks & New Delhi: Sage. s. 493–512.
- Wu, Denis Haoming (2003) *Homogeneity around the World? Comparing the Systematic Determinants of International News Flow between Developed and Developing Countries*. Julkaisussa *Gazette: The International Journal for Communication Studies* vol. 65, no. 1. London, Thousand Oaks & New Delhi: Sage Publications. s. 9–24.
- Wu, Denis Haoming (2007) *A Brave New World for International News? Exploring the Determinants of the Coverage of Foreign Nations on US Websites*. Julkaisussa *The International Communication Gazette*. Vol. 69, no. 6. Los Angeles, London, New Delhi & Singapore: Sage. s. 539–551.
- Östgaard, Einar (1969) *Nyhetsvärdering. Översättning av Jan Wahlén*. Stockholm: Wahlström & Widstrand.

9.2 Internet-lähteet

- Estonian Republic (2009) Päivitetty 28.5.2009. The State Portal eesti.ee
http://www.eesti.ee/eng/riik/eesti_vabariik/ (luettu 16.9.2009)
- Europarlamenttivaalit (2009) Oikeusministeriö. Saatavissa <http://www.vaalit.fi/14166.htm> (luettu 19.11.2009)
- Kosonen, Riitta (2007) *Baltiaan suuntautuvat investoinnit kasautuvat Viroon*. Tilastokeskus, Artikkelit. Saatavissa http://www.tilastokeskus.fi/artikkelit/2007/art_2007-07-12_005.html?s=0
 Artikkelit julkaistu Tilastokeskuksen *Tieto&trendit* -lehdessä 14 (4-5/2007) (luettu 16.9.2009)
- Matkailun kasvu ulkomailta Suomeen hidastui vuonna 2008 (2009) Päivitetty 10.8.2009.

Tilastokeskus, Matkailutilasto 2008. Saatavissa

http://www.stat.fi/til/matk/2008/matk_2008_2009-08-03_tie_001.html (luettu 11.12.2009)

Mikä on STT? (2009) Suomen Tietotoimisto. Saatavissa www.stt.fi/mika-on-stt/ (luettu 15.4.2009)

Perustietoa Suomesta: Väestö (2009) Päivitetty 18.12.2009. Valtionkonttori, Valtion IT palvelukeskus. Saatavissa

http://www.suomi.fi/suomifi/suomi/tietopaketit/perustietoa_suomesta/vaesto/index.html (luettu 11.1.2010)

Perustietoja Virosta (2008) Päivitetty 10.9.2008. Viron suurlähetystö. Saatavissa www.estemb.fi/viro (luettu 16.9.2009)

Quick facts about Sweden. (2009) The Swedish Institute Saatavissa

<http://www.sweden.se/eng/Home/Quick-facts/> (luettu 16.9.2009)

Rausmaa, Heikki (2010) Katsaus Suomen ja Viron suhteisiin kansallisesta heräämisestä 1990 luvulle. Tuglas-seura. Saatavissa <http://www.tuglas.fi/estfin.html> (luettu 26.1.2010)

Ruotsinsuomalaiset (2010) Ruotsinsuomalaisten keskusliitto. Saatavissa

<http://www.rskl.se/Ruotsinsuomalaiset08.html> (luettu 26.1.2010)

STT ostaa Lehtikuvan (2010). Päivitetty 13.1.2010. Suomen Tietotoimisto. Saatavissa

http://www.stt.fi/fi/mika-on-stt/ajankohtaista/view/stt_ostaa_lehtikuvan.html (luettu 6.2.2010)

STT:n tyylikirja (2009) Suomen Tietotoimisto. Saatavissa <http://www.stt.fi/fi/tyylikirja/> (luettu 20.9.2009)

Suomalaisten matkailu -tilasto 2008 (2009) Päivitetty 3.7.2009. Tilastokeskus. Saatavissa

http://www.stat.fi/til/smat/2008/smat_2008_2009-07-03_tie_001.html (luettu 11.12.2009)

Suomi Ruotsissa: Matkailu (2008) Päivitetty 31.1.2008. Suomen ulkoasiain ministeriö: Suomen suurlähetystö, Tukholma ja Suomen konsulaatti, Göteborg. Saatavissa

<http://www.finland.se/public/default.aspx?nodeid=36199&contentlan=1&culture=fi-FI>

- Suomi Ruotsissa: Talous (2009) Päivitetty 12.5. 2009. Suomen ulkoasiain ministeriö: Suomen suurlähetystö, Tukholma ja Suomen konsulaatti, Göteborg. Saatavissa <http://www.finland.se/public/default.aspx?nodeid=36201&contentlan=1&culture=fi-FI> (luettu 11.12.2009)
- Suomi Virossa (2008) Päivitetty 17.12.2008. Suomen suurlähetystö, Tallinna. Saatavissa <http://www.finland.ee/public/default.aspx?nodeid=40615&contentlan=1&culture=fi-FI> (luettu 26.1.2010)
- The World Fact Book (2009) Central Intelligence Agency, Saatavissa <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2004rank.html> (luettu 11.12.2009)

9.3 Julkaisemattomat lähteet

- Ahlstrand, Camilla (1995) Ruotsi maakuntalehden etusivun uutisena. Jyväskylän yliopisto: Viestintätieteiden laitos. Journalistiikan pro gradu.
- Koivisto, Hanna (2008) Perinteiset uutiskriteerit pysyvät tiukassa. Suomen Tietotoimiston ulkomaanuutisten sisällön erittelyä. Tampereen yliopisto: Tiedotusopin laitos. Pro gradu -tutkielma.
- Paakkunainen, Piia (2008) Suomen ja Ruotsin naapurisopua. Vertaileva sisällön analyysi naapurimaan uutisoinnista ja uutiskriteereistä Helsingin Sanomien, Yleisradion, Dagens Nyheterin ja SVT:n verkkouutisista. Jyväskylän yliopisto: Viestintätieteiden laitos. Journalistiikan pro gradu -tutkielma.

9.4 Muut lähteet

- Kilpeläinen, Jaakko (2009) Urheilu, kulttuuri ja myynti supistuvat. Journalisti. Vol. 85 no. 19. s. 5

9.5 STT:n jutut

- 16.9.2008, STT 277 Reinfeldt lupasi työtä, työtä ja hyvinvointia
- 7.11.2008, STT 232 Ruotsin koululaitos syrjii kielivähemmistöjä
- 13.11.2008, STT 233 Ruotsi lähettää lisää joukkoja Afganistaniin
- 12.11.2008 STT 277 Tallinnassa punnitaan Ukrainan Nato-kelpoisuutta
- 30.11.2008, STT 013 Nettiapteekit odottavat lakimuutosta ja e-reseptiä
- 21.1.2008, STT 204 Homoavioliitot saattavat toteutua Ruotsissa jo keväällä
- 3.3.2009, STT 245 EU-maiden naiset tienaaavat 17 prosenttia miehiä vähemmän
- 15.3.2009, STT 210 Ruotsin kokoomuksen suosio pamahti nousuun
- 18.3.2009, STT 007 Kolumbialaiset sissit vapauttivat ruotsalaisvangin
- 12.5.2009, STT 166 Patsasmellakoinnin vapauttavat tuomiot pysyivät hovissa
- 20.5.2009 STT 096 Moni ruotsalainen ei tiedä EU-vaalien lähestyvän

10. LIITTEET

Liite1: Tutkimuksen koodausrunko

Aiheen luonne 1:

Epäselvä: On epäselvää, onko kyseessä prosessi vai yksittäistapahtuma.

Yksittäistapahtuma: Kyseessä ei ole prosessi, vaan tapahtuma tapahtuu kerran suhteellisen lyhyen ajan sisällä. Jutussa on tietty tapahtuma, ehkä vielä tietyssä paikassa. Esimerkiksi jutussa kerrotaan, paljonko turvapaikkalupia myönnettiin viime vuonna, tai että oikeuspoliittista keskustelua herättänyt vanki vapautetaan tai että on tietty kokous, kuten EU-kokous tai ilmastokokous. Vaikka kokous jatkuisikin useamman päivän, on se silti yksittäistapahtuma. Yksittäistapahtumia ovat myös poliitikon puhe, mielipidetutkimuksen tulosten julkaisu, hallitusten yhteisistunto, poliitikon eroaminen, ilmatilan loukkaus, mielenosoitus, äänestys, äänestystulos, puolustusvoimien yhteisharjoitus, huippukokous ja tutkimuksen julkaisu.

Prosessi tai osa prosessia: Uutinen on hitaasti etenevä prosessi. Prosessin tapahtumiseen menee aikaa useampi viikko tai yleisemmin useampi kuukausi. Kyseessä on pitkän aikavälin kehitys, kuten muutos poliittisessa kulttuurissa, puolueiden välisten suhteiden muutos tai pitkän prosessin osa. Osa prosessia on esimerkiksi se, että kerrotaan, miten lakiesitys etenee, tai kerrotaan hallituksen muodostamisen vaiheesta. Prosessi on kyseessä, kun keskustellaan pitkään ja useaan otteeseen jostain poliittisesta asiasta. Prosessiksi tai prosessin osaksi olen laskenut esimerkiksi valtion säästökuurin, elvytystoimet, muutoksen liikennekulttuurissa, tutkinnan, vangitsemisen, kannatusluvut. Prosessia on myös, kun kaavaillaan tai suunnitellaan jotain, käydään pitkäkestoiset neuvottelut tai tehdään apteekkiuudistus. Myös vaalikampanja, sovun saavuttaminen pitkän väännön päätteeksi ja oikeudenkäynti kuuluvat prosesseihin.

Henkilöjuttu: Henkilökuva ihmisestä, kuten poliitikosta. Ei ole uutinen.

Muu: Ei sovellu mihinkään em. kategorioihin.

Aiheen luonne 2

Selkeä, yksiselitteinen asia: Asia on jutusta yksinkertaisesti ymmärrettävissä. Siinä ei ole montaa eri näkökulmaa tai moniselitteisiä ongelmia.

Monisyinen, monimutkainen asia: Juttu vaatii syventymistä, jotta asian ymmärtää.

Jutun lähde:

Luokitellaan sen mukaan, mikä jutun lähteeksi on merkitty jutun lopussa.

STT: Suomen Tietoimisto

STT-BNS: Jutussa on lähteenä sekä STT että BNS.

STT-TT: Jutussa on lähteenä sekä STT että TT.

STT-Muu: Lähteeksi on merkitty esimerkiksi STT- AFP tai STT-Reuters- TT.

Jutun kohdennus:

Maan sisäinen asia, paikallinen/alueellinen taso : Jutun tapahtuma tai aihe koskee valtion sisäisiä asioita pienemmällä, kuin valtakunnallisella tasolla. Esimerkiksi asia voi koskea tiettyä kaupunkia tai maakuntaa, kuten mielenosoitus Malmössä.

Maan sisäinen asia, valtakunnan taso: Jutun tapahtuma tai aihe koskee koko valtion sisäisiä asioita. Asia on valtakunnan tasolla, kuten lakiesitys tai EU-vaalit maassa.

Ulkopolitiikka, muu kuin EU: Jutun tapahtuma tai aihe koskee valtion ulkopoliittikkaa, mutta ei EU-politiikkaa. Esimerkiksi maan ulkopoliittiset suhteet johonkin toiseen valtioon, kuten vaikka Venäjään tai kahden EU-maan väliset toimet, jotka eivät liity EU-politiikkaan.

Ulkopolitiikka, EU: Jutun tapahtuma tai aihe koskee nimenomaan valtion toimia Euroopan Unionin sisällä. Kyse voi olla esimerkiksi maan edustajan toimimisesta Euroopan unionissa tai EU:n pääministerien kokouksesta, maan toiminnasta EU:n tehtävässä tai EU:n operaatiossa.

Globaali: Jutun tapahtuma tai aihe on maailmanlaajuinen. Kyse voi olla esimerkiksi G20 kokouksesta maassa tai maan toimien vaikutuksesta globaalilla tasolla.

Kansainvälisten järjestöjen toiminta: Jutun kohdennus on sekä maassa että kansainvälisten järjestöjen toiminnassa. Kyse voi olla maan ja kansainvälisen järjestön yhteistyöstä tai kansainvälisen järjestön toiminnasta maassa. Esimerkiksi Nato-asiat.

Jutun koko

Alle 500: Käytännössä sähke tai poikkeuksellisen lyhyt lehtipätkä

500–1100: Kyseessä voi olla esimerkiksi täydennetty sähke tai lyhyesti versio tai lyhyt kainalojuttu.

1100- 1600: Kyseessä voi olla esimerkiksi kainalojuttu tai muutoin poikkeuksellisen pituinen juttu. Periaatteessa juttumitta ei ole sallittu muutoin kuin kainalojutuille, mutta toisinaan tällaisia tehdään.

1600- 2300: Kyseessä on toiseksi pisin juttumuoto. Kyseessä voi olla myös ylipitkä kainalojuttu.

2300- 3200: Juttu pituus on pisin uutisjuttuversio

Yli 3200: Kyseessä voi olla esimerkiksi pitkä henkilöjuttu tai ylipitkä juttu. Periaatteessa tähän kategoriaan ei pitäisi STT:n ohjeiden mukaan montaa juttua tulla.

Ensimmäinen toimija:

Jutun toimija on jutussa jonkinlaisessa roolissa esiintyvä taho. Ensimmäinen toimija on jutussa ensimmäisenä esiintynyt toimija ja toinen toimija on toinen esiintynyt toimija tai jutussa jossain roolissa oleva taho.

Epäselvä: Jutun toimijaa ei pysty määrittelemään

Viranomainen: Jutun toimija on viranomainen, kuten poliisi, terveystarkastaja, tasa-arvovaltuutettu, eduskunnan oikeusasiamies, tuomioistuimen edustaja, tuomari, kansaneläkelaitoksen työntekijä, valtakunnansovittelija, hovioikeus, käräjäoikeus, valtiosyyttäjä tai puolustusvoimien komentaja.

Tavallinen poliitikko Kyseessä on poliitikko, joka ei ole hallituksessa tai puolueensa puheenjohtaja tai eduskunnan puhemies. Kyseessä on siis poliitikko, joka ei ole missään erityisasemassa, tai kaupunginjohtaja.

Diplomaatti/Suurlähettiläs: Diplomaatti tai suurlähettiläs

Puolue/ Puoluejohtaja: Jokin puolue toimii tai puoluetta edustava puoluejohtaja sanoo jotain.

Ministeri/Ministeriö: Valtion hallituksen jäsen tai ministeriö tai entinen ministeri. Kategoriaan ei kuitenkaan kuulu Ruotsin pääministeri, sillä hän Ruotsin ylimpänä poliittisena johtajana kuuluu samaan kategoriaan presidenttien kanssa.

Hallitus: Valtion valtioneuvosto. Kyse on jutussa koko hallituksen toiminnasta, ei yksittäisen ministerin.

Presidentti/ Ruotsin pääministeri: Maan korkein poliittinen edustaja presidentti tai Ruotsin pääministeri tai entinen presidentti.

Yhteisöjen, etujärjestöjen tai järjestön edustaja: Jonkin etujärjestön tai järjestön, kuten työmarkkinajärjestön-, luonnonsuojeluliiton-, ydinvoimala-alan-, ammattiliiton-, kuurojen liiton-, opiskelijaliiton edustaja. Kyseessä voi olla myös jonkin yhteisön, kuten yhdistyksen-, säätiön-, naapuruston-, kyläyhteisön-, kouluyhteisön-, työyhteisön edustaja tai poliittisen järjestön edustaja.

Liike-elämän, yritysten edustaja: Esimerkiksi jonkin yrityksen edustaja tai talouselimen edustaja.

Asiantuntija/tutkija: Jonkin alan asiantuntija, joka on jutussa asiantuntijan roolissa. Hän antaa tietoa jostain asiasta. Kyseessä voi olla esimerkiksi professori, tutkija, opettaja tai vaateneuvoja.

Tavis: Tavallinen kansalainen. Kategoriaan kuuluvat jutut, joissa esimerkiksi suurin osa ruotsalaisista kannattaa hallituksen esitystä. Henkilö on jutussa roolissa, joka on esimerkiksi tavallinen kansalainen, äänestäjä, mielenosoittaja, rettelöitsijä, mielipidetutkimuksen vastaaja, rikollinen tai todistaja.

Julkkis: Julkisuuden henkilö. Henkilö, joka on julkkis, eli kansan tuntema, jostain syystä. Esimerkiksi muusikko, missi, malli, reality-ohjelman osanottaja, juontaja, tähtiurheilija, runoilija, kirjailija tai muotisuunnittelija.

Maa: Toimijana mainitaan vaan maa, ei yksilöidä muutoin. Esimerkiksi Ruotsi otti käyttöön pyöräkyöpäräpakon.

EU: Toimijana mainitaan EU, mutta ei yksilöidä muutoin. Esimerkiksi EU lähettää joukkoja.

Kansainvälinen järjestö: Nato, YK, Amnesty ja niin edelleen.

Yliopisto: Yliopisto mainitaan toimijana

Muu: Toimija ei sovi mihinkään yllämainittuun kategoriaan

Toinen toimija

Samat kategoriat kuin emt. Ensimmäisessä toimijassa

Kolmas toimija

Samat kategoriat kuin emt. Ensimmäisessä toimijassa.

Tapahduman sävy

Negatiivinen: Kansainvälistä jännitystä, sosiaalisia ristiriitoja yhteiskunnassa, rikoksia ja paheita, onnettomuuksia ja sairauksia, mellakoita, taantumaa, köyhyyttä, ahdinkoa, luottamuspulaa, epäonnistumista, riitaa, tippuminen kansainvälisessä vertailussa, puolustautumista, ongelmia, kovennetaan verotusta, mielenosoituksia, sotilaallisia-, poliittisia- ja taloudellisia ristiriitoja, yhteiskunnan hajaannusta; eri ryhmien poliittisia, taloudellisia tai muita ristiriitoja, leikataan kuluja, kannatus heikentyy, epäillään jonkin toteutumista, suhtaudutaan kriittisesti, lopetetaan tuki tai muu kansan saama raha/etuus.

Positiivinen: Sosiaalista kiinteyttä ja yhteistoimintaa, kansainvälistä yhteistyötä ja normaalia kanssakäymistä kansakuntien välillä, hallitusta työssä, hallituksen sellaisia toimia, jotka eivät herätä ristiriitaisuuksia; yhteiskuntaa työssä, ihmisryhmien yhteistyötä ei-hallinnollisissa asioissa; Elämää, joka kulkee eteenpäin; uutisia yksilöistä, onnistumista, sovintoa, kansalaisten luottamusta vallanpitäjiin, surunvalittelut, tukemista, veron laskeminen. Esimerkiksi Nato ei koe tarvetta tarkentaa puolustussuunnitelmaansa tai Irakissa olevat maat kotiuttavat joukkojaan tai aloitetaan selvitys tai Ruotsi aikoo merkitä lintsaamisen todistuksiin tai Ruotsi siirtää puolustusstrategian tekemistä.

Epäselvä: Mahdotonta päättää kumpi kategoria. Esimerkiksi jutussa on piirteitä molemmista kategorioista.

Konflikti

Ei konfliktiä: Jutussa on vain yksi mielipide, johon ei tuoda risteäviä kantoja. Jutussa ei ole riitaa, kiistelyä, eriäviä mielipiteitä tai konflikteja valtioiden välillä.

Konflikti: Jutussa tulee esiin eriäviä mielipiteitä, ristiriitoja, riitoja, valtioiden suhteiden kriisiytymistä, ja valtioiden välisiä kiistoja sekä erimielisyyksiä. Jutussa osoitetaan mieltä jotakin vastaan tai jutussa ilmaistaan, että asian taustalla on kiistaa. Esimerkiksi sanotaan esityksen repineen rikki puolueita tai jokin poliitikko vastustaa toisen ehdotusta tai kritisoi sitä.

Epäselvä: Vaikea määrittellä juttua kumpaankaan edellä mainittuun kategoriaan.

Etnosentrisyys

Suomalainen ulkomailla: Jutussa on suomalainen tai suomalaistaustainen henkilö ulkomailla, ministeri vierailulla toisessa maassa, poliitikko matkoilla, suomalainen yritys konfliktissa vieraassa maassa, suomalainen mukana selkkauksessa toisessa maassa tai suomalainen menestyy vieraassa maassa esimerkiksi vaaleissa. Suomalaisen lausunto kuohuttaa toisessa maassa.

Ulkomaalainen Suomessa: Ulkomaan edustaja on Suomessa, presidentti valtionvierailulla, ulkomaalainen tai ulkomaalaistaustainen vaikuttavassa asemassa Suomessa tai toisenmaalaisen lausunto kuohuttaa Suomessa.

Ei kumpikaan: Jutussa ei ole etnosentrisyyttä, eli ei suomalaisten tai Suomen mukana oloa.

Ensisijainen jutun aihe

Puolustus/ Armeija/ Rauhanturvaaminen: Kaikki armeijaa, sotaa, maanpuolustusta, asevelvollisuutta, Natoa, sotilaita, rauhanturvaajia, puolustusvoimia, sotilastukikohtia, alokkaita jne. koskevat aiheet.

Talous: Kaikki taloutta koskevat aiheet, kuten rahamarkkinat, yksityispankkiirien palkkiot, taantuman torjunta, talouden elvyttäminen, hallituksen budjetti, pörssi, yritykset, yritysmaailma, verotus, turismi jne.

Asuminen: Asumista, asuntopulaa, vuokra-asuntoja, omistusasumista, rakentamista, purkamista, asumisolosuhteita, asuntoloita, asuntojen riittävyttä jne. koskevat asiat.

Kulttuuri/taide: Kaikki kulttuuria tai taidetta koskevat asiat, kuten taidemäärärahat, musiikkitalon rakentaminen, konsertit, taidenäyttelyt, sarjakuvat, Muhammed-pilapiirroksat, kirjallisuus, kuvataide, elokuvat, dokumentit, ooppera, baletti, muoti, klassinen musiikki, valokuvaus, museot, taidepalkinnot, rock, pop jne.

Ympäristö/Luonto: Esimerkiksi ympäristön suojelu, luonnon suojelu, lajien monimuotoisuus, uhanalaisten lajien suojelu, metsien suojelu, puistot, virkistys, lähteet, järvet, meri, saastuttaminen, muu uhka ympäristölle, jätteiden lajittelu, jne.

Energia: Esimerkiksi ydinvoima, sähkö, vesivoima, bensa, maakaasu, kaasuputket, energian riittävyys, jne.

Urheilu: Esimerkiksi autourheilu, maraton, urheiluharrastukset, rullaluistelu, kilpaurheilu, shakki, yleisurheilu, ratsastus, golf, olympialaiset, mestaruudet, joukkueet, treenaaminen, urheilunimitykset jne.

Human intrest: Jollakin tavalla kiinnostava ja pehmeä juttu. Esimerkiksi tapahtuu jotain poikkeuksellista, mutta ei muutoin merkittävää, kuten hääsuma, ennätysentekoyritys, poliitikon matkailukertomus, haamu eduskunnassa, mies puri koiraa, poliitikko kaatui ja sai laastarin naamaan, poliitikko osti söpön koiran tai muutoin erikoinen tapahtuma, josta sen erikoisuuden vuoksi tehdään uutinen.

Väestö /kieli /maahanmuutto/vähemmistöt: Väestömäärä, syntyvyys, maan kielet, kielikiistat, maahanmuuttajat, maahanmuuttolainsäädäntö, väestöpolitiikka, vähemmistöt, viisumit, turvapaikanhakijat, tasa-arvo, karkotukset jne.

Viestintä: Katastrofitekstiviestit, televisiolainsäädäntö, radioaallot, tekstiviestit, kännykät, internet, laajakaista, nettilataaminen, puhelinlinjat, telekuuntelu, medialainsäädäntö, mediaa koskevat asiat jne.

Tiede: Tutkijat, tiedemäärärahat, tieteen tukeminen, keksinnöt, avaruus jne.

Perhe- ja muut sosiaaliset suhteet: Perhe, lapset, isovanhemmat, lapsilisät, vanhempainraha, adoptio jne.

Seremoniat: Juhlavuoden juhlinta, muistelot, hautajaiset, rakennusten- tai rautateiden, musiikkitalon vihkiminen käyttöön, syntymäpäivät, kansalliset pyhäpäivät ja juhlat tai poliittiset seremoniat jne.

Vaalit/äänestykset/kannatus: Kunnallisvaalit, eduskuntavaalit, EU-vaalit, kansanäänestykset, presidentinvaalit, vaalikampanjat, äänestyskampanjat, puolueen kannatuslukemat, hallituksen kannatus jne.

Poliittiset asiat, hallituksen muodostaminen: Hallituksen muodostaminen, keskustelut poliittisesta järjestyksestä tai politiikan käytännön asiat, joissa ei ole kyse jostakin asiasta päättämisestä, vaan päätetään siitä, miten politiikkaa tehdään.

Poliitikon erot ja poliittiset skandaalit: Poliitikkojen erot, hallitusten ja eduskunnan hajoamiset, vaalirahat, eroamisen partaalla, eroamisen harkitseminen, painostus eroamiseen jne.

Poliittiset suhteet: Valtioiden väliset suhteet, suhteet kansainvälisiin järjestöihin, suhteet EU:ssa, puolueiden väliset suhteet, poliitikkojen väliset suhteet jne.

Uskonto: Kirkolliset asiat, muslimit, eri uskontokunnat, kirkkovero, uskonnolliset seremoniat, pyhät paikat, uskonnollisten ryhmien konfliktit, uskontoturismi jne.

Koulutus: Yliopistot, peruskoulut, lukiot, koulutuksen taso, yksityiskoulut, koulutuksen rahoitus, oppivelvollisuus, ammattikorkeakoulut, esiopetus, pääsykokeet, koulutukseen pääsy, opettajien koulutus, opettajien palkat, koulujen sulkeminen, määrärahat koulutukseen jne.

Liikenne: Liikenteen sujuvuus, nopeusrajoitukset, rekkaliikenne, rataliikenne, veneliikenne, lentoliikenne, parkkipaikat, liikenneyhteydet, liikennerajoitukset, liikennesäännöt, liikennetavat, liikenneturvallisuus jne.

Yleinen järjestys ja lainvalvonta: Poliisi, tuomioistuimet, käräjät, oikeudenkäynnit, pakotteet, sakot, rikokset, vilppi, veronkierto, korruptio, rikostutkinta, turvallisuus (muu kuin liikenne), koulusurmat, vakoilu, vankilat, terrorismi, mielenosoitukset jne.

Katastrofit/ Onnettomuudet: Onnettomuudet, onnettomuustutkinta, mutta ei rikostutkinta onnettomuudesta, tulipalot, maanjäristykset, talojen sortuminen, poliitikko onnettomuudessa tai katastrofissa, poliitikko lausuu jotain onnettomuudesta tai katastrofista, lainsäädäntö onnettomuuksien/ katastrofien estämiseksi, tsunami, tulvat, lentokoneonnettomuudet jne.

(Liikenneturva kuitenkin liikenteessä.)

Työnteko: Työ, työllisyys, työttömyys, työttömyystuki, lakot, työntekijän erottaminen, työturvallisuus, työsuoja, työllistäminen, sairauslomat, vuorotteluvapaat, työkyvyttömyys, eläke, eläkeikä, työehtoneuvottelut jne.

Muut sosiaaliset/ hyvinvointi asiat: Muut sosiaaliset asiat, jotka eivät liity perheeseen työntekoon, terveyteen jne. Esimerkiksi köyhyys, syrjäytyminen, jne.

Terveys: Terveystieteet, sairaanhoito, sairaalat, sairaudet, terveyskeskukset, lääkärit, sairaanhoitajapula, yksityinen terveydenhoito, hammashoito, vaihtoehtohoidot, kauneusleikkaukset, sairauspäiväraha, mielenterveys, kansanterveys jne.

Muu: Kaikki edellä mainittuihin kategorioihin sopimaton

Toissijainen jutun aihe

Samat kategoriat kuin emt. Ensisijainen aihe kohdassa.

Henkilöllistäminen

Henkilöllistetty: Jutussa esiintyy henkilö, henkilö kommentoi, esimerkkihenkilö, esimerkkitaivas, esimerkkipoliitikko, jutussa tuodaan esiin henkilö tai hänen mielipiteensä asiaan. Jutun henkilö voi olla myös anonymi, mutta jutussa tai osassa jutusta kerrotaan selkeästi tästä anonymista henkilöstä.

Ei henkilöllistetty: Abstrakti aihe, ei henkilöllistetty, esimerkiksi pelkät työttömyysluvut ilman henkilöllistämistä, uusi tutkimus aivojen toiminnasta, ei kommentteja keneltäkään henkilöltä tai henkilöitä jutussa ylipäättään jne.

Relevanssi

Koskettaa koko maailman ihmisiä: Kyseessä on globaalisti koko maailman ihmisiä koskettava asia. Esimerkiksi sopimus rypäleasideen käytön kiellosta.

Koskettaa suomalaisia: Toisen maan asia, joka koskettaa myös suomalaisia, Esimerkiksi naapurimaan viinaverot, tullit, maahantulokiellot/rajoitukset suomalaisille, maahanmuuttopäätökset tai naapurimaan euroon liittymiskeskustelut, jotka heijastuvat Suomeen tai koskettaa maan suomalaisvähemmistöä.

Koskettaa maan kansalaisia: Koskettaa maan kansalaisia, asia vaikuttaa suuren osan kansalaisista arkeen, kuten ruokaverot, viinaverot, kunnallisverot, lapsilisät, opintotuet, työttömyystuet, koulutodistukset jne.

Ei kosketa suoraan tavallisia ihmisiä: Asia ei vaikuta suoraan suureen osaan kansalaisista ja heidän arkeensa, esim. valtioiden väliset suhteet, poliitikko hankkii koiran, rauhanturvaajien lähettäminen Afganistaniin, poliitikkojen väliset kiistat, puolueiden suhteet, poliitikkojen erot, jos ei tule uusintavaalia jne. Valtiot keskustelevat yhteistyön tiivistämisestä, mutta ei vielä mitään konkreettista. Mielenosoitukset, hallitusneuvottelut, oikeudenkäynti jne.

Tunteet

Tunteisiin vetoava juttu: Eläinjutut, söpöt vauvat, traaginen kohtalo, katastrofit, onnettomuudet, julkkiksen kuolema, naimisiin menot, löytynyt onni, epäreilu kohtelu, syrjintä, kunnianosoitus, muistelu jne.

Ei vetoa tunteisiin: Juttu ei herätä erityisiä tunteita. Esimerkiksi EU-ministerit keskustelevat yhteistyön tiivistämisestä.

Odotettavuus

Yllättävä uutinen: Tapahtuu jotain, mitä ei voida ennalta ennustaa tai arvella. Uutinen poikkeaa politiikan päiväjärjestyksestä. Esimerkiksi ministeri eroaa yllättäen ilman ennakkopainostusta eroon, maiden välille syntyy konflikti, poliittinen kiista leimahtaa, välikysymys, vaalivilpin paljastuminen jne.

Odotettava uutinen: Uutinen on odotettava. Se on osa politiikan päiväjärjestystä tai sitä osataan odottaa toimituksessa. Sen tiedetään ehkä tulevan tai sen arvellaan tulevan reilusti ennakolta. Se saatetaan voida tietää olevan tulossa jo vuosia etukäteen, mutta odotettava voi olla myös, jos tiedetään viikkoja etukäteen. Esimerkiksi hallituksen budjettineuvottelut, hallituksen muodostaminen, lakiesityksestä äänestäminen, suuret valtioiden väliset kokoukset, seremoniat, vaalit, kansanedustaja tekee lakiehdotuksen, tutkimuksen valmistuminen jne.

Liite 2: Aiheiden jakautuminen aineistossa

	Ruotsi		Viro	
	Juttua	Prosenttia	Juttua	Prosenttia
Puolustus, armeija ja rauhanturvaaminen	27	6,3 %	12	17,4 %
Talous	29	22,9 %	9	8,7 %
Asuminen	1	2,1 %	0	0,0 %
Kulttuuri ja taide	0	0,0 %	1	0,0 %
Ympäristö ja luonto	7	4,2 %	1	0,0 %
Energia	5	2,1 %	4	0,0 %
Urheilu	2	4,2 %	0	0,0 %
Human Intrest	0	0,0 %	0	0,0 %
Väestö, kieli, maahanmuutto ja vähemmistöt	14	6,3 %	1	0,0 %
Viestintä	4	2,1 %	0	0,0 %
Tiede	0	0,0 %	0	0,0 %
Seremoniat	2	4,2 %	5	0,0 %
Perhe ja muut sosiaaliset suhteet	2	2,1 %	2	0,0 %
Uskonto ja elämäkatsomus	4	6,3 %	0	0,0 %
Koulutus ja tutkimus	9	2,1 %	3	4,3 %
Vaalit, äänestykset ja kannatus	14	0,0 %	0	0,0 %
Poliitikkojen erot ja poliittiset skandaalit	1	0,0 %	3	4,3 %
Poliittiset asiat	0	0,0 %	2	0,0 %
Poliittiset suhteet	19	10,4 %	20	34,8 %
Liikenne	3	0,0 %	1	0,0 %
Yleinen Järjestys ja lainvalvonta	20	6,3 %	17	8,7 %
Työnteko	10	2,1 %	9	8,7 %
Katastrofit ja onnettomuudet	3	6,3 %	1	4,3 %
Muut sosiaaliset asiat	0	0,0 %	1	4,3 %
Terveys	11	10,4 %	2	4,3 %
Muu	4	0,0 %	0	0,0 %
Yhteensä	191	100,0 %	94	100,0 %

Liite 3: Toimijat aineistossa

	Ruotsi		Viro	
	Juttua	Prosenttia	Juttua	Prosenttia
Viranomainen	41	16,1 %	19	13,5 %
Tavallinen poliitikko	7	2,7 %	5	3,5 %
Diplomaatti/ Suurlähettiläs	2	0,8 %	3	2,1 %
Puolue/puoluejohtaja	25	9,8 %	4	2,8 %
Ministeri	44	17,3 %	31	22,0 %
Hallitus	36	14,1 %	4	2,8 %
Presidentti/ Ruotsin pääministeri	16	6,3 %	11	7,8 %
Yhteisöjen/ (etu)järjestöjen edustaja	13	5,1 %	11	7,8 %
Liike-elämän edustaja	12	4,7 %	6	4,3 %
EU	4	1,6 %	4	2,8 %
Asiantuntija/ Tutkija	5	2,0 %	10	7,1 %
Tavis	35	13,7 %	12	8,5 %
Maa	11	4,3 %	9	6,4 %
Kv-järjestö	0	0,0 %	9	6,4 %
Julkkis	3	1,2 %	2	1,4 %
Yliopisto	0	0,0 %	1	0,7 %
Epäselvä	1	0,4 %	0	0,0 %
Yhteensä	255	100,00 %	141	100,00 %

Liite 4: Ristiintaulukoinnit

1. Lähde -luokittelun ristiintaulukointi

		Toinen koodauskerta			
		1	2	3	4
Ensimmäinen koodauskerta	1	43	1	0	0
	2	0	9	0	0
	3	0	0	6	0
	4	0	0	0	5

2. Relevanssi-luokan ristiintaulukointi

		Toinen koodauskerta			
		1	2	3	4
Ensimmäinen koodauskerta	1	0	0	0	0
	2	0	8	0	0
	3	0	2	18	6
	4	0	0	4	26

3. Sävy-luokan ristiintaulukointi

		Toinen koodauskerta		
		1	2	3
Ensimmäinen koodauskerta	1	26	1	2
	2	0	32	3
	3	0	0	0

4. Kohdennus -luokan ristiintaulukointi

		Toinen koodauskerta					
		1	2	3	4	5	6
Ensimmäinen koodauskerta	1	3	0	1	0	0	0
	2	1	37	0	0	0	0
	3	0	0	16	1	0	0
	4	0	0	1	2	0	0
	5	0	0	0	0	0	0
	6	0	0	1	0	0	1

5. Koko-luokan ristiintaulukointi

		Toinen koodauskerta					
		1	2	3	4	5	6
Ensimmäinen koodauskerta	1	6	0	0	0	0	0
	2	0	33	0	0	0	0
	3	0	1	11	0	0	0
	4	0	0	0	4	0	0
	5	0	0	0	0	6	0
	6	0	0	0	0	0	3